

Raport z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Chojnic

Wykonawca:

**Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Koło Naukowe Zintegrowanego Planowania Rozwoju
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu**

Zespół autorski:

dr Bartłomiej Kołsut (koordynacja), Weronika Andrzejewska, Zuzanna Cieślak, Jakub Domagalski, Adrian Fojud, Dominik Heydrych, Kamil Januszewski, Kornelia Józwiak, Natalia Kalinowska, Agnieszka Kuchta, Joachim Łyskawka, Jakub Matusiak, Magdalena Przewoźna, Natalia Rawdanowicz, Marta Simińska, Zuzanna Skibińska, Katarzyna Smul, Wiktoria Solecka, Oliwia Suchowiak, Jakub Zastrow

Zamawiający

Urząd Miejski w Chojnicach

Zespół Koordynujący opracowanie Strategii:

Adam Kopczyński (koordynacja), Antoni Szlanga, Renata Dąbrowska, Bartosz Bluma, Jan Koperski, Robert Wajlonis, Wioletta Szreder, Tomasz Kamiński, Waldemar Gregus, Jacek Marczewski, Jacek Domozych, Jarosław Rekowski, Ewa Szymanowicz, Bożena Stopa, Grzegorz Czarnowski, Zbigniew Buława, Piotr Prondzinski, Arkadiusz Meger, Elżbieta Szczepańska, Radosław Krajewicz, Andrzej Ciemiński, Marlena Pawlak, Łukasz Prill

1. Wstęp	4
2. Zakres opracowania i metodologia prac	6
3. Diagnoza sytuacji społecznej	9
3.1. Sytuacja demograficzna	9
3.2. Opieka nad dziećmi do lat 3 i wychowanie przedszkolne	16
3.3. Wychowanie przedszkolne.....	18
3.4. Szkolnictwo podstawowe.....	21
3.4. Działalność kulturalna i sportowa oraz sprawy społeczne	25
4. Diagnoza sytuacji gospodarczej	31
4.1. Potencjał gospodarczy.....	31
4.2. Rynek pracy	35
4.3. Finanse komunalne	39
5. Diagnoza sytuacji przestrzennej	47
5.1. Położenie w układzie osadniczym i transportowym	47
5.2. Zagospodarowanie przestrzenne i mieszkalnictwo	56
5.3. Zasoby i stan środowiska przyrodniczego	62
5.4. Infrastruktura techniczna	65
6. Konsultacje społeczne na etapie diagnostycznym	68
6.1. Indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami społeczności lokalnej	70
6.2. Wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami miasta Chojnice	71
6.3. Spotkania warsztatowe i konsultacyjne	86
6.4. Wnioski i uwagi zgłoszone przez mieszkańców.....	93
8. Synteza analizy strategicznej	98
9. Literatura	101

1. Wstęp

Strategie rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek terytorialnych są **współcześnie bardzo popularnym i często wykorzystywanym narzędziem** podnoszenia poziomu życia i stymulowania rozwoju lokalnego. Istnieje wiele różnych definicji strategii, których autorzy zwracają uwagę na poszczególne aspekty planowania działań na przyszłość. Parysek (1997: 129) definiuje strategię jako „zarysowanie drogi przejścia od stanu istniejącego do stanu docelowego z wyborem określonych priorytetów i własnym, kreatywnym udziałem”. Warto w tej definicji zwrócić uwagę na dwa elementy. Pierwszy to **konieczność dokonania różnych wyborów** (Gorzela, Jałowiecki 2000: 49). Zarządzanie jednostką samorządu terytorialnego odbywa się zawsze w warunkach ograniczonych zasobów (finansowych, rzeczowych, ludzkich). To z kolei powoduje, że nie jest możliwe realizowanie wszystkich działań i projektów, postulowanych przez różnych lokalnych/regionalnych aktorów (zob.: Wojtasiewicz 2000: 73; Żuber 2000: 93). Wybór oznacza konieczność rezygnacji z niektórymi przedsięwzięciami na rzecz innych. Drugi ważny element definicji strategii wg Paryska to, **własny, kreatywny udział w jej tworzeniu**. Wiele programów i strategii ma charakter szablonowy, zbliżony do innych tego typu dokumentów. A każdy rezultat procesu planowania (w tym także strategia) powinien być dopasowany do konkretnej specyfiki jednostki lokalnej, do jej sił i słabości oraz ograniczeń i możliwości wynikających z sytuacji zewnętrznej.

Inną definicję strategii podają Stępień i Potoczek (2008: 90), wg których jest to „ogólny program zamierzeń, kierunków działań i decyzji podejmowanych w otoczeniu społecznym, stanowiący jakościową koncepcję przyszłości, zbiór celów, zadań oraz głównych przedsięwzięć organizacyjnych realizowanych przy wykorzystaniu posiadanych zasobów materialnych i ludzkich”.

Warto w tej definicji podkreślić szczególnie ogólność tego typu dokumentów oraz ich nieodłączne elementy – cele, zadania i przedsięwzięcia organizacyjne. **Ogólność strategii oznacza, że nie jest to detaliczny i szczegółowy plan, a raczej zbiór najważniejszych priorytetów rozwojowych**, dokument kluczowy, choć często wymagający opracowania kolejnych planów programów, które mają charakter operacyjny. **W strategii formułujemy cele i zadania oraz organizację procesu ich wdrażania**. I tę istotę strategii także warto jednoznacznie podkreślić.

System prawno-administracyjny w Polsce nadaje strategiom rozwoju terytorialnego szczególne znaczenie – są one „**podstawą prowadzenia polityki rozwoju**”. Przez politykę rozwoju rozumie się natomiast „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej”. Podstawowym zadaniem własnym gminy jest „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty” – strategia rozwoju społeczno-gospodarczego jest z pewnością właściwym narzędziem, które ma wspomagać to zadanie. Skuteczna polityka rozwoju wpływa bowiem na wzrost poziomu życia oraz zaspokajanie potrzeb ogólnospołecznych.

Istotą pierwszego etapu opracowania strategii rozwoju jest szczegółowa diagnoza wybranego obszaru ograniczonego granicami administracyjnymi w zakresie uwarunkowań i czynników rozwoju: przyrodniczych, społecznych i gospodarczych, a następnie wskazanie najbardziej pożądanych kierunków rozwoju jednostki (por. Parysek 1997: 129-130). Te czynniki i uwarunkowania są różnie klasyfikowane, grupowane i opisywane.

Celem tego opracowania jest **diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Chojnice** (w rozumieniu *Ustawy z dnia*

6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju), która jest sporządzana w związku z opracowaniem strategii rozwoju. Diagnozę tę dokonano w oparciu o dane publikowane przez różne publiczne i niepubliczne jednostki oraz poprzez zbadanie opinii mieszkańców i liderów lokalnych w formie indywidualnych wywiadów pogłębionych, wywiadów kwestionariuszowych i spotkania warsztatowego. Wyniki tych prac są przedmiotem niniejszego opracowania i będą podstawą do skonstruowania strategii rozwoju miasta na kolejne 10 lat.

2. Zakres opracowania i metodologia prac

Prace nad niniejszym dokumentem prowadził zespół studentów Zintegrowanego planowania rozwoju (w tym Koła Naukowego Zintegrowanego Planowania Rozwoju) oraz gospodarki przestrzennej pod kierunkiem dra Bartłomieja Kołsuty, pracownika Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Dr Kołsut był także koordynatorem wcześniejszych naukowo-studenckich przedsięwzięć polegających na opracowaniu strategii rozwoju lokalnego. Chodzi o prace nad **Strategią rozwoju gminy Lubniewice** (prace zakończone w 2013 r.; koordynacja wspólnie z drem inż. Wojciechem Dybą), **Strategią rozwoju gminy Powidz** (prace zakończone w 2017 r.; koordynacja wspólnie z Prof. Pawłem Churskim, drem inż. Przemysławem Ciesiołką i drem Pawłem Motkiem), prace nad **Społeczną strategią rozwoju gminy Murowana Goślina** (zakończone w 2018 r.) oraz prace nad **Strategią rozwoju gminy Suchy Las do 2030 r.** (obecnie na etapie końcowym). Wszystkie cztery ww. przedsięwzięcia zakończyły się wydaniem publikacji naukowych opartych na wynikach prac strategicznych (Kołsut & Dyba 2014; Churski & Kołsut 2017; Kołsut 2018; Kołsut 2020).

Prace w pierwszej kolejności obejmowały diagnozę stanu istniejącego oraz analizy z wykorzystaniem techniki *desk research*, czyli „pracy przy biurku”, polegającej na przeszukiwaniu różnych baz danych w celu pogłębienia danej części zasobów strategicznych miasta Chojnice. Każdy członek zespołu należał do jednej z grup, które odpowiadały różnym zagadnieniom tematycznym. Ostatecznie w celu pogłębienia diagnozy strategicznej miasta Chojnice skorzystano z szeregu źródeł danych, wśród których były m.in.:

- bank danych lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego,

- baza danych Ministerstwa Finansów (dot. dochodów i wydatków jednostek samorządu terytorialnego),
- baza danych Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (dot. podpisanych umów na projekty dofinansowane ze źródeł unijnych),
- Baza Danych Obiektów Topograficznych udostępniana przez Główny Urząd Geodezji i Kartografii,
- baza danych Centralnej Ewidencji Pojazdów prowadzona przez Ministerstwo Cyfryzacji,
- baza aktów prawnych lex,
- publikowane opracowania programowe i strategiczne.

Wykorzystane w raporcie dane zostały przedstawione w formie wskaźników stanu, dynamiki i struktury. Dynamika zmian różnych zjawisk została przedstawiona w różnych wariantach okresowych – w zależności od dostępności danych. Dane statystyczne za dany rok są publikowane przez GUS w połowie roku kolejnego. W związku z tym, że znaczna część analiz została wykonana przed badaniami społecznymi, horyzont czasowy niektórych wskaźników kończy się na 2019 r. W innych przypadkach jest to 2020 r. Dane za rok 2020 zostaną udostępnione w większości w okolicach czerwca 2021 r. Znaczna część danych pokazuje jednak wyraźny przebieg trendów, które nie zmieniają się z roku na rok i w związku z tym brak informacji za ostatni rok kalendarzowy minimalizuje ryzyko błędu nietrafnej diagnozy – tym bardziej, że w proces diagnozowania włączono dużą jak na warunki pandemii grupę przedstawicieli środowiska mieszkańców, przedsiębiorców i liderów lokalnych.

Istotą diagnozy strategicznej jest to, że opiera się ona na porównaniu stanu obserwowanego (istniejącego) ze stanem uznawanym za prawidłowy, pożądany, słuszny. W przypadku jednostek terytorialnych jest to dość trudne, ponieważ można co

prawda określić pewien przedział liczbowy stanu pożądanego (np. przyrost naturalny ludności na poziomie zapewniającym zastępowalność pokoleń), jednak bardzo trudne jest określenie dokładnych wartości, do których powinno się dążyć. Dlatego właśnie, w celu lepszego zobrazowania obecnej sytuacji miasta Chojnice, wartości opisujące poszczególne czynniki rozwoju zostaną porównane z wartościami dla tzw. grup porównawczych. Wybór jednostek porównawczych jest szczególnie istotny w tych elementach diagnozy, które opierają się na danych ilościowych, wskaźnikach (m. in. demografia, sytuacja finansowa). Dane te byłyby bowiem zupełnie nieprzydatne, gdyby nie istniał dla nich żaden punkt odniesienia.

Tabela 2.1. Miasta wybrane do grupy porównawczej wraz z wielkością populacji na tle liczby ludności Chojnic

Lp	Nazwa gminy	Województwo	Liczba ludn. [tys.]
1	Chojnice	pomorskie	39 647
2	Kwidzyn	pomorskie	38 329
3	Lębork	pomorskie	35 101
4	Malbork	pomorskie	38 101
5	Starogard Gdański	pomorskie	47 272
6	Szczecinek	zachodniopomorskie	39 827

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS wg stanu na 31 grudnia 2020 r.

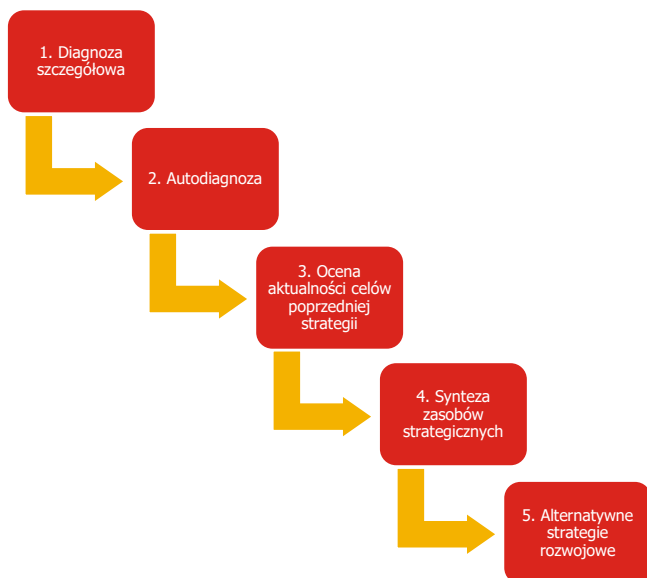
Istotnym był zatem odpowiedni dobór jednostek do porównania. Doboru tego dokonano w oparciu o trzy kryteria:

1. **Ten sam status funkcjonalno-administracyjny**, tj. miasto będące gminą miejską z siedzibą powiatu ziemskiego na swoim terenie,
2. **Podobna liczba mieszkańców**, tj. +/- 75-125% liczby ludności Chojnic,
3. **Bliskość geograficzna**, tj. położenie w jednym z czterech województw (pomorskie, zachodniopomorskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie), w możliwie niedużej odległości od Chojnic.

Rezultat dokonanego wyboru grupy porównawczej zestawiono w tabeli 2.1. Ponadto, dane zestawione dla grupy porównawczej oraz dla miasta Chojnice będą także porównywane ze średnią krajową, co da także szerszy obraz poziomu rozwoju tego typu jednostek.

Podstawą naukową opracowania diagnozy miasta Chojnice był dorobek gospodarki lokalnej i zarządzania publicznego oraz dyscyplin szczegółowych obejmujących poszczególne społeczne, gospodarcze i przestrzenne sektory działalności lokalnej. W ramach opracowywania dokumentu wykorzystano koncepcję badawczą opartą na mieszanym podejściu badawczym (*mixed-method approach*), które jest stosowane i rozwijane w literaturze z zakresu badań społecznych (Creswell, Clark, 2011) i polega m. in. na wykorzystywaniu, w odpowiedniej sekwencji, zarówno metod ilościowych, jak i jakościowych.

Intencją autorów raportu jest możliwie najbardziej kompleksowa analiza potencjałów i problemów rozwojowych miasta Chojnice, z jednej strony oparta o „pracę sprzed biurka” wykorzystującą dane pozyskane głównie z publicznych i niepublicznych źródeł internetowych – ale z drugiej strony, również w oparciu o „bliższe poznanie miasta” w drodze badań społecznych. Ustalenia diagnostyczne zostały zebrane i zapisane w ramach trzech rozdziałów tematycznych, jednego rozdziału poświęconego badaniom społecznym oraz jednego rozdziału podsumowującego badania diagnostyczne. **Istotnym celem badań społecznych i spotkań konsultacyjnych było poznanie gminy od środka, „wejście” w lokalne relacje społeczne. Zdaniem autorów raportu, tylko w ten sposób można opracować dobry dokument diagnostyczny, zakładający z jednej strony udział ekspertów zewnętrznych, a z drugiej miejscowych liderów, przedsiębiorców i mieszkańców.** Trzeba jednak przyznać, że wymaga to dużego nakładu pracy.

Rycina 2.1. Etapy tworzenia diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej miasta Chojnice

źródło: opracowanie własne.

Proces budowania raportu z diagnozy przebiegał zatem w czterech głównych etapach (ryc. 2.1):

1. **Szczegółowa diagnoza stanu istniejącego** – opracowana w oparciu o zastosowanie szeregu metod badawczych i wykorzystaniu różnych wskaźników opisujących sytuację społeczną, gospodarczą i przyrodniczą miasta Chojnice (rozdziały 3-5);
2. **Autodiagnoza** – opracowana w oparciu o wyniki badań społecznych i spotkań konsultacyjnych, które zostały kompleksowo opisane w rozdziale 6;
3. **Ocena aktualności celów** poprzedniej strategii rozwoju miasta Chojnice (rozdział 7),
4. **Synteza diagnozy** – sporządzona z wykorzystaniem metody SWOT przy udziale reprezentantów społeczności lokalnej oraz autorów dokumentu (rozdział 8).

3. Diagnoza sytuacji społecznej

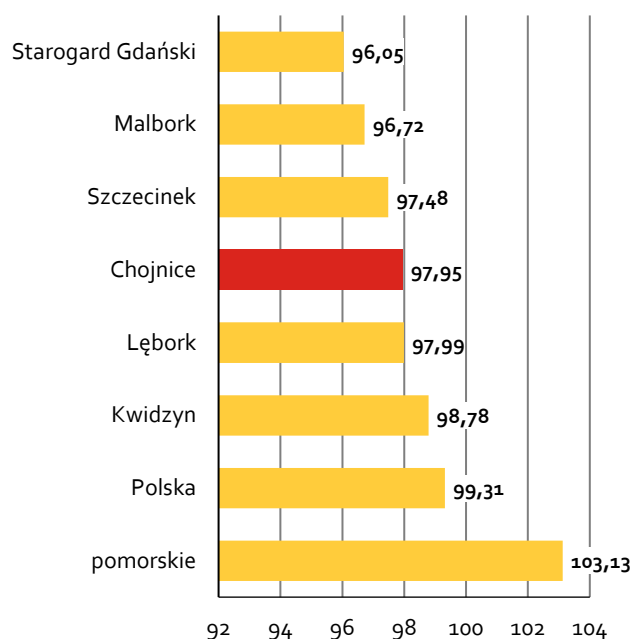
Diagnoza sytuacji społecznej jest pierwszym ważnym elementem empirycznym niniejszego raportu. Zostanie ona podzielona na kilka części obejmujące głównie zagadnienia demograficzne oraz społeczne. Zostaną one uzupełnione o fakty, dane, tendencje dotyczące usług społecznych oraz infrastruktury społecznej.

3.1. Sytuacja demograficzna

Sytuacja demograficzna jest podstawą rozwoju każdej jednostki samorządu terytorialnego. Analiza tego zagadnienia powinna uwzględniać kilka aspektów. Wśród ważnym elementem jest ruch naturalny ludności, który obejmuje zmiany, które następują na skutek migracji oraz urodzeń i zgonów. Tradycyjnie zalicza się do nich również zdarzenia powodujące zmiany stanu cywilnego: małżeństwo, rozwód, separacja czy unieważnienie związku małżeńskiego, jednakże ta część diagnozy skupiać się będzie wyłącznie na wskaźnikach dynamiki ludności, przyrostu naturalnego oraz migracji. Zdarzenia ruchu naturalnego w przypadku większości populacji podlegają ciągłej rejestracji. Zajmują się tym z reguły urzędy stanu cywilnego.

Miasta subregionalne przeżywają obecnie w Polsce procesy dopopulacyjne, tzn. zmniejsza się ich liczba mieszkańców. Wg danych GUS, **liczba mieszkańców Chojnic zmniejszyła się w okresie 2010-2020 o ok. 850 osób (z ok. 40,5 do 39,6 tys.)**. Podobne procesy obserwuje się we wszystkich miastach grupy porównawczej (ryc. 3.1.1). Tendencje obserwowane w Chojnicach (wskaźnik dynamiki na poziomie 98,0) są na tym tle przeciętne, tzn. np. większą skalę depopulacji obserwowano w okresie 2010-2020 w Starogardzie Gdańskim (wskaźnik dynamiki na poziomie 96,1; liczba ludności spadła o blisko 2 tys. osób) lub Malborku (wskaźnik dynamiki na poziomie 96,7; liczba ludności spadła o ok. 1,3 tys.), a mniejszą np. w Kwidzynie (wskaźnik dynamiki = 98,8;

liczba ludności spadła o ok. 450 osób). Wśród wszystkich jednostek przedstawionych na wykresie 3.1.1, tylko w województwie pomorskim obserwowano w okresie 2010-2020 przyrost ludności, co jest związane z utrzymującą się na Kaszubach względnie wysoką dzietnością i dodatnim przyrostem naturalnym (por. Śleszyński 2018).

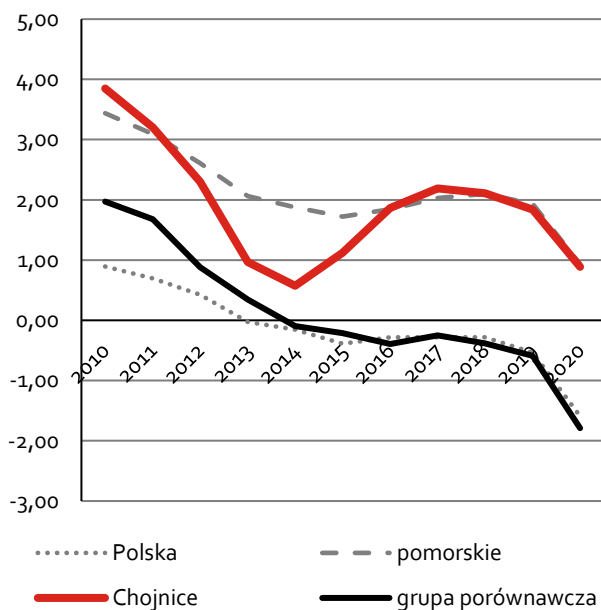
Rycina 3.1.1. **Dynamika liczby ludności** w okresie 2010-2020 (2010 = 100)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zmiany liczby ludności w ostatniej dekadzie wynikały z dwóch czynników: przyrostu naturalnego (różnica między urodzeniami i zgonami) oraz salda migracji (różnica między napływem i odpływem migracyjnym). Zmiany współczynnika przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w okresie 2010-2020 przedstawiono na rycinie 3.1.2. Do zmierzenia tego zjawiska wykorzystano 3-letnią średnią ruchomą. **W całym analizowanym okresie, w Chojnicach odnotowywano dodatnie wartości przyrostu naturalnego, wyższe niż w grupie porównawczej**. Tendencje zmian w Chojnicach są zbliżone do uśrednionych wartości dla całego województwa pomorskiego. W 2020 r. widoczny jest we wszystkich grupach

wyraźny spadek przyrostu naturalnego, wynikający z konsekwencji pandemii koronawirusa (duża liczba zgonów).

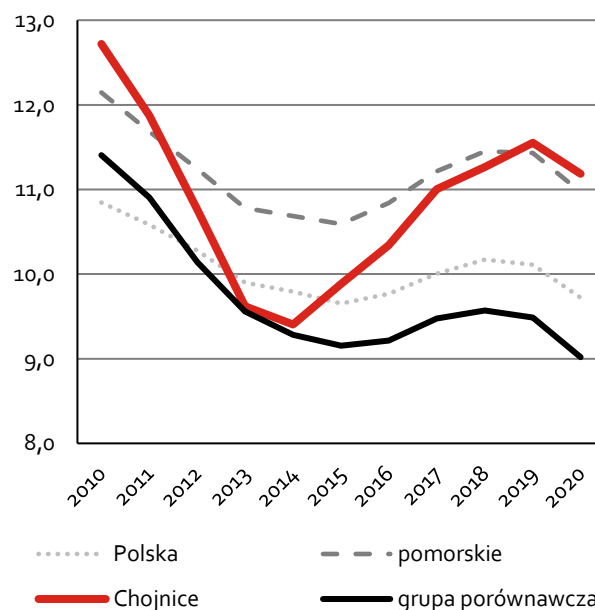

Rycina 3.1.2. Zmiany współczynnika przyrostu naturalnego na 1000 mieszkańców w okresie 2010-2020 (3-letnia średnia ruchoma)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ostatnim dziesięcioleciu, na pozytywne procesy demograficzne, obserwowane w Chojnicach, wpływały głównie relatywnie wysokie wartości współczynnika dzietności, które poza latami 2013-2014 były zdecydowanie wyższe od tych, które notowano dla grupy porównawczej i zbliżone do tych, które są średnią dla całego województwa pomorskiego (ryc. 3.1.3). W okresie 2010-2020 rodziło się wśród mieszkańców Chojnic średnio ok. 430 dzieci rocznie (najwięcej – ok. 500 w 2010, a najmniej – ok. 360 w 2013 r.). Jest to średnia nieznacznie niższa niż w poprzedniej dekadzie (co zwiastuje niekorzystne zmiany struktury wieku), jednak ciągle zdecydowanie wyższa niż w większości miast grupy porównawczej. **Wskaźnik**

liczby urodzeń na 1000 m. był w ostatnich 3 latach w Chojnicach najwyższy (ok. 11,2), biorąc pod uwagę miasta grupy porównawczej (najniższy zanotowano z kolei w Szczecinku – ok. 7,2).

Rycina 3.1.3. Zmiany współczynnika urodzeń na 1000 mieszkańców w okresie 2010-2020 (3-letnia średnia ruchoma)

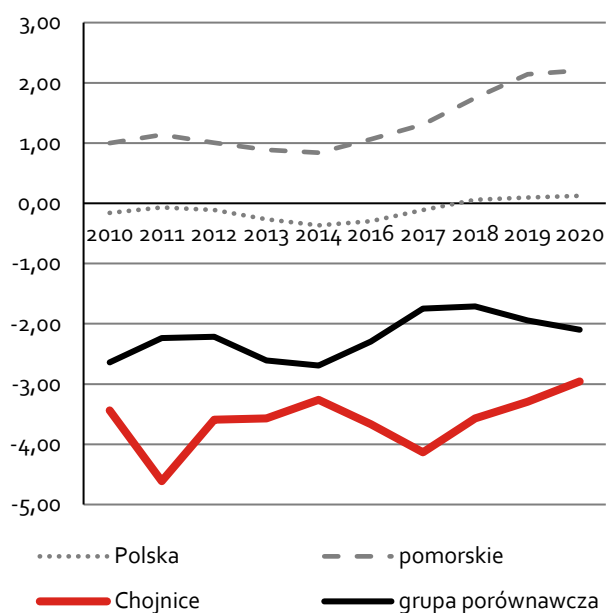
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Drugą składową, wpływającą na zmiany liczby ludności są migracje. Zmiany salda migracji w okresie 2010-2020 przedstawiono na rycinie 3.1.4. **Widać na nim niepokojące dla Chojnic fakty, tzn. w okresie 2010-2020 saldo migracji było ujemne i znacznie niższe niż średnia dla grupy porównawczej.** Przez ostatnie 10 lat z miasta wymeldowało się ok. 4,9 tys. osób¹, a zameldowało ok. 3,5 tys., co oznacza ubytek migracyjny na poziomie ok. 1,5 tys. osób. Uśredniona wartość współczynnika salda migracji na 1000 mieszkańców w Chojnicach w okresie 2010-2020 (-3,45) jest drugim najniższym wśród miast grupy porównawczej (niższy odnotowano tylko w Starogardzie Gdańskim – ok. -3,55). Choć w ostatnich 3 latach

¹ Wszystkie wnioski dotyczące salda migracji nie uwzględniają danych za 2015 r. ze względu na ich brak w zestawieniach GUS (niska jakość).

notujemy poprawę sytuacji, to jednak skala odpływu jest relatywnie wysoka, nie tylko w porównaniu do średniej dla kraju i województwa, ale nawet w zestawieniu z miastami porównawczymi. Na odpływ migracyjny składają się zarówno migracje zagraniczne, jak i wewnętrzne (głównie do strefy podmiejskiej), jednak to zagadnienie poddamy głębszej analizie w dalszej części opracowania.

Rycina 3.1.4. Zmiany **salda migracji** na 1000 mieszkańców w okresie 2010-2020 (3-letnia średnia ruchoma)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (ze względu na niską jakość danych o migracjach zagranicznych w 2015 r., GUS nie opublikował zestawień migracyjnych, a z przedstawianej w raporcie analizy rok ten wyłączono).

Dzięki danym gromadzonym przez Główny Urząd Statystyczny w Bazie Demografia, możliwa jest identyfikacja kierunków migracji wewnętrznych, tj. źródeł napływu i celów odpływu migracyjnego. Dane podsumowujące kierunki stałych przemieszczeń mieszkańców przedstawiono w tabelach 3.1.1 i 3.1.2. Największa część nowych zameldowań w Chojnicach (ok. 30%) pochodzi z gminy wiejskiej Chojnice. Generalnie znaczna część napływu migracyjnego to bezpośrednie sąsiedztwo miasta – odsetek napływu z gmin powiatów chojnickiego (ok. 41%), człuchowskiego (ok.

12%), sępoleńskiego (ok. 7%) i tucholskiego (ok. 6%) daje w sumie ponad 66% całościowej wartości. Tylko ok. 8% stanowiły zameldowania z dużych i średnich ośrodków miejskich (Bydgoszcz i Toruń, Trójmiasto, Szczecin, Poznań). Dane te potwierdzają, że **zasoby demograficzne miasta bazują w dużej mierze na jego ponadlokalnej pozycji i przyciąganiu osób z bezpośredniego otoczenia.**

Niestety w ostatnich 10 latach, jak już wcześniej wspomniano, napływ migracyjny nie równoważył odpływu. Saldo migracji przez cały ten okres utrzymywało się na ujemnym poziomie. **Głównym kierunkiem emigracji była w tym okresie gmina wiejska Chojnice. W okresie 2010-2020 wyemigrowało do niej ok. 2250 mieszkańców miasta (ok. 46% całego odpływu migracyjnego).** To oznacza, że z bilans migracyjny z gminą Chojnice w okresie 2010-2020 był ujemny i wyniósł ok. -1250 osób. W sumie do gmin powiatu chojnickiego wymeldowało się w latach 2010-2020 ok. 2700 osób (55%), co pokazuje poziom związku miasta z bezpośrednim otoczeniem. Gdyby dodać do tego gminy powiatu człuchowskiego (ok. 350-osobowy odpływ), sępoleńskiego (ok. 90) i tucholskiego (ok. 110) – **łącznie odpływ migracyjny do bezpośredniej strefy ponadlokalnego oddziaływania Chojnic wyniósł ponad 66% (ponad 3200 osób).** Warto także dodać, że ujemny bilans migracyjny w swoim bezpośrednim otoczeniu, miasto odnotowało tylko z trzema jednostkami: gminą wiejską Chojnice (-1250 osób), gminą Czersk (-53) oraz gminą wiejską Człuchów (-45 osób). Z kolei dodatni bilans migracyjny Chojnice odnotowywały w relacji z gminami Kamień Krajeński (+117) i Tuchola (+91), Człuchowem (+60) oraz gminami Konarzyny (+49), Sępólno Krajeńskie (+45), Przechlewo (+34) i Brusy (+26). Łączny bilans migracyjny z bezpośrednim otoczeniem (powiaty chojnicki, człuchowski, sępoleński i tucholski) był w okresie 2010-2020 ujemny (-900 osób), głównie ze względu na bardzo duży odpływ do gminy wiejskiej Chojnice.

Drugi głównym kierunkiem migracji wewnętrznych (krajowych) był w okresie 2010-2020 Gdańsk (ok. 250 osób, co stanowi ok. 5% całego odpływu). Gdyby jednak aglomerację Trójmiasta (Gdańsk, Gdynia, Sopot i ich przedmieścia) traktować jako całość, odpływ ten był na poziomie ok. 450 osób (ok. 9%). Cały odpływ migracyjny, który możemy

nazwać drenażem ośrodków miejskich o znaczeniu co najmniej regionalnym (np. Trójmiasto, Bydgoszcz, Poznań) wyniósł w okresie 2010-2020 ok. 850 osób (17%). Z kolei ruch migracyjny w drugą stronę (tzn. powroty z dużych miast) wyniósł z tym samym okresie ok. 300 osób, co daje ujemny bilans na poziomie ok. 550 osób.

Tabela 3.1.1. Źródła napływu migracyjnego do Chojnic w okresie 2010-2020 (migracje wewnętrzne)

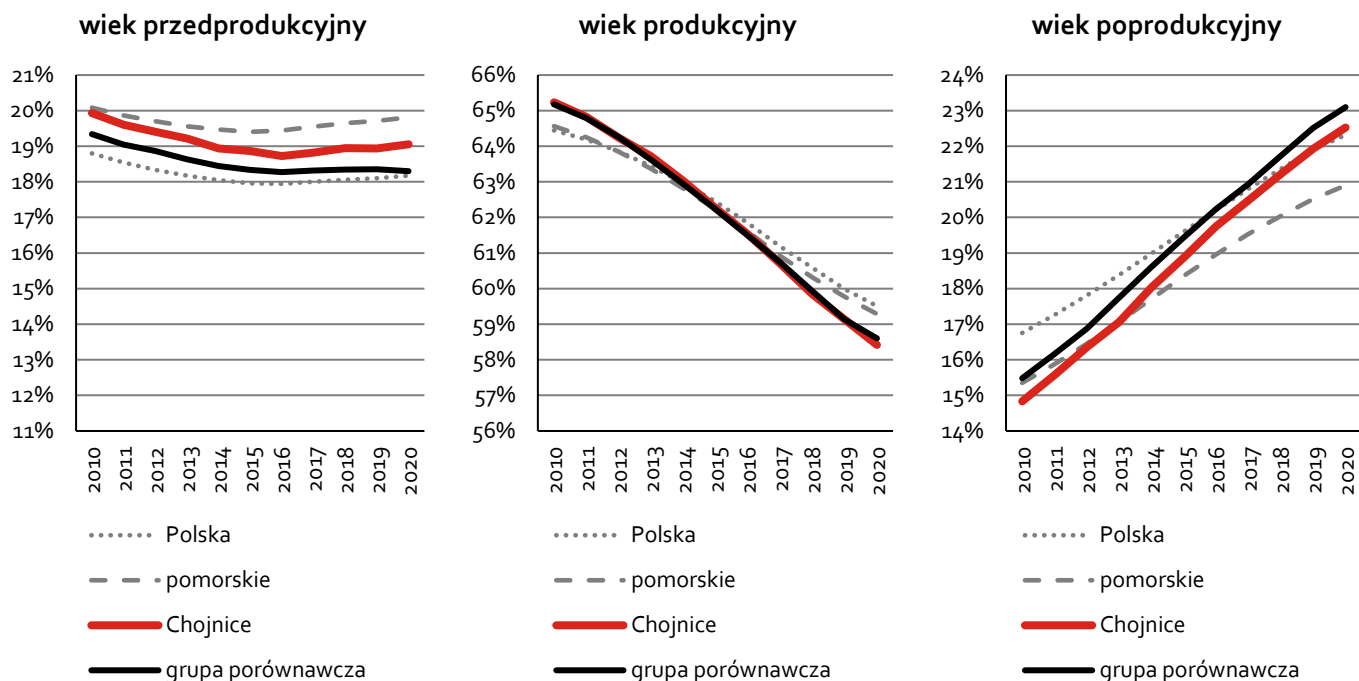
Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	razem
gmina Chojnice	111	90	75	86	81	87	62	97	126	106	81	1002
gmina Czernik	22	14	14	16	12	24	16	14	18	30	21	201
gmina Człuchów	27	20	7	20	16	16	19	14	17	16	17	189
gmina Kamień Krajeński	19	18	14	14	17	12	7	16	20	20	31	188
gmina Brusy	14	15	8	20	13	13	13	13	16	47	4	176
gmina Tuchola	11	9	11	17	13	16	13	15	17	19	13	154
miasta Bydgoszcz i Toruń	11	21	26	11	10	11	15	10	10	13	9	147
miasto Człuchów	14	10	18	5	9	13	7	8	26	13	15	138
Trójmiasto	13	16	3	11	14	8	4	13	9	7	6	104
gmina Sępólno Krajeńskie	6	0	3	0	7	11	8	0	8	8	13	64

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Baza Demografia).

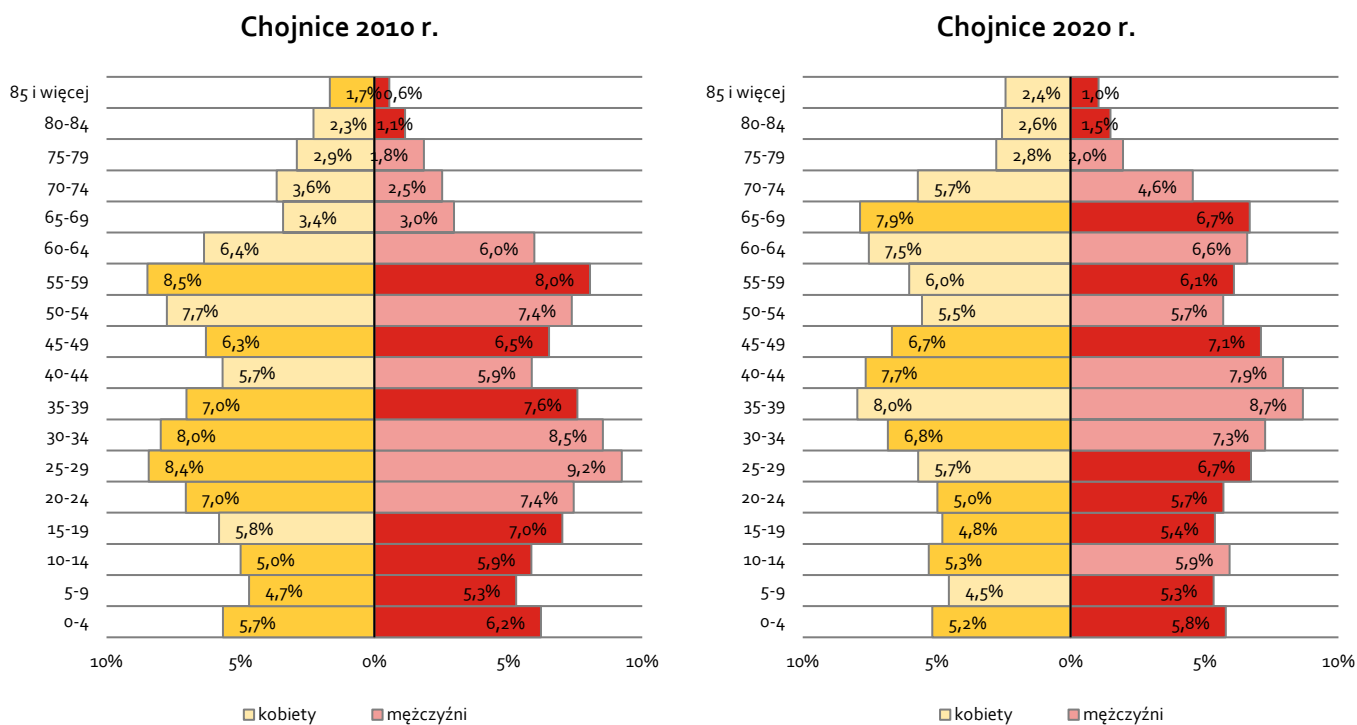
Tabela 3.1.2. Kierunki odpływu migracyjnego z Chojnic w okresie 2010-2020 (migracje wewnętrzne)

Jednostka	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	razem
gmina Chojnice	252	254	154	184	196	206	189	166	260	220	178	2259
Trójmiasto i jego suburbia	28	31	32	51	27	30	34	40	48	61	63	445
gmina Czernik	29	30	22	23	27	10	28	30	15	23	17	254
gmina Człuchów	14	18	17	21	25	23	21	37	7	19	32	234
miasta Bydgoszcz i Toruń	13	25	20	12	21	32	18	14	21	38	20	234
gmina Brusy	11	17	12	12	10	7	12	23	14	26	6	150
miasto Człuchów	7	13	7	5	7	5	8	4	4	8	10	78
gmina Kamień Krajeński	3	15	14	13	5	4	0	6	6	5	0	71
gmina Tuchola	5	13	8	4	5	5	4	0	4	4	11	63
miasto Koszalin	3	5	6	10	5	0	0	5	8	0	0	42

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Baza Demografia).

Rycina 3.1.5. Zmiany **struktury wieku** w podziale wiek przedprodukcyjny, produkcyjny i poprodukcyjny (zakres osi Y = 10%)
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rycina 3.1.6. **Piramida wieku** dla Chojnic w 2010 i 2020 r. (ciemniejszym kolorem żółtym i czerwonym wyróżniono przedziały wieku, w których odsetek dla Chojnic jest wyższy niż w grupie porównawczej)

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

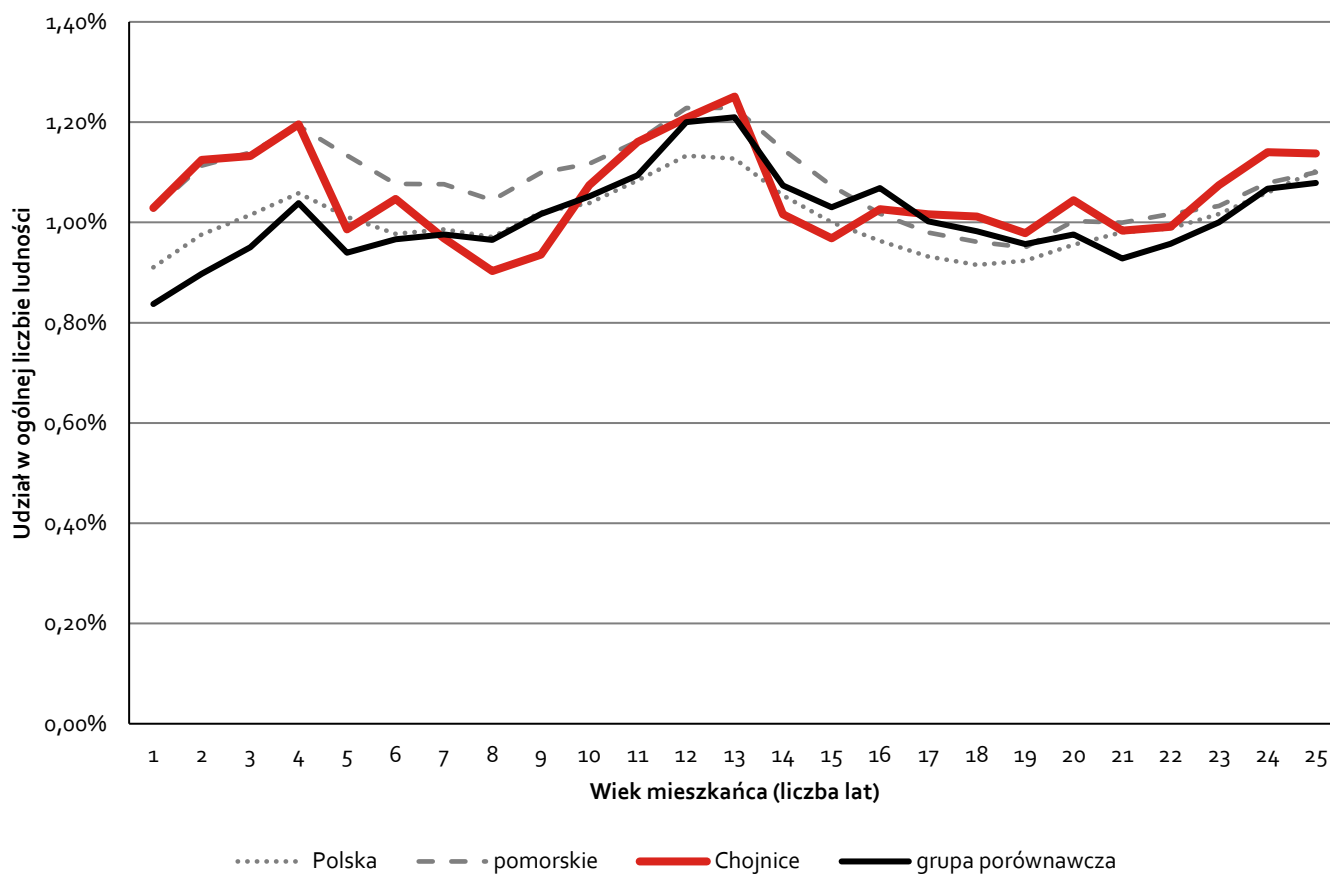
Przyrost naturalny oraz saldo migracji mają bezpośredni wpływ na strukturę wieku ludności. Jak pokazują wyniki badań demograficznych, większość migrantów stanowią osoby w wybranych przedziałach wiekowych. Do większych ośrodków miejskich migrują głównie osoby młode, które wyjeżdżają na studia lub do pracy i pozostają w tych miastach na stałe. Z kolei migracje do strefy zewnętrznej (bezpośrednie sąsiedztwo miasta) to najczęściej osoby w wieku młodym lub średnim (30-45 lat), które zakładają lub rozwijają swoją rodzinę budując dom lub kupując mieszkanie. Wszystko to sprawia, że dochodzi w strukturach wieku miast i gmin do dużych zmian wiekowych. Zostały one zobrazowane na rycinach 3.1.5 i 3.1.6. Na pierwszej z nich przedstawiono dynamikę zmian udziału poszczególnych grup wiekowych w całej populacji Chojnic w okresie 2010-2020. **Pod względem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym miasto Chojnice odnotowało w tym okresie spadek, choć wygląda on nieco korzystniej niż w grupie porównawczej. Odsetek osób w tej grupie wiekowej był w Chojnicach wyższy o ok. 1 punkt procentowy. W okresie 2010-2020 w mieście ubyło jednak ok. 500 osób w wieku przedprodukcyjnym** (-6,4% wobec wyniku ok. -7,9% w grupie porównawczej, -4% średnio w Polsce i +1,7% średnio w województwie pomorskim). Korzystniejsze tendencje widoczne w województwie pomorskim wiążą się ze specyfiką regionu Kaszub, jednego z dwóch w Polsce (obok Podhala) wyraźnie wyróżniającego się pod względem wartości przyrostu naturalnego i współczynnika dzietności.

Zdecydowanie gorsze procesy działy się w grupie osób w wieku produkcyjnym. Liczba osób w tej grupie spadła w Chojnicach o ok. 3250 (-12,3%), choć względny spadek udziału tej grupy był podobny w miastach grupy porównawczej (-12,5%), a wyraźnie korzystniejszy średnio w Polsce (-8,3%) i województwie pomorskim (-5,3%). Niemniej jednak miastu oraz innym obsza-

rom Polski towarzyszyły w ostatnich latach procesy kurczenia się krupy osób aktywnych zawodowo, co finalnie spowodowało (wraz ze wzrostem gospodarczym) konieczność kompensowania podaży siły roboczej imigracją, głównie z Ukrainy.

Procesy, które zmieniały strukturę wieku mieszkańców Chojnic w okresie 2010-2020 można określić mianem starzenia się lokalnej społeczności. **Grupa osób w wieku poprodukcyjnym (czyli ponad 60 lat w przypadku kobiet i ponad 65 lat w przypadku mężczyzn) wzrosła w tym czasie o połowę – z ok. 6 do 9 tys.** W grupie porównawczej odnotowano w tym samym czasie mniejszy wzrost, o ok. 45%, w Polsce o ok. 32%, a w województwie pomorskim o ok. 40%. Taki przebieg procesów demograficznych rodzi oczywiście konieczność dostosowania polityki społecznej i związanej z nią polityki rozwoju infrastruktury publicznej. Zmiany te będą miały bowiem prawdopodobnie podobny kierunek, choć nieco wolniejsze tempo w najbliższym dziesięcioleciu. GUS oszacował, że w 2030 r. w Chojnicach liczba osób w wieku poprodukcyjnym może wynieść ok. 10 tys. osób. Zmiany demograficzne, jakie zachodzą w Chojnicach dobrze pokazuje zmiana kształtu piramidy wieku (ryc. 3.1.6). Z kształtu zbliżonego do typu zastojowego (podobne odsetki poszczególnych grup wiekowych) zmienia się ona do kształtu zbliżonego do typu regresywnego (niskie odsetki młodych grup wiekowych, wzrastające w miarę wzrostu wieku).

Problemy demograficzne polskich miast są powszechnie znane i omawiane w wielu raportach, na przykład tych przygotowywanych przez Rządową Radę Ludnościową (składającą się z demografów pracujących w instytutach badawczych i na uczelniach wyższych). Wśród rekomendacji, które przedstawiono w raporcie, a które dotyczą polityki samorządowej, znajduje się przede wszystkim wsparcie dla rodzin w zakresie dopasowanej do ich potrzeb opieki nad dziećmi (przedszkola, żłobki i inne formy opieki).

Rycina 3.1.7. Zmiany udziału roczników 1995-2020 (1-25 lat w 2020 r.) w ogólnej liczbie ludności

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 3.1.3. Prognoza zmian liczby ludności do 2030 r.

Miasto	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	zmiana	
										liczba	%
Starogard Gdański	46 701	46 420	46 131	45 832	45 530	45 218	44 907	44 584	44 264	-2 437	-5,2%
Malbork	37 769	37 566	37 355	37 137	36 910	36 686	36 455	36 218	35 988	-1 781	-4,7%
Szczecinek	39 211	39 017	38 822	38 621	38 412	38 198	37 973	37 738	37 505	-1 706	-4,4%
Chojnice	39 225	39 061	38 894	38 713	38 520	38 324	38 120	37 905	37 688	-1 537	-3,9%
Lębork	34 660	34 530	34 392	34 247	34 090	33 928	33 758	33 583	33 390	-1 270	-3,7%
Kwidzyn	38 180	38 087	37 990	37 890	37 784	37 676	37 570	37 455	37 341	-839	-2,2%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Baza Demografia).

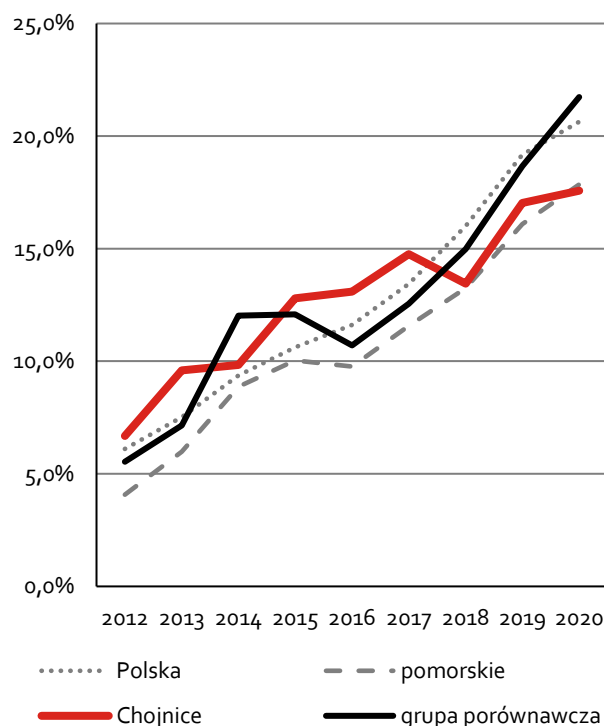
Tempo starzenia się społeczności Chojnic może w najbliższych latach się nieco zmniejszyć.

Wskazuje na to kilka informacji wynikających z dotychczasowych trendów, jak prognozy demograficzne GUS. Po pierwsze liczebność roczników 2017-2020 jest w Chojnicach względnie dobra (zob. ryc. 3.1.7). Udział tych roczników w ogólnej liczbie ludności jest w Chojnicach wyższy niż w grupie porównawczej o ok. 0,2 punkty procentowe. Jeśli dzietność w najbliższych latach w mieście utrzyma się na względnie dobrym poziomie, a dodatkowo zostaną wybudowane nowe mieszkania (do których w znacznej części wprowadzą się młode rodziny), proces zmniejszania się liczby dzieci może spowolnić. Prognozy GUS pokazują, że grupa osób w wieku przedprodukcyjnym (mniej niż 18 lat) może się do 2030 r. skurczyć do ok. 6,6 tys. Warto jednak dodać, że prognoza ta może się mylić, a pierwsze lata jej weryfikacji (prognoza powstała w 2016 r.) są dla miasta korzystne, tzn. tempo i skala rzeczywistych zmian demograficznych jest mniejsza niż prognozowana. Według prognozy GUS w 2030 r. Chojnice będą liczyć ok. 37,7 tys. mieszkańców (ryc. 3.1.3), jednak rzeczywista wartość dla 2020 r. jest wyższa od prognozowanej o ok. 120 osób. Niekorzystne mogą być przy tym zmiany wynikające z pandemii COVID-19 i bardzo wysoka liczba zgonów z tym związana (widoczna na przedstawionej wcześniej rycinie 3.1.2).

3.2. Opieka nad dziećmi do lat 3 i wychowanie przedszkolne

Obecnie coraz większą rolę w jednostkach terytorialnych różny szczebel odgrywa rozwój instytucji skupiających się na opiece nad małymi dziećmi. Niewątpliwie jest to ważna inwestycja w kapitał ludzki. Jednocześnie opieka żłobkowa łączy się z ogromnym ułatwieniem i niekiedy wygodą dla pracujących rodziców. Dzięki niej opiekunom prawnym dzieci znacznie łatwiej jest pogodzić pracę z życiem prywatnym. Opieka żłobkowa to

sektor działalności publicznej o wyraźnej tendencji wzrostowej (ryc. 3.2.1). Liczba dzieci objętych opieką wzrosła w Chojnicach w okresie 2012-2020 z 87 do 229 (wzrost o ok. 163%). W pozostałych miastach grupy porównawczej obserwowano podobną tendencję, choć ostatni rok tego okresu (2020) to w przypadku Chojnic nawet nieznaczny spadek liczby dzieci uczęszczających do żłobków.

Ryc. 3.2.1. Udział dzieci objętych opieką żłobkową w liczbie dzieci w wieku 0-2 lat

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Według Rejestru Żłobków i Klubów Dziecięcych, publikowanego przez portal Empatia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, w Chojnicach działa w sektorze opieki żłobkowej 6 placówek:

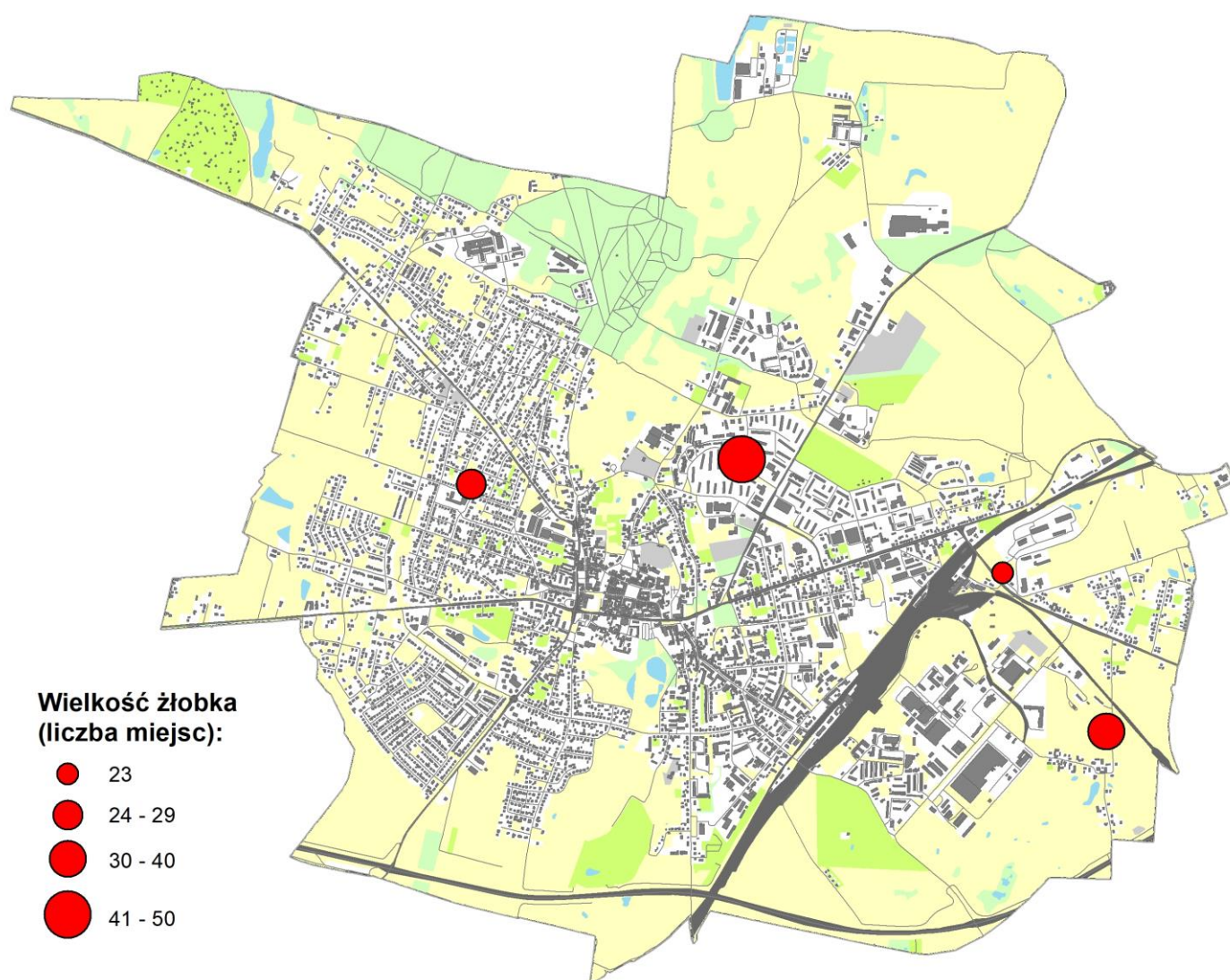
- Żłobek Miejski Chojnice (ul. Młodzieżowa 7),
- Centrum Edukacyjne Żłobek Malinka (ul. Tucholska 1a),
- Żłobek 123 (ul. Długa 12),
- Żłobek SMYK (ul. Konopnickiej 18A),
- Żłobek SMYK 1 (ul. Konopnickiej 18),

- Klub dziecięcy - Klub Malucha "Krasnoludki" (ul. Długa 12).

Liczba miejsc w żłobkach w ostatnich latach wzrastała, choć jak pokazują dane demograficzne – jest ona ciągle zbyt mała i konieczny jest stały rozwój tej formy wsparcia rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci. Wśród

żłobków chojnickich jest jeden żłobek publiczny, prowadzony przez miasto Chojnice. Koszty ponoszone przez rodziców dzieci w Żłobku Miejskim stanowią ok. 50-70% kwoty jaką trzeba zapłacić za pobyt dziecka w punkcie niepublicznym.

Ryc. 3.2.2. Lokalizacja i struktura wielkościowa żłobków na obszarze miasta

źródło: opracowanie własne na podstawie Rejestru żłobków i klubów dziecięcych (portal Empatia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej).

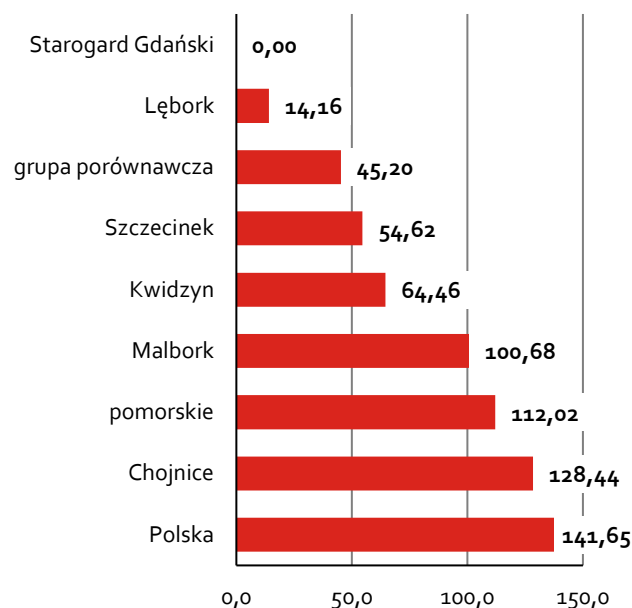

Tabela 3.2.1. Zmiany liczby miejsc w żłobkach, oddziałach żłobkowych i klubach dziecięcych

Miasto	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2020
Chojnice	52	82	82	97	107	117	128	192
Kwidzyn	171	145	247	177	132	128	198	249
Lębork	28	30	30	30	39	40	40	57
Malbork	40	74	101	98	116	134	165	188
Starogard Gdański	0	15	43	34	34	78	90	153
Szczecinek	6	53	69	86	98	99	99	172

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Baza Demografia).

Opieka żłobkowa jest przedmiotem wsparcia publicznego. Na wykresie 3.2.2 przedstawiono wydatki miast na funkcjonowanie opieki żłobkowej (rozdział 85505 klasyfikacji budżetowej) na 1 mieszkańca. Wartość tego wskaźnika dla Chojnic jest relatywnie duża – miasto w istotnym stopniu wspiera tego rodzaju działalność. W 2020 r. przeznaczono na tę działalność w budżecie miasta Chojnice blisko 1,5 mln zł. Jest to zdecydowanie najwyższa kwota wśród wszystkich miast porównawczych. Drugim miastem przeznaczającym największy budżet na wsparcie opieki żłobkowej jest Malbork, który w 2020 r. przeznaczył na ten cel ok. 1,3 mln zł. Z kolei np. Szczecinek wydał na opiekę żłobkową ok. 850 tys. zł, Kwidzyn ok. 800 tys. zł, a Lębork nieco ponad 100 tys. zł. Z kolei w Starogardzie Gdańskim w 2020 r. nie istniał żaden żłobek samorządowy, a miasto nie wydatkowało środków finansowych w rozdziale 85505. To pokazuje różne podejścia do kształtowania systemu wsparcia opieki nad dziećmi do lat 3. Podejście Chojnic było dotąd bardzo aktywne, szczególnie gdy zestawimy je z miastami porównawczymi. Nie oznacza to jednak, co już wcześniej podkreślono, że podaż publicznych miejsc w żłobkach w Chojnicach jest wystarczająca w stosunku do popytu na nie.

Ryc. 3.2.2. Wydatki miast na funkcjonowanie opieki żłobkowej (rozdział 85505 – Tworzenie i funkcjonowanie żłobków) na 1 mieszkańca

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

3.3. Wychowanie przedszkolne

Wychowanie przedszkolne jest kolejnym ważnym elementem wsparcia dla rodziców, jednocześnie stanowi ono pierwszy etap edukacji w systemie oświaty w Polsce. Edukacja dzieci od najmłodszych lat korzystnie wpływa na ich osiągnięcia w

dalszych etapach nauki, kształtuje postawę, a wybiegając już daleko w przyszłość - pozytywnie wpływa na ich życie zawodowe. Najmłodszy mieszkańcy gminy powinni być postrzegani jako długofalowa opłacalna ekonomicznie inwestycja, dlatego tak ważne jest wspieranie dzieci w tak młodym wieku. To od nich zależy poziom i jakość życia w przyszłości.

Dostęp do przedszkoli publicznych i niepublicznych jest różny w poszczególnych obszarach kraju. Wg Rejestru szkół i placówek oświatowych Ministerstwa Edukacji i Nauki, w 2021 r. działało w Chojnicach 15 placówek wychowania przedszkolnego (tab. 3.3.1). Wśród nich były 2 placówki

publiczne, zapewniające ok. 260 miejsc. Resztę stanowiły placówki niepubliczne. Działalność tego typu placówek jest także objęta wsparciem dotacyjnym z budżetu miasta. Wśród samorządów istnieją różne strategie prowadzenia systemu wychowania przedszkolnego, co pokazują dane dla miast porównawczych (tab. 3.3.2). Z jednej strony mamy takie miasta jak Lębork, który prowadzi aż 7 przedszkoli publicznych (70% wszystkich miejsc wg danych Rejestru szkół i placówek oświatowych), a z drugiej – np. Szczecinek, który prowadzi wyłącznie jedno przedszkole publiczne, gwarantując jednocześnie ok. 12% miejsc w tego typu placówkach.

Tabela 3.3.1. Podstawowe informacje o przedszkolach funkcjonujących w Chojnicach

Przedszkole	Status	Typ organu prowadzącego	Liczba uczniów
Przedszkole niepubliczne o profilu artystyczno-sportowym "Bajka"	niepubliczny	spółka prawa handlowego	275
Przedszkole niepubliczne "Jarzębinka" Mirosława Przybylak	niepubliczny	spółka prawa handlowego	196
Przedszkole niepubliczne "Skrzaty"	niepubliczny	spółka prawa handlowego	196
Przedszkole niepubliczne z grupą żłobkową "Misiowa Akademia" Iwona Szmaglińska	niepubliczny	spółka prawa handlowego	147
Katolickie przedszkole w Chojnicach	publiczny	organizacja wyznaniowa	139
Przedszkole niepubliczne "Wesołe Przedszkolaki" Elżbieta Stanke	niepubliczny	spółka prawa handlowego	137
Przedszkole nr 3 w Chojnicach	publiczny	gmina	123
Przedszkole niepubliczne "Promyczek" Mirosława Wardacka	niepubliczny	spółka prawa handlowego	113
Niepubliczne przedszkole językowe Parrot	niepubliczny	osoba fizyczna	71
Przedszkole niepubliczne "Baśniowa Kraina"	niepubliczny	osoba fizyczna	62
Przedszkole niepubliczne "Tęczowe Misie"	niepubliczny	osoba fizyczna	60
Przedszkole niepubliczne im. Janusza Korczaka	niepubliczny	osoba fizyczna	56
Niepubliczne przedszkole Smyk	niepubliczny	osoba fizyczna	46
Przedszkole niepubliczne "Teddy" - Dorota Strójka	niepubliczny	osoba fizyczna	34
Niepubliczne przedszkole integracyjne Akademia Pana Kleksa	niepubliczny	osoba fizyczna	b.d.

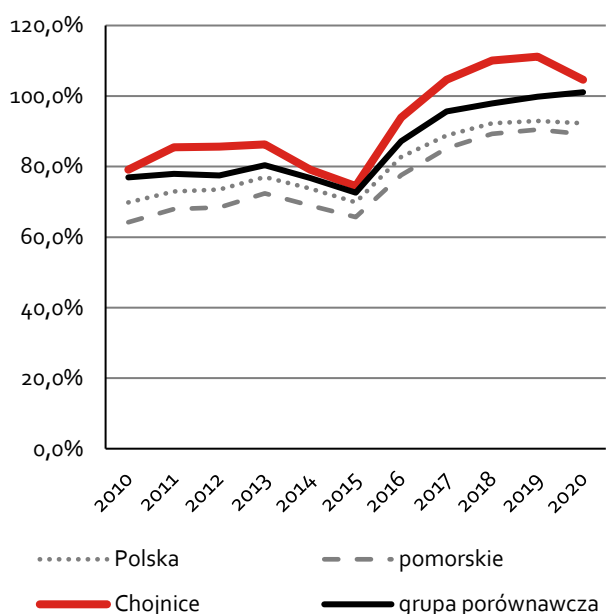
źródło: Rejestr szkół i placówek oświatowych, Ministerstwo Edukacji i Nauki [stan na 12.12.2021 r.].

Tabela 3.3.2. Podstawowe informacje o systemie wychowania przedszkolnego w Chojnicach i miastach porównawczych

Miasto	Liczba przedszkoli	Liczba przedszkoli publicznych	Miejsca w przedszkolach	Miejsca w przedszkolach publicznych
Lębork	16	7	1 443	1 013 (70%)
Starogard Gdański	19	9	1 891	1 141 (60%)
Malbork	13	4	1 396	540 (39%)
Kwidzyn	14	3	1 563	271 (17%)
Chojnice	16	2	1 690	264 (16%)
Szczecinek	13	1	1 459	175 (12%)

źródło: Rejestr szkół i placówek oświatowych, Ministerstwo Edukacji i Nauki [stan na 12.12.2021 r.].

Rycina 3.3.1. Udział liczby dzieci w przedszkolach w ogólnej liczbie dzieci w wieku 3-6 lat przypadająca na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w Chojnicach oraz grupie porównawczej w latach 2010-2020

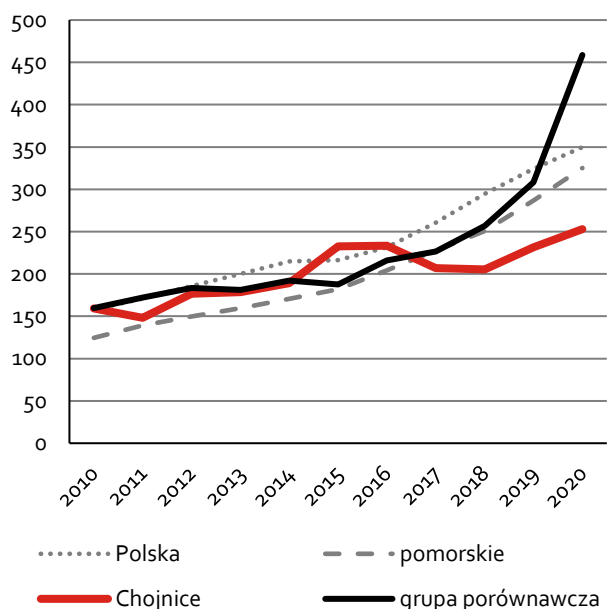
źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Poziom rozwoju i opieki przedszkolnej różni się w zależności od zamożności danej gminy i jej możliwości organizacyjnych. Możemy go określić np. na podstawie wskaźnika udziału liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku od 3 do 6 lat (ryc.3.3.1). Jego

wartości zwykle oscylują wokół 50-100%, choć należy pamiętać, że czasami dzieci w wieku 6 lat są już dziećmi uczęszczającymi do szkół. Ponadto, należy pamiętać, że wartość tego wskaźnika powyżej 100% wiąże się także z międzygminnym przepływem dzieci w wieku przedszkolnym. Dane dla Chojnic pokazują, że wartości tego wskaźnika wzrastały w okresie 2015-2019 i przekroczyły 100% w 2017 r., osiągając w 2020 r. poziom ok. 105%. Jest to najpewniej związane z uczęszczaniem do przedszkoli miejskich (publicznych i niepublicznych) dzieci ze strefy podmiejskiej, głównie z gminy wiejskiej Chojnice. Ma to oczywiście związek z migracjami stałymi oraz wahadłowymi – czyli dojazdami do pracy, które na kierunki miasto Chojnice-gmina wiejska Chojnice przyjmują relatywnie duże wartości. Wartości tego wskaźnika pokazują względnie dobrą sytuację sektora wychowania przedszkolnego. Miasto Chojnice nie zapewnia dużej liczby miejsc w przedszkolach samorządowych, ale sam dostęp do przedszkoli wydaje się być względnie dobry. Wyższe wartości tego wskaźnika dla 2020 roku odnotowywane są tylko w Malborku (109%) i Szczecinku (110%). Szczecinek jest przykładem miasta, które zapewnia wśród całej grupy porównawczej najmniejszą liczbę miejsc w przedszkolach samorządowych,

ale jak widać nie wpływa to istotnie na liczbę dzieci do nich uczęszczających.

Rycina 3.3.2. Wydatki na przedszkola na 1 mieszkańca [zł]

źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Sposób organizacji systemu wychowania przedszkolnego ma istotne znaczenie dla skali wydatków ponoszonych z budżetu miasta z tego tytułu. Dane podsumowujące to zagadnienie (ryc. 3.3.2) pokazują, że w latach 2010-2016 wydatki na wychowanie przedszkolne per capita w Chojnicach i grupie porównawczej były podobne, natomiast od 2017 r. obserwujemy zwiększanie się różnicy między Chojnicami a grupą porównawczą oraz średnią dla Polski i województwa pomorskiego. Miasto Chojnice wydaje z budżetu samorządowego mniejsze środki na ten cel (ok. 250 zł na 1 mieszkańca). Podobną wartość wykazuje Szczecinek, który także oferuje małą liczbę miejsc w przedszkolach samorządowych. Na drugim biegunie są takie miasta jak Lębork i Starogard Gdański, które wydając ok. 350-400 zł na 1 mieszkańca oraz Kwidzyn, który znacznie przekracza poziom 300 zł na 1 mieszkańca, zapewniają jednocześnie relatywnie niewielką liczbę miejsc w przedszkolach samorządowych.

3.4. Szkolnictwo podstawowe

Zadaniem gmin w Polsce, które pochłania największe zasoby finansowe jest aktualnie edukacja. Szkoły podstawowe (do niedawna także gimnazja) podlegają samorządom lokalnym i są utrzymywane z budżetu jednostek samorządu terytorialnego. Szkoły podstawowe utrzymywane są z tzw. subwencji oświatowej (obecnie w coraz mniejszej części), która polega na przekazywaniu funduszy z budżetu państwa na zadania oświatowe realizowane przez gminę. Środki z subwencji dzielone za pomocą tzw. algorytmu podziału subwencji, trafiają do poszczególnych samorządów. Gminy zobowiązane są również do zapewnienia dojazdu uczniów do szkół, jeśli ci nie mieszkają w ich pobliżu (ta sytuacja akurat nie dotyczy Chojnic). Niestety jednak na ogół środki finansowe przekazywane gminom w ramach subwencji oświatowej nie są wystarczające do właściwego realizowania zadań edukacyjnych. Dlatego edukacja wymaga znacznych nakładów pochodzących z dochodów własnych gmin – szerzej ten problem zostanie poruszony w dalszej części rozdziału.

Wg danych z 2021 r. w Chojnicach istniało 8 szkół podstawowych (tab. 3.4.1):

1. Szkoła Podstawowa nr 7 im. Jana Karnowskiego w Chojnicach,
2. Szkoła Podstawowa nr 1 z oddziałami integracyjnymi im. I. Rydzkowskiego,
3. Szkoła Podstawowa nr 8 w Chojnicach,
4. Szkoła Podstawowa nr 5 im. J.H. Derdowskiego,
5. Szkoła Podstawowa nr 3 im. Pamięci Kolejarzy Chojnickich,
6. Katolicka Szkoła Podstawowa im. Piotra Dunina w Chojnicach,
7. Szkoła Podstawowa Specjalna nr 4 w Chojnicach,
8. Szkoła Podstawowa nr 6 w schronisku dla nieletnich w Chojnicach.

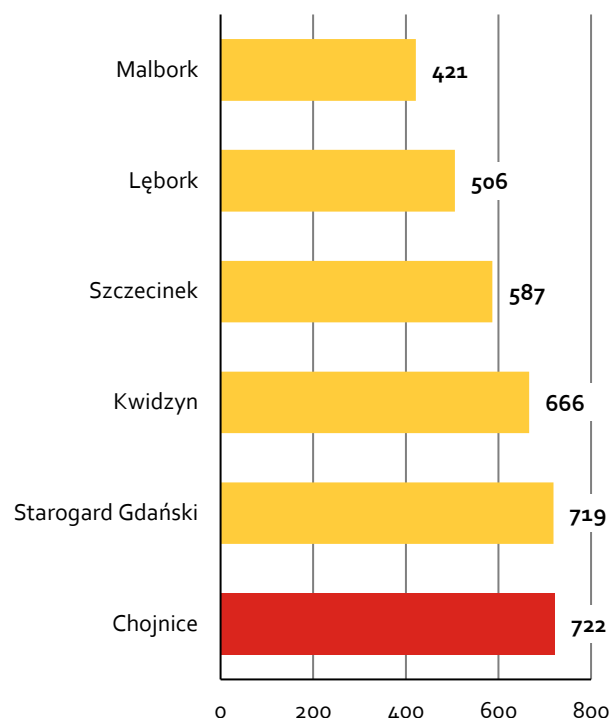

Tabela 3.4.1. Podstawowe informacje o szkołach podstawowych funkcjonujących w Chojnicach

Przedszkole	Adres	Typ organu prowadzącego	Liczba uczniów
Szkoła Podstawowa nr 7 im. Jana Karnowskiego w Chojnicach	ul. Tuwima 2	gmina	864
Szkoła Podstawowa nr 1 z oddziałami integracyjnymi im. I. Rydzkowskiego	ul. 31 Stycznia 21/23	gmina	750
Szkoła Podstawowa nr 8 w Chojnicach	ul. Młodzieżowa 44	gmina	691
Szkoła Podstawowa nr 5 im. J.H. Derdowskiego	ul. Wicka Rogali 18	gmina	661
Szkoła Podstawowa nr 3 im. Pamięci Kolejarzy Chojnickich	ul. Dworcowa 6	gmina	644
Katolicka Szkoła Podstawowa im. Piotra Dunina w Chojnicach	ul. Grunwaldzka 1	organizacje Wyznaniowe	243
Szkoła Podstawowa Specjalna nr 4 w Chojnicach	ul. Jana Pawła II 11	powiat ziemski	153
Szkoła Podstawowa nr 6 w schronisku dla nieletnich w Chojnicach	ul. Igielska 8	minister ds. sprawiedliwości	5

źródło: Rejestr szkół i placówek oświatowych, Ministerstwo Edukacji i Nauki [stan na 12.12.2021 r.].

Pięć spośród ośmiu szkół podstawowych jest prowadzona przez samorząd miejski i to one stanowią główne składowe chojnickiej sieci szkolnej. Miejskie szkoły w Chojnicach mają od ok. 650 do ponad 850 uczniów, są więc dość duże. Generalnie należy ocenić chojnicką sieć szkolną za dość wyraźnie skonsolidowaną w porównaniu do innych miast (ryc. 3.4.1). Średnia liczba uczniów w szkołach publicznych w Chojnicach wynosiła w 2021 r. ok. 720, co jest najwyższym wynikiem w całym zbiorze miast porównawczych. Na drugim biegunie jest z kolei Malbork, w którym funkcjonuje większa liczba mniejszych szkół, a średnia wielkość szkoły to ok. 420. Skonsolidowana sieć szkolna ma swoje duże zalety ekonomiczne. W związku z tym, że głównym składnikiem wyliczania subwencji oświatowej jest liczba uczniów uczęszczających do szkół, a koszty zależą od liczby nauczycieli i wielkości oraz lokalizacji infrastruktury szkolnej (głównie budynków i infrastruktury towarzyszącej, np. sale gimnastyczne, boiska), Chojnice mają warunki do budowania korzystnej w sensie ekonomicznym bazy oświatowej.

Rycina. 3.4.1. Średnia wielkość szkoły podstawowej, której organem prowadzącym jest gmina

źródło: Rejestr szkół i placówek oświatowych, Ministerstwo Edukacji i Nauki [stan na 12.12.2021 r.].

Tabela 3.4.2. Zmiany liczby uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w okresie 2010-2020

Miasto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
												całk.	%
Malbork	3 846	3 786	3 780	3 765	3 970	4 123	3 899	3 838	3 772	3 588	3 545	-301	-7,8%
Starogard Gdański	5 215	5 078	5 055	4 978	4 991	5 264	4 990	4 956	5 071	4 604	4 627	-588	-11,3%
Chojnice	4 477	4 377	4 237	4 091	4 256	4 474	4 248	4 230	4 248	3 771	3 788	-689	-15,4%
Kwidzyn	4 340	4 282	4 218	4 129	4 143	4 328	4 137	4 107	4 052	3 675	3 651	-689	-15,9%
Szczecinek	3 840	3 737	3 666	3 493	3 550	3 729	3 564	3 565	3 618	3 212	3 192	-648	-16,9%
Lębork	3 883	3 741	3 677	3 549	3 641	3 849	3 628	3 622	3 613	3 238	3 170	-713	-18,4%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Dane pokazujące zmiany liczby uczniów w okresie 2010-2020 publikowane przez GUS (tab. 3.4.2) pokazują ujemny bilans w każdym z miast. Wynika on przede wszystkim z konsekwencji reformy oświaty i likwidacji gimnazjów. Reforma ta doprowadziła do tego, że oświata prowadzona przez samorządy gminne odpowiada w tej chwili za 8, a nie jak wcześniej – 9 roczników. Skokowy spadek liczby uczniów widoczny jest szczególnie w 2019 r., gdy w jednym roku lokalne szkoły opuścił zarówno ostatni rocznik gimnazjum, jak i pierwszy rocznik kończący ośmioklasową szkołę podstawową. Zmniejszenie się liczby uczniów w chojnickich szkołach podstawowych (-15,4%) jest podobne do wartości średniej dla grupy porównawczej (-13,9%).

Obok oceny obecnej sytuacji i dotychczasowych trendów w zakresie infrastruktury oświatowej warto odnieść się do prognozowanych zmian w tym zakresie. W tym celu skorzystano z metodologii opisanej przez Bajerskiego (2012) i oszacowano prawdopodobne zmiany obciążenia sieci szkolnej w horyzoncie najbliższych kilku lat. Do określenia tych szacunków wykorzystano dane

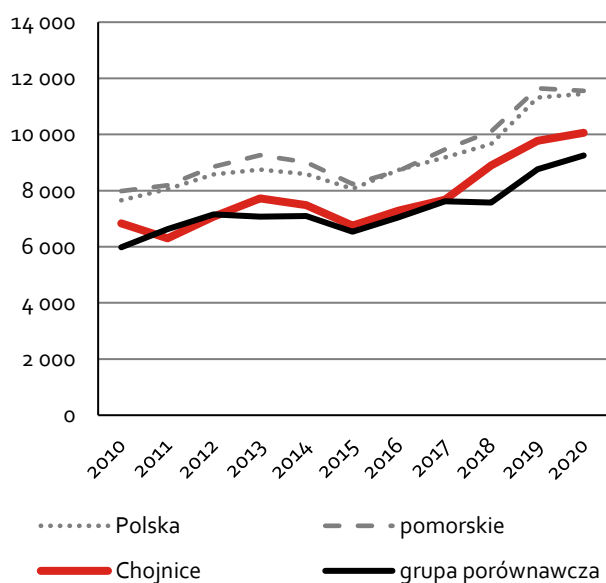
opisujące liczebność roczników 1-8 oraz 7-14, a także szacunkowe zmiany tych liczebności wynikające z dotychczasowych migracji dzieci w wieku 1-8. Rezultaty tak sporządzonej prognozy zostały szczegółowo zapisane w tabeli 3.4.3. Pierwszą informacją, która z niej płynie jest prawdopodobny spadek liczby dzieci w wieku szkolnym do 2026 r. - zarówno w Chojnicach, jak i w pozostałych miastach. Miasto Chojnice jednak ma wśród całej grupy najkorzystniejsze wartości prognozy (94,6 przy prognozie A i 94,5 przy prognozie B). Oznacza to, że do 2026 r. liczba uczniów w szkołach podstawowych może spaść o ok. 5%. Jest to sytuacja dla infrastruktury szkolnej niekorzystna, jednak skala tego procesu w innych średnich miastach jest znacznie gorsza – szczególnie w przypadku Starogardu Gdańskiego (prognozowany spadek o ok. 14%), Szczecinka (spadek o ok. 13,5%), Kwidzyna (spadek o ok. 12,5%), Lęborka (spadek o ok. 8,5%) i Malborka (spadek o ok. 8%). Wykonane prognozy wraz z dobrze ukształtowaną siecią szkolną są miarą dobrej strukturalnej sytuacji szkolnictwa podstawowego w Chojnicach.

Tabela 3.4.3. Prognoza zmian liczby dzieci w wieku szkolnym (7-14) na 2026 r.

Gmina	2014		2020	Liczba dzieci w wieku 7-14 lat w 2020 r. / liczba dzieci w wieku 1-8 lat w 2014 r.	Liczba dzieci w wieku 7-14 lat w 2020 r. - liczba dzieci w wieku 1-8 lat w 2014 r.	2020		2026		Liczba dzieci w wieku 7-14 lat w 2026 / liczba dzieci w wieku 7-14 lat w 2020 r.
	liczba dzieci w wieku		liczba dzieci w wieku 7-14 lat			liczba dzieci w wieku:		7-14 lat		
	1-8 lat	7-14 lat				1-8 lat	7-14 lat	Prognoza A	Prognoza B	
Chojnice	3 475	3 377	3 377	0,97	-98	3 288	3 195	3 190	94,6%	94,5%
Malbork	3 078	3 102	3 102	1,01	24	2 827	2 849	2 851	91,8%	91,9%
Lębork	3 005	2 965	2 965	0,99	-40	2 755	2 718	2 715	91,7%	91,6%
Kwidzyn	3 611	3 534	3 534	0,98	-77	3 164	3 096	3 087	87,6%	87,4%
Szczecinek	3 122	3 254	3 254	1,04	132	2 679	2 792	2 811	85,8%	86,4%
Starogard Gdański	4 567	4 310	4 310	0,94	-257	3 968	3 744	3 711	86,9%	86,1%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS w oparciu o metodologię Bajerskiego (2011).

Rycina 3.3.4. Wydatki na szkoły podstawowe (rozdział 80101) i gimnazja (rozdział 80110) na 1 ucznia [zł]

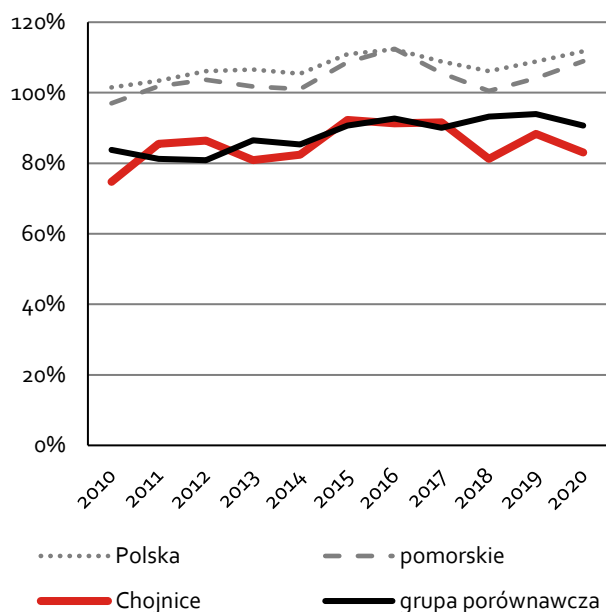
źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wydatki budżetowe na szkoły podstawowe (rozdział 80101 klasyfikacji budżetowej) oraz gimnazja (rozdział 80110 klasyfikacji budżetowej) w poszczególnych miastach w badanym przedziale czasowym mają tendencję wzrostową (ryc.3.4.3). W okresie 2010-2020 miasto Chojnice przeznaczało na ten cel rocznie od 26,6 (2011 r.) do 38,1 mln zł (2020 r.). Trzyletnia średnia ruchoma wzrosła od ok. 29 do 38 mln zł (+ 28%). Był to jeden z większych wzrostów wśród wszystkich porównywanych jednostek (wyższy odnotował tylko Szczecinek - +38%). Miasto Chojnice od 2018 r. notuje wyższe wydatki na szkolnictwo podstawowe na 1 mieszkańca w porównaniu do pozostałych miast porównawczych (do tego roku wartości te były zbliżone do siebie). Dane te pokazują, że koszt wykształcenia 1 ucznia w ramach ośmioklasowej szkoły wynosi w Chojnicach ok. 80 tys. zł

(dla porównania – analogiczny koszt średnio dla Polski to niecałe 92 tys. zł, dla województwa pomorskiego ponad 92 tys. zł.; średnia dla grupy porównawczej wynosi ok. 74 tys. zł.).

Podstawę finansowania oświaty w gminie powinna stanowić część oświatowa subwencji ogólnej. Część oświatowa subwencji ogólnej jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form wychowania przedszkolnego.

Rycina 3.3-5. Udział części oświatowej subwencji ogólnej w wydatkach na szkoły podstawowe (rozdział 80101) oraz gimnazja (rozdział 80110) ogółem

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Dane opisujące relację pomiędzy dochodami z części oświatowej subwencji ogólnej a wydatkami na szkoły podstawowe i gimnazja (ryc. 3.3-5) pokazują niekorzystne wartości dla Chojnic.

W 2020 r. część oświatowa subwencji ogólnej pozwalała pokryć ok. 83% wydatków miasta na szkoły podstawowe i była to trzecia najniższa wartość wśród 6 porównywanych miast (więcej do oświaty dopłacają tylko Malbork i Starogard Gdański). Brakujące środki finansowe, niezbędne do funkcjonowania szkolnictwa podstawowego muszą być zatem pokryte z dochodów własnych miasta.

3.4. Działalność kulturalna i sportowa oraz sprawy społeczne

Działalność kulturalną w Chojnicach prowadzi przede wszystkim Chojnickie Centrum Kultury (fot. 3.4.1), które określane jest jako najważniejszy ośrodek wydarzeń kulturalnych w Chojnicach oraz całej południowo-zachodniej części województwa pomorskiego. Warto dodać, że obiekt Centrum został w ostatnich latach gruntownie przebudowany i zmodernizowany.

Fotografia 3.4.1. Chojnickie Centrum Kultury

źródło: zbiory zespołu autorskiego.

W ramach Chojnickiego Centrum Kultury funkcjonuje kino, w którym systematycznie odbywają się seanse filmowe, Dyskusyjny Klub Filmowy i organizowane są liczne wystawy. Zlokalizowane jest też tutaj Muzeum Janusza Trzebiatowskiego. Przy Chojnickim Centrum Kultury działa teatr Chojnickie Studio Rapsodyczne, które efekty swojej pracy

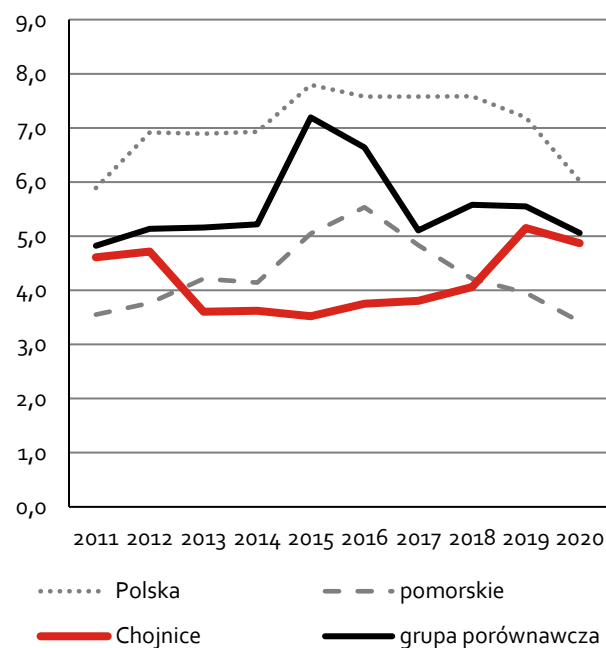

prezentuje w Chojnicach, a także na licznych przeglądach i festiwalach teatralnych, gdzie zdobywa nagrody i wyróżnienia. Na chojnickiej scenie regularnie występują też najlepsze teatry zawodowe i amatorskie z całej Polski. W Chojnickim Centrum Kultury odbywają się koncerty muzyki rozrywkowej i poważnej oraz regularne zajęcia z nauki śpiewu i gry na instrumentach. Przy Chojnickim Centrum Kultury działa kaszubski Zespół Pieśni i Tańca Bławatki, Big Band, zespoły muzyczne Extrema i Wookman, Orkiestra Dęta oraz chór seniora Astry. Dzieci i młodzież w wieku szkolnym w Chojnickim Centrum Kultury ma możliwość rozwoju zainteresowania tańcem nowoczesnym. Soliści, duety oraz zespoły tańca nowoczesnego Sigma i Music Dance regularnie występują na parkietach polskich i zagranicznych, odnosząc sukcesy na skalę regionalną, krajową i międzynarodową. Pracownia plastyczna Chojnickiego Centrum Kultury, która mieści się w przy Placu Niepodległości 7 w Chojnicach poprzez naukę rysunku, malarstwa, ceramiki, rzeźby oraz innych technik plastycznych zajmuje się rozwijaniem zdolności manualnych, myślenia przestrzennego oraz wyobraźni. Wydarzenia kulturowe na terenie Chojnic cieszą się dużym zainteresowaniem zarówno ze strony mieszkańców jak i osób niezwiązanych bezpośrednio z tym obszarem.

Innym ważnym obiektem, który niebawem będzie gościł imprezy kulturalne jest amfiteatr, scena i widownia w Fosie Miejskiej, gruntownie odnowiony w ramach projektu inwestycyjnego. Obiekt ten będzie uzupełniał infrastrukturę kulturalną i umożliwiał organizację imprez otwartych z profesjonalną akustyką. Przyczyni się także najpewniej do ożywienia tej części miasta, czyli jego śródmiejskiej części.

Institucją kultury realizującą swoje zadania wobec mieszkańców Chojnic jest także Biblioteka Miejska, prowadząca główną działalność w zabytkowym i odrestaurowanym budynku dawnego szpitala, obecnie nazywanym Wszechnicą Choj-

nicką. Celem Biblioteki jest „rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych społeczeństwa oraz upowszechnianie wiedzy i rozwijanie kultury”, a zadaniami: „gromadzenie i przechowywanie materiałów bibliotecznych książkowych, ikonograficznych oraz w wersji elektronicznej, zwłaszcza tych dotyczących regionu; udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie do domu; prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej; popularyzacja książki i czytelnictwa; współpraca z instytucjami upowszechniania kultury, stowarzyszeniami i organizacjami w rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, naukowych i kulturalnych społeczeństwa; archiwizowanie przekazywanych bibliotece materiałów z zakresu lokalnego dorobku kulturalnego; współdziałanie z bibliotekami szkół wyższych działających na terenie Chojnic. Miejska Biblioteka Publiczna może także prowadzić działalność dokumentacyjną, naukowo-badawczą, wydawniczą, edukacyjną, popularyzacyjną i instrukcyjno-metodyczną” (Miejska Biblioteka Publiczna, 2021).

Rycina 3.4.1. Członkowie grup artystycznych w instytucjach kultury na 1000 mieszkańców w okresie 2011-2020

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Fotografia 3.4.2. Stadion Miejski Chojniczanka 1930

źródło: Mkschojniczanka.pl.

Sport i rekreacja są istotnym obszarem mającym wpływ na jakość życia lokalnej społeczności. Związany jest on przede wszystkim z analizą aktywności sportowych i rekreacyjnych występujących na badanym obszarze. Działania ukierunkowane na upowszechnianie podejmowania aktywności fizycznej sprzyjają postawą prospołecznym, integracji lokalnej społeczności oraz mają swój wkład w obniżanie kosztów związanych z opieką zdrowotną poprzez prowadzenie aktywnego i zdrowego trybu życia. Oprócz pozytywnego wpływu na zdrowie sport pełni również funkcję wychowawczą w odniesieniu do dzieci oraz uczniów.

Istotnym obiektem sportowym w Chojnicach jest wielofunkcyjny stadion sportowy przy ulicy Mickiewicza 12, użytkowany na co dzień przez Miejski Klub Sportowy Chojniczanka Chojnice (fot. 3.4.2). Mogą się na nim odbywać mecze piłkarskie oraz mityngi lekkoatletyczne, a jego pojemność wynosi 3000 osób. Na tym obiekcie regularnie odbywają się mecze Miejskiego Klubu Sportowego Chojniczanka Chojnice, która aktualnie występuje w II Lidze. Dodatkowo Klub zrzesza drużynę kobiet, różne grupy młodzieżowe oraz sekcję lekkoatletyczną. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury stadionu była przez mieszkańców w ramach badań społecznych oceniana raczej negatywnie. Pojawiały się sugestie, że jest to inwestycja w sport zawodowy, a ten powinien mieć charakter komercyjny, a nie publiczny.

Fotografia 3.4.3. Park Wodny w Chojnicach

źródło: Centrumpark.eu

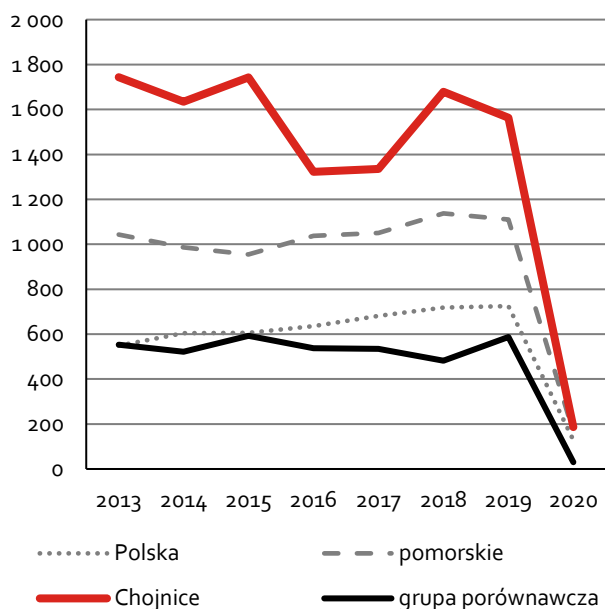
Drugim ważnym obiektem sportowym w mieście jest Park Wodny w Chojnicach (fot. 3.4.3). To największy kompleks krytych pływalni w tej części województwa. Basen został oddany do użytku w kwietniu 2002 roku. Na terenie obiektu możemy skorzystać z takich atrakcji jak: basen sportowy, basen rekreacyjny, zjeżdżalnia trójspiralna, grotta solna i lodowa, brodzik dla dzieci, masaże, bicz wodny, gejzery, jacuzzi i sztuczna rzeka. Na terenie kompleksu znajduje się również, sauna fińska, łaźnia turecka, łaźnia łagodna oraz infrasauna, a na pierwszym piętrze tego obiektu znajduje się Parkowy Apartament SPA. Aktualnie ten prawie 20 letni obiekt jest poddany termomodernizacji. Zakres prac obejmuje między innymi remont elewacji i wymiany stolarki okiennej budynku pływalni, ocieplenie rury zjeżdżalni oraz montaż elastycznych paneli fotowoltaicznych. Wszystkie te działania mają przełożyć się na oszczędności związane z energią cieplną i elektryczną. Cały koszt inwestycji ma wynieść 3 mln 150 tys. zł.

Infrastrukturę sportowo-rekreacyjną w Chojnicach tworzy także hala widowiskowo-sportowa. Jest to obiekt o pojemności 610 miejsc siedzących. Można w niej rozgrywać mecze futsalu, piłki ręcznej, koszykówki i siatkówki. Dodatkowo okazjnie odbywają się na niej koncerty oraz gale bokserkie. Hala ma wymiary 43 x 22 m. i 7 m. wysokości.

Na jej terenie swoje mecze rozgrywa występujący w ekstraklasie futsalu klub Red Devils Chojnice. W przypadku tego obiektu, konieczne są pewne prace modernizacyjne, związane np. z ograniczeniem strat ciepła (termomodernizacja) i rozbudową trybun.

Warto także dodać, że z punktu widzenia sportowo-rekreacyjnego, dużym potencjałem bezpośredniego zaplecza Chojnic są tereny przyrodnicze gminy wiejskiej Chojnice, z których korzystają także mieszkańcy miasta. Szczególnie wyróżnia się wśród nich jezioro Charzykowskiego i infrastruktura rekreacyjna zlokalizowana na jego nabrzeżu. Ponadto, elementem infrastruktury rekreacyjnej jest także system ścieżek i dróg rowerowych, rozbudowywany w granicach miasta i zintegrowany częściowo ze strefą podmiejską. W tym zakresie należy kontynuować inwestycje rozwijające tego typu infrastrukturę, szczególnie, że obniżenie poziomu emisji zanieczyszczeń jest mocno powiązane z rozwojem nisko i zeroemisyjnej mobilności.

Rycina 3.4.2. Uczestnicy imprez masowych na 1000 mieszkańców w okresie 2013-2020

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Jedną z miar, które pokazują poziom rozwoju działalności kulturalnych, rozrywkowych i sportowych jest wskaźnik liczby uczestników imprez masowych na 1000 mieszkańców. Jego wartości dla okresu 2013-2020 przedstawiono na rycinie 3.4.2. Oczywiście w imprezach masowych odbywających się na terenie Chojnic (ale także innych miast) biorą udział mieszkańcy jak i osoby spoza tego obszaru. Miara pokazuje więc także skalę oddziaływania miasta w tym zakresie. Dane na wykresie pokazują, że Chojnice odstawały w okresie 2013-2020 od pozostałych jednostek pod względem liczby uczestników imprez masowych. Była ona mniej więcej trzy razy wyższa niż średnio w grupie porównawczej. Jedynie Kwidzyn odnotowywał w tym okresie zbliżone (choć na ogół niższe) wartości. Na wykresie widać także wyraźny spadek liczby uczestników imprez masowych w 2020 r. co jest oczywistą konsekwencją pandemii COVID-19 i wprowadzeniem ograniczeń w organizowaniu tego typu wydarzeń. Warto także dodać, że wśród imprez masowych w Chojnicach dominują imprezy sportowe, czyli głównie mecze piłkarskie. Pokazuje to, że funkcjonowanie klubu sportowego, grającego na poziomie półzawodowym wpływa na popularność tej dyscypliny sportu.

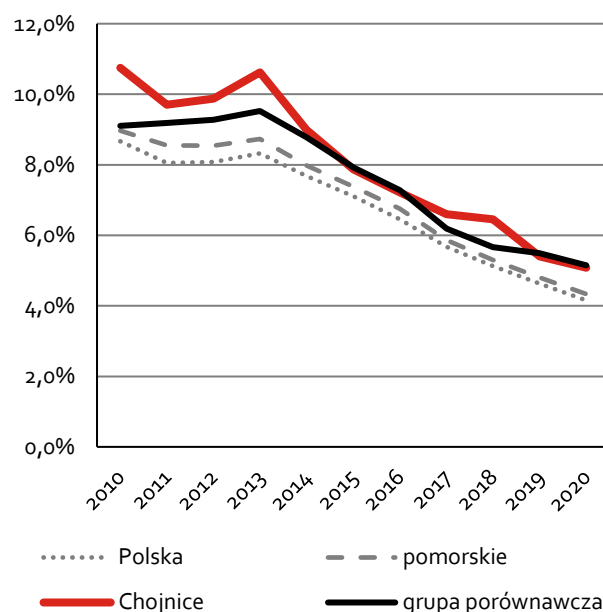
Diagnoza sytuacji społecznej miasta Chojnice obejmuje także działalność w zakresie pomocy społecznej. Za sprawy te odpowiada przede wszystkim Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, które zadaniami obejmują:

- tworzenie warunków organizacyjnych funkcjonowania pomocy społecznej, w tym rozbudowy niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizę i ocenę zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- pracę socjalną rozumianą jako działalność zawodową mającą na celu udzielanie pomocy osobom i rodzinom we wzmacnianiu

lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi;

- zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin, w szczególności poprzez:
- świadczenie usług przewidzianych ustawą o pomocy społecznej oraz innymi przepisami,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń przewidzianych ustawą o pomocy społecznej oraz innymi ustawami
- dokonywanie analiz funkcjonowania pomocy społecznej oraz ocena efektów jej działalności w mieście;
- współdziałanie z grupami i społecznościami lokalnymi, mające na celu rozwijanie w nich zdolności do samodzielnego rozwiązywania własnych problemów
- organizowanie różnorodnych form pomocy, w tym rozwijanie nowych form pomocy społecznej, a także udział w rozwijaniu infrastruktury odpowiadającej potrzebom społecznym;
- nadzór organizacyjny, merytoryczny i finansowy nad jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej w Chojnicach
- współpraca i współdziałanie z organizacjami społecznymi pozarządowymi, Kościołem Katolickim i innymi kościołami, związkami wyznaniowymi, osobami fizycznymi i prawnymi na zasadzie partnerstwa w zakresie pomocy społecznej
- realizacja "Strategii Integracji i Polityki Społecznej" na podstawie przyjętej uchwały Rady Miejskiej w Chojnicach oraz innych programów przyjętych przez Radę Miejską, których celem jest wspieranie osób oraz rodzin z grup szczególnego ryzyka.

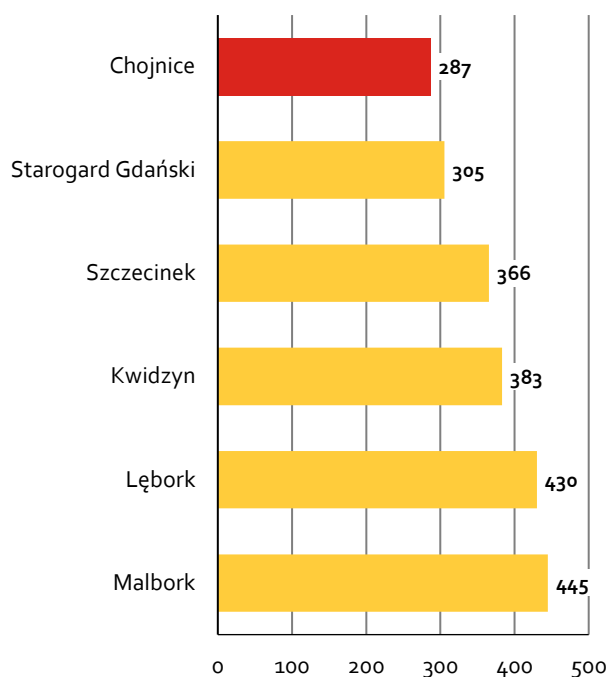
Rycina 3.4.3. Odsetek korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Wskaźnikiem, który jest najczęściej wykorzystywany do pokazania skali problemów społecznych danego obszaru jest odsetek korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej (ryc. 3.4.3). Im większa wartość tego wskaźnika, tym większa skala problemów. Dane dla Chojnic i jednostek porównawczych pokazują, że w okresie 2010-2020 zmniejszała się skala świadczeń środowiskowej pomocy społecznej. Liczba beneficjentów w Chojnicach spadła w tym okresie o ponad 2300 (-54%). To bardzo duży spadek pokazujący poprawę sytuacji w zakresie ubóstwa i związanych z nim problemów społecznych. W grupie porównawczej spadek ten był mniejszy (-45%), podobnie w przypadku Polski (-52%) i województwa pomorskiego (-50%). Analizy wewnętrznego zróżnicowania problemów społecznych przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji kryzysowej przy opracowywaniu programu rewitalizacji pokazują, że dochodzi do przestrzennej koncentracji tego zjawiska w obszarze Dzielnicy Dworcowej oraz Śródmieścia, co potwierdza konieczność

skoncentrowanej przestrzennie interwencji w tym zakresie.

Rycina 3.4.4. Wydatki na pomoc społeczną (średnia z lat 2018-2020) na 1 mieszkańca

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

Pozytywne zmiany związane ze świadczeniami środowiskowej pomocy społecznej wpływają także na koszty utrzymywania całego systemu. Zobrazowane je na rycinie 3.4.4, na której przedstawione są wydatki na pomoc społeczną (średnia z lat 2018-2020) na 1 mieszkańca. Wartość dla Chojnic (287) jest najniższa w całej analizowanej grupie. Miasto Chojnice wydaje na ten cel ok. 11 mln zł rocznie, podczas gdy np. Szczecinek, Lębork, Kwidzyn i Starogard Gdański ok. 15 mln, a Malbork nawet 17 mln zł. To dość istotne różnice jak na względnie podobną populację wszystkich analizowanych miast.

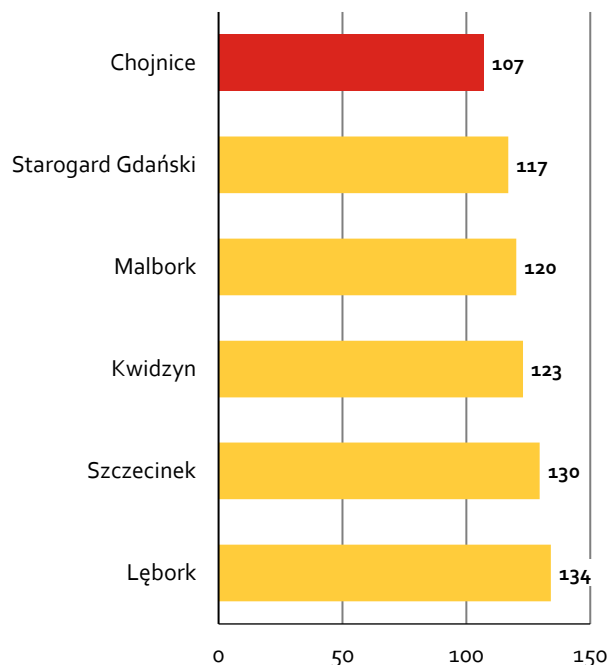
4. Diagnoza sytuacji gospodarczej

Lokalna gospodarka jest kluczowym czynnikiem budowania skutecznych perspektyw rozwojowych danego obszaru. Można wręcz powiedzieć, że przedsiębiorczość, praca i ich konsekwencje są istotą planowania strategicznego, które docelowo ma prowadzić do wzrostu gospodarczego obszaru i podniesienia jakości życia mieszkańców (Gorzalak et al. 2006; Gaczek et al. 2011; Parysek 2015). Skala i rodzaj lokalnej aktywności gospodarczej determinują liczbę miejsc pracy oraz wypracowywaną wartość dodaną i dochód przedsiębiorstw. To z kolei wpływa na zatrudnienie oraz dochody osobiste mieszkańców, które w polskich warunkach stanowią najistotniejszy rodzaj wpływów do wspólnego budżetu. Praca oraz dochody wpływają z kolei na pozostałe elementy społeczne i infrastrukturalne obszaru – stąd tak ważne jest rzetelne i profesjonalne przeanalizowanie tej sfery lokalnej aktywności.

4.1. Potencjał gospodarczy

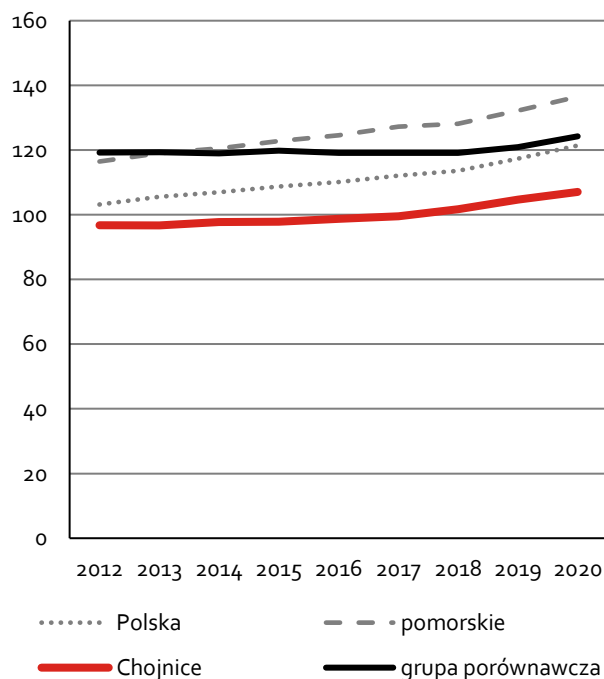
Kolejnym ważnym wskaźnikiem pomagającym określić poziom rozwoju gospodarczego oraz stanu rynku pracy w badanych miastach jest wskaźnik przedsiębiorczości, czyli liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na 1000 osób. Wyniki dla poszczególnych miast w 2020 roku przedstawiono na rycinie 4.1.1, a w okresie 2010-2020 na rycinie 4.1.2 i w tabeli 4.1.1.

W analizowanym okresie gmina Chojnice wypadła najgorzej ze wszystkich gmin uwzględnionych w analizie przekraczając tylko trzykrotnie liczbę powyżej 100 podmiotów gospodarczych na 1000 osób (lata 2018-2020). Najwyższy wskaźnik za to w ostatnich 3 latach miał Lębork mając około 130 podmiotów na 1000 osób. Pokazuje to, że Chojnice cechują się najniższym wskaźnikiem przedsiębiorczości spośród analizowanych gmin i ma dużą stratę do gminy z najwyższym poziomem tego wskaźnika.

Rycina 4.1.1. Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w 2020 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rycina 4.1.2. Zmiany wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w okresie 2012-2020

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 4.1.1. Zmiany liczby podmiotów gospodarki narodowej w okresie 2012-2020

Miasto	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
										całk.	%
Chojnice	3 917	3 903	3 938	3 936	3 956	3 986	4 067	4 181	4 272	355	9,1%
Lębork	4 477	4 527	4 496	4 512	4 501	4 546	4 627	4 637	4 744	267	6,0%
Starogard Gdański	5 373	5 316	5 289	5 391	5 322	5 328	5 291	5 455	5 584	211	3,9%
Malbork	4 493	4 577	4 599	4 593	4 550	4 511	4 460	4 498	4 634	141	3,1%
Kwidzyn	4 619	4 659	4 585	4 564	4 526	4 507	4 566	4 611	4 726	107	2,3%
Szczecinek	5 378	5 247	5 218	5 221	5 169	5 146	5 050	5 115	5 200	-178	-3,3%

źródło: opracowanie własne pa podstawie danych z BDL GUS.

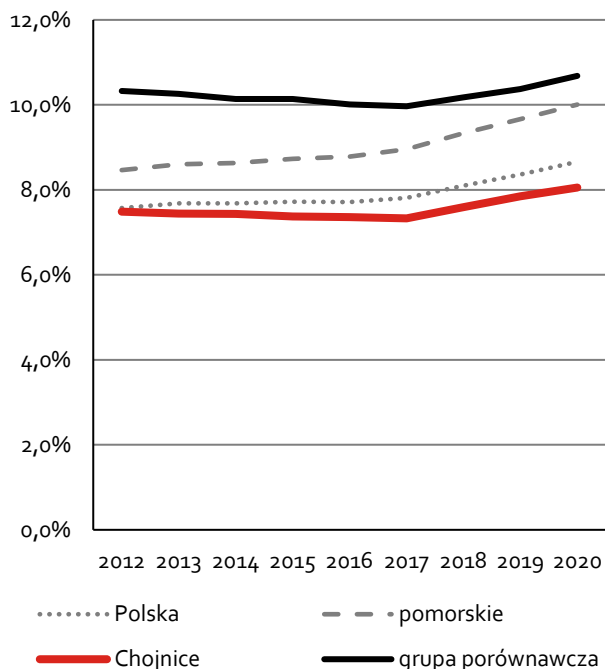
Tabela 4.1.2. Zmiany odsetka osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w okresie 2012-2020

Miasto	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
										całk.	%
Chojnice	3 032	3 003	2 995	2 965	2 949	2 935	3 036	3 134	3 214	182	6,0%
Lębork	3 220	3 232	3 174	3 174	3 138	3 157	3 303	3 308	3 406	186	5,8%
Malbork	3 215	3 290	3 280	3 256	3 190	3 154	3 180	3 206	3 319	104	3,2%
Starogard Gdański	4 363	4 280	4 226	4 270	4 183	4 169	4 222	4 360	4 471	108	2,5%
Kwidzyn	3 215	3 212	3 113	3 072	3 020	2 980	3 064	3 117	3 215	0	0,0%
Szczecinek	4 035	3 892	3 830	3 810	3 741	3 711	3 683	3 724	3 772	-263	-6,5%

źródło: opracowanie własne pa podstawie danych z BDL GUS.

Podobnie wygląda sytuacja w zakresie osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (ryc. 4.1.3). Ich liczba zwiększa się w ostatnich kilku latach, jednak Chojnice na tle pozostałych miast wypadają słabiej (wartość dla Chojnic wynosi 8,1%, podczas gdy dla grupy porównawczej

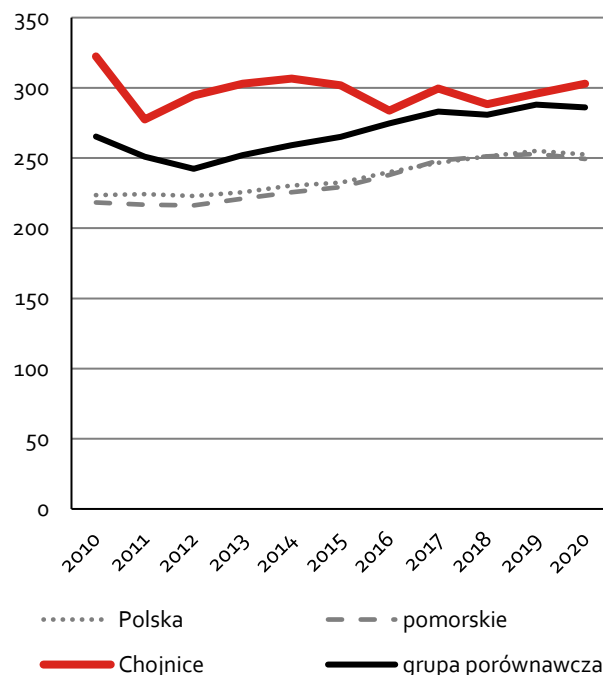
ok. 10,7%). Pozytywnym elementem jest to, że w ostatnich latach w Chojnicach dokonał się największy wzrost w tym zakresie – wartość wskaźnika wzrosła w okresie 2012-2020 o ok. 6%, podczas gdy w pozostałych jednostkach oscylował on w granicach 1-2%.

Rycina 4.1.3. Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie osób w wieku produkcyjnym
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Inną miarą pokazującą kondycję lokalnej gospodarki jest liczba pracujących wg miejsca pracy, która pokazuje de facto liczbę miejsc pracy w danej jednostce (zob. ryc. 4.1.4, tab. 4.1.3). Liczba osób pracujących w przeciągu badanych 10 lat w Chojnicach spadła (z ok. 13 do 12 tys.), niemalże wyrównując poziom osób pracujących z grupą porównawczą. W 2011 można zauważyć spory spadek pracujących, do roku 2015 poziom zatrudnienia w Chojnicach był zdecydowanie wyższy niż w grupie porównawczej, jednak od 2016 liczby te zaczęły się wyrównywać i w roku 2019 Chojnice minimalną liczbą pracujących przewyższają grupę porównawczą. W Chojnicach od 2010 do 2020 roku liczba pracujących na 1000 ludności pozostaje na zbliżonym poziomie, który średnio wynosił 300 pracujących. W 2011 nastąpił widoczny spadek pracujących, jednak od 2011 liczba pracujących była podobna. Od 2018 roku można zaobserwować nieznaczną tendencję wzrostową. Tymczasem od 2010 do 2016 roku w grupie miast po-

równawczych (Szczecinek, Kwidzyn, Malbork, Lębork, Starogard Gdański) liczba osób pracujących na 1000 dosyć znacznie różniła się od tej w Chojnicach i utrzymywała się średnio na poziomie 265 osób. W roku 2016 liczba pracujących w grupie porównawczej wzrosła i osiągnęła niemal taki sam poziom jak liczba osób pracujących w Chojnicach. Podobnie jak w gminie Chojnice od 2018 roku grupa gmin porównawczych cechowała się tendencją wzrostową. Wartości wskaźnika pracujących na 1000 mieszkańców zarówno w Chojnicach jak i w grupie gmin porównawczych zdecydowanie przewyższają wyniki w Polsce. Potwierdza to wniosek o istotnej ponadlokalnej roli miasta jako ośrodka zatrudnienia. W Chojnicach koncentruje się znaczna liczba miejsc pracy subregionu południowo-zachodniego województwa pomorskiego. To także potwierdza wniosek o konieczności budowania dalszych pozytywnych zmian w tym zakresie, tj. rozwijania ponadlokalnych funkcji miasta, wykraczających poza tradycyjny obszar jego oddziaływania.

Rycina 4.1.4. Zmiany liczby pracujących (wg miejsca pracy) w okresie 2010-2020
 źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

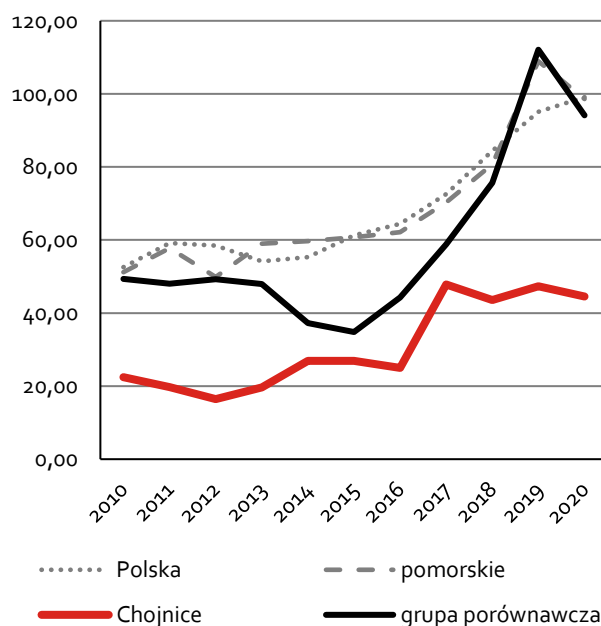
Tabela 4.1.3. Zmiany liczby miejsc pracy (pracujący wg miejsca pracy) w okresie 2010-2020

Miasto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
												całk.	%
Lębork	7 690	7 479	7 332	7 304	7 523	7 349	7 831	8 043	8 349	9 052	9 100	1 410	18,3%
Starogard Gdański	12 502	12 481	12 153	12 230	12 346	12 635	13 215	13 934	14 141	14 120	13 928	1 426	11,4%
Szczecinek	9 774	9 536	9 204	9 604	9 941	10 060	10 194	10 440	10 297	10 789	10 293	519	5,3%
Kwidzyn	16 042	13 878	12 979	14 431	15 107	16 155	16 479	17 094	15 974	15 982	16 225	183	1,1%
Chojnice	13 048	11 197	11 865	12 181	12 278	12 087	11 348	11 964	11 508	11 771	12 010	-1 038	-8,0%
Malbork	8 123	7 782	7 590	7 496	7 447	7 245	7 568	7 419	7 471	7 586	7 279	-844	-10,4%

źródło: opracowanie własne pa podstawie danych z BDL GUS.

Obok poziomu aktywności gospodarczej, mierzonego liczbą przedsiębiorstw oraz struktury przestrzennej, ważne jest także zagadnienie dochodowości zarejestrowanych na terenie danej gminy podmiotów gospodarczych. Wskaźnikiem obrazującym to zagadnienie są wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Jest on pobierany przez odpowiednie organy skarbowe, a zgodnie z Ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, 6,71% podatku odprowadzanego w danym roku przez firmy posiadające siedzibę na obszarze konkretnej gminy zasila budżet tej jednostki po stronie dochodów własnych (Poniatowicz, Dziemianowicz 2016). Dzięki temu, można pośrednio wnioskować o dochodowości podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie danej gminy. Zmiany wartości tej miary przedstawiono w tabeli 4.1.4 oraz na rycinie 4.1.6. Pokazują one pozytywną dynamikę zjawiska, tj. zwiększenie dochodów z podatku dochodowego od osób prawnych w okresie 2010-2020. Niemniej jednak porównanie wartości dla Chojnic

oraz grupy porównawczej pokazują, że dochodowość chojnickich firm jest niższa niż firm prowadzących działalność w pozostałych miastach (szczególnie w Kwidzynie i Szczecinku, gdzie działają bardzo duże i dochodowe podmioty).

Rycina 4.1.6. Wpływy z tytułu podatku CIT [zł] na 1 mieszkańca
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 4.1.4. Zmiany dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych [tys. zł] w okresie 2010-2020

Miasto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
												całk.	%
Szczecinek	810	789	1 002	1 001	1 286	1 578	1 748	2 775	2 181	2 149	3 180	2 370	293%
Malbork	764	1 609	1 933	1 920	1 429	1 000	989	928	1 638	1 082	1 530	766	100%
Chojnice	910	795	663	790	1 078	1 079	1 001	1 910	1 740	1 884	1 765	855	94%
Kwidzyn	5 586	5 123	5 502	4 710	2 268	2 979	3 745	4 605	4 471	12 459	9 607	4 021	72%
Lębork	1 019	689	941	1 142	733	862	1 408	1 020	1 154	2 361	1 641	622	61%
Starogard Gdański	1 902	1 583	643	947	1 813	605	1 029	2 506	5 713	4 338	2 747	845	44%

źródło: opracowanie własne pa podstawie danych z BDL GUS.

4.2. Rynek pracy

Ważnym zagadnieniem, ściśle powiązaniem z aktywnością gospodarczą jest rynek pracy. Analiza tego zagadnienia obejmuje zmiany w zakresie popytu na pracę oraz podaży pracy, dojazdy do pracy (migracje wahadłowe), a także bezrobocie, czyli miara nierównowagi na rynku pracy.

Zagadnienie popytu na pracę zostało opisane w rozdziale 4.1 za pomocą wskaźnika liczby miejsc pracy (pracujących) na 1000 mieszkańców. Z kolei podać pracę w skali lokalnej można mierzyć wskaźnikami demograficznymi opisującymi udział ludności w wieku produkcyjnym. Strona podażowa rynku pracy kształtowana jest przez dostęp do siły roboczej, czyli ludności zdolnej do pracy i wyrażającej chęć jej podjęcia, która zamieszkuje obszar lokalnego rynku pracy, i którą określa się mianem zasobów pracy. Z punktu widzenia relacji przestrzennych determinujących siłę i strukturę przepływów społeczno-ekonomicznych w gospodarce lokalnej zasoby pracy są zwiększane o osoby dojeżdżające do pracy do miejsc zatrudnienia zlokalizowanych w granicach analizowanego rynku pracy. Należy pamiętać, że

zgodnie z teorią rynku pracy stroną podażową tego rynku uzupełniają również osoby zarejestrowane jako poszukujące pracy oraz osoby tworzące bezrobocie ukryte. Zasoby pracy należy analizować w dwóch podstawowych aspektach: demograficznym i społecznym. Ten pierwszy powinien uwzględniać identyfikacje wielkości podaży pracy kształtowaną przez ruch naturalny i wędrowną ludności oraz jej strukturę według płci, wieku i wykształcenia. Ten drugi odnosi się do identyfikacji m.in. struktury i elastyczności zawodowej ludności. W praktyce badawczej, uwzględniającej ograniczony dostęp do danych, w analizie funkcjonowania lokalnych rynków pracy zasoby pracy określa się na podstawie identyfikacji uwarunkowań demograficznych kształtujących stan i zmiany tzw. potencjalnych zasobów pracy (Churski, 1999). W tym ujęciu analiza obejmuje podstawowe wskaźniki opisujące stan i strukturę demograficzną mieszkańców danego obszaru oraz ich zmiany warunkowane trendami ruchu naturalnego i ruchu wędrowną ludności. Takie właśnie podejście zastosowano w charakterystyce podaży pracy na lokalnym rynku pracy Chojnic.

Tabela 4.2.1. Zmiany liczby osób w wieku produkcyjnym w okresie 2010-2020

Miasto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
												całk.	%
Lębork	23 299	23 084	22 918	22 704	22 441	22 219	21 983	21 731	21 371	21 038	20 727	-2 572	-11,0%
Kwidzyn	25 619	25 504	25 269	24 977	24 593	24 226	23 914	23 648	23 296	22 830	22 547	-3 072	-12,0%
Chojnice	26 406	26 163	25 896	25 633	25 246	24 933	24 612	24 241	23 876	23 537	23 161	-3 245	-12,3%
Starogard Gdański	31 592	31 346	30 897	30 449	29 949	29 593	29 246	28 899	28 416	28 110	27 633	-3 959	-12,5%
Szczecinek	26 756	26 558	26 247	25 862	25 523	25 179	24 743	24 292	23 880	23 538	23 189	-3 567	-13,3%
Malbork	25 751	25 572	25 315	24 949	24 643	24 312	23 937	23 531	23 077	22 607	22 304	-3 447	-13,4%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Biorąc pod uwagę fakt, że większość cech demograficznych mieszkańców Chojnic została już przedstawiona w rozdziale 3 diagnozy, w tym miejscu identyfikacja stanu i zmian podaży pracy ograniczy się do analizy jednego elementu:

- stanu i zmiany udziału ludności w wieku produkcyjnym z uwzględnieniem ludności w wieku mobilności i niemobilności zawodowej oraz prognozy zmian w tym zakresie (zob. ryc. 3.1.5 i tab. 4.2.1).

Dane dotyczące liczby osób w wieku produkcyjnym potwierdzają wnioski, które wyciągnięto z analizy sytuacji demograficznej. Podaż pracy maleje i w Chojnicach zmniejszyła się o ok. 12% w okresie 2010-2020 (spadek liczby osób w wieku produkcyjnym na poziomie ponad 3 tys.). Są to dane niepokojące, które każą zastanowić się nad możliwościami rozwoju lokalnego rynku pracy. Choć trzeba przyznać, że tendencja ta jest także obecna w pozostałych analizowanych miastach.

Ważnym elementem podczas omawiania rynku pracy jest zjawisko bezrobocia. Bezrobocie to stan nierównowagi podażowej rynku pracy, który jest wynikiem braku pełnego dopasowania

strony podażowej i strony popytowej tego rynku. Podaż pracy tworzą osoby aktywne zawodowo oraz poszukujące pracy. Po-pyt na pracę określa zapotrzebowanie na pracę zgłaszane przez pracodawców, którzy tworzą i oferują miejsca pracy. Poziom bezrobocia wykorzystuje się jako miernik poziomu wykorzystania kapitału ludzkiego oraz wskaźnik ograniczenia popytu wewnętrznego i możliwości zaspokajania potrzeb życiowych przez mieszkańców danego terytorium. Bezrobocie występuje w przypadku, gdy wielkość podaży siły roboczej na terenie działania lokalnego rynku pracy przewyższa wielkość popytu na pracę zgłaszanego przez podmioty gospodarcze zlokalizowane na tym obszarze. Należy podkreślić, że niewielki odsetek osób (3-5%) poszukujących pracy i w statystyce zaliczanych do bezrobotnych jest zjawiskiem naturalnym w gospodarce rynkowej. Stan ten najczęściej określa się jako naturalny poziom bezrobocia będący konsekwencją naturalnej mobilności siły roboczej, niedostosowań struktury podaży i popytu na pracę, siły związków zawodowych oraz polityki państwa dotyczącej funkcjonowania rynku pracy. Naturalna stopa bezrobocia

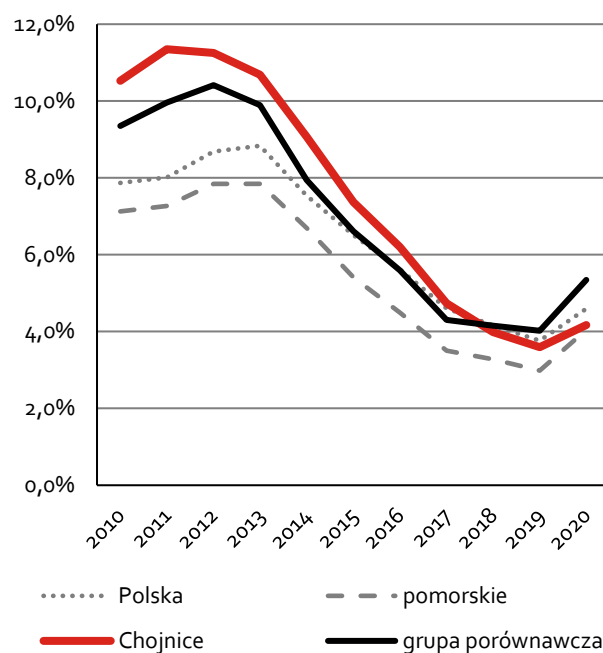

odpowiada poziomowi bezrobocia dobrowolnego w stanie równowagi rynku pracy, który często utożsamia się z bezrobociem frykcyjnym. Bezrobocie frykcyjne jest wynikiem naturalnych procesów dostosowawczych między podażą i popytem na pracę będących rezultatem zarówno decyzji pracownika jak i pracodawcy. Podstawową cechą tego rodzaju bezrobocia jest jego niski poziom i krótki czas trwania, stąd powszechnie postrzega się go jako bezrobocie przejściowe. Jego przezwyciężanie nie wymaga działań interwencyjnych lub jest możliwe na skutek krótkookresowych interwencji w strukturę kwalifikacji i dystrybucji siły roboczej, które poprawiają dopasowanie struktury podaży i popytu na pracę. Specyfika bezrobocia frykcyjnego polega na tym, że pojawia się ono niezależnie od stanu rynku pracy, zarówno w sytuacji jego nierównowagi jak i względnego zrównowżenia. Poza bezrobociem naturalnym i frykcyjnym wyróżnia się też inne rodzaje bezrobocia wymagające podejmowania skoordynowanych działań w ramach polityki rynku pracy oraz polityki zatrudnienia (Churski, 1999):

- bezrobocie strukturalne,
- bezrobocie koniunkturalne,
- bezrobocie ukryte.

Bezrobocie strukturalne jest wywołane wieloma czynnikami powodującymi niedostosowanie podaży pracy do zmniejszającego się popytu na pracę. Zmiany te mogą być wywołane restrukturyzacją gospodarki lokalnej, wprowadzaniem nowych technologii, zmianami w strukturze produkcji jak również reformami w organizacji pracy. W rezultacie pod pojęciem bezrobocia strukturalnego rozumie się najczęściej sytuację, gdy pracownicy tracą pracę na skutek wprowadzania nowych technologii i przeobrażeń w strukturze gospodarki. W tym stanie na rynku pracy pojawia się problem niedostosowania struktury kwalifikacyjnej siły roboczej do struktury podaży stanowisk pracy. Niedostosowanie to może być szczególnie

silne w obszarach bardzo uzależnionych od tradycyjnych gałęzi produkcji, które podlegają planowej restrukturyzacji będącej konsekwencją wdrażania założeń przyjętej polityki gospodarczej.

Rycina 4.2.1. Udział bezrobotnych w grupie mieszkańców w wieku produkcyjnym

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bezrobocie strukturalne może być dodatkowo wzmacniane czynnikami geograficznymi, zwłaszcza na rynkach pracy charakteryzujących się niskim stopniem mobilności siły roboczej. Likwidacja bezrobocia strukturalnego wymaga dostosowania podaży pracy do zmieniającego się popytu, co najczęściej jest związane z potrzebą zmian lub podnoszeniem kwalifikacji pracowników. Bezrobocie strukturalne może być również konsekwencją segmentacji rynku pracy, która często w skali lokalnej prowadzi do występowania nierównowagi podażowej, czyli bezrobocia, w jednym segmencie rynku, przy jednoczesnym występowaniu nierównowagi popytowej, czyli nadmiaru wolnych miejsc pracy, w innym segmencie tego samego rynku pracy. Bezrobocie koniunkturalne, nazywane również cyklicznym, jest rezultatem zmniejszającego się popytu na dobra i usługi.

Tabela 4.2.2. Zmiany liczby bezrobotnych w okresie 2010-2020

Miasto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
												całk.	%
Chojnice	2 779	2 969	2 914	2 739	2 290	1 838	1 527	1 148	952	846	966	-1 813	-65%
Starogard Gdański	3 031	3 195	3 157	2 734	2 072	1 499	1 164	784	741	791	1 224	-1 807	-60%
Malbork	2 474	2 580	2 531	2 596	2 112	1 890	1 524	1 231	1 235	950	1 144	-1 330	-54%
Lębork	2 285	2 198	2 412	2 324	1 775	1 528	1 093	833	934	966	1 237	-1 048	-46%
Szczecinek	3 030	3 020	3 031	2 967	2 653	2 319	2 086	1 617	1 451	1 385	1 704	-1 326	-44%
Kwidzyn	1 619	2 162	2 474	2 137	1 485	1 067	1 060	791	627	658	915	-704	-43%

źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

W warunkach recesji gospodarczej zmniejszeniu ulegają płace, co prowadzi do zmniejszenia popytu konsumpcyjnego i w rezultacie zmniejszenia zatrudnienia. Charakterystyczną cechą bezrobocia koniunkturalnego są jego cykliczne zmiany: spadek nawet do zera w okresie koniunktury gospodarczej i wzrost w okresie recesji. Bezrobocie ukryte stanowi specyficzny rodzaj bezrobocia wywodzący się z systemu nakazowo-rozdziałowego.

Wartość wskaźnika bezrobocia dla Chojnic (ryc. 4.2.1) spadła z około 11% (2011) do ok. 4% (2020). Jest to bardzo duży spadek co jest korzystne dla miasta, oznacza to bowiem, że mieszkańcy są w stanie znaleźć pracę i nie pozostają długo na bezrobociu. Potwierdzają to również dane bezwzględne (tab. 4.2.2). Może to również oznaczać rozwój miasta i zwiększenie ilości miejsc pracy w mieście. Chojnice na tle grupy porównawczej prezentują się bardzo dobrze biorąc pod uwagę, że średnia stopa bezrobocia w gminach porównawczych była niższa w 2010 roku, a na

końcu 2020 roku to Chojnice miały niższy wskaźnik bezrobocia. Wyniki te pokazują, że rynek pracy w Chojnicach się rozwija i, że stale są tworzone nowe miejsca pracy.

Jeżeli chodzi o dokładne pokazanie ilościowego ujęcia spadku stopy bezrobocia prezentuje się to następująco. W przypadku Chojnic na przestrzeni lat można zaobserwować stały spadek liczby osób bezrobotnych (tab. 4.2.2). W 2010 roku liczba bezrobotnych w Chojnicach wynosiła ok. 2800 osób a w 2020 roku już tylko ok. 970, oznacza to spadek o ok. 1800 osób. Oznacza to, że na przestrzeni lat znacznie poprawiła się sytuacja pod względem dostępności miejsc pracy. Porównując liczbę osób bezrobotnych w gminach porównawczych do sytuacji w Chojnicach można zauważyć, że w grupie porównawczej sytuacja wyglądała niemal identycznie.

Podczas analizy bezrobocia w gminie należy również zwrócić uwagę na procentowy udział osób na bezrobociu długotrwałym w całkowitej

liczbie osób bezrobotnych. Chojnice pod względem udziału osób na bezrobociu długotrwałym ma wysoki poziom tego rodzaju bezrobocia utrzymującego się na poziomie między 50 – 60 %. Jednak na tle grupy porównawczej gmina miejska Chojnice jest na tym samym poziomie co reszta gmin, gdzie uśredniona wartość z gmin grupy porównawczych również waha się od około 50% do 57%. Chociaż w latach 2016-2018 zarówno gminy grupy porównawczej jak i Chojnice zanotowały spory spadek procentowego udziału osób na bezrobociu długotrwałym w całym bezrobociu. Jednak pomimo trendu spadkowego nadal ponad 40 % osób bezrobotnych nie jest w stanie znaleźć szybko pracy i pozostaje na bezrobociu długotrwałym.

4.3. Finanse komunalne

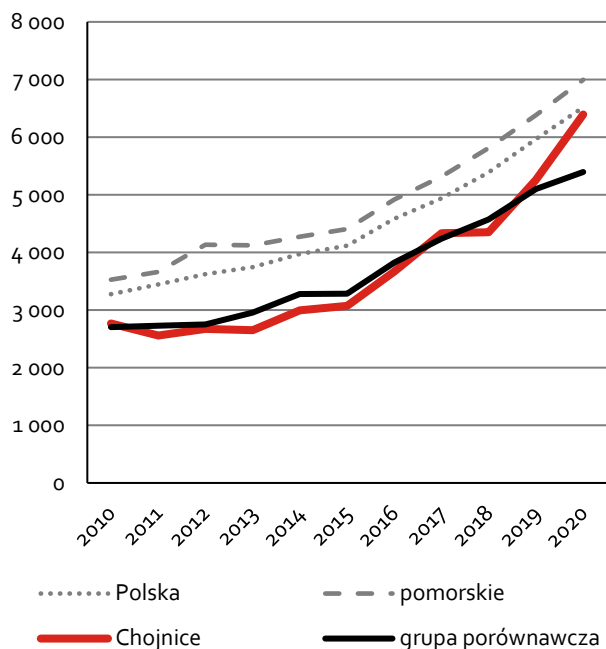
Ważnym elementem tworzenia strategii rozwoju gminy, jest analiza sytuacji finansowej. Na podstawie takiej oceny jesteśmy w stanie zaplanować

długofalowe działania i jednocześnie wyznaczyć konkretne cele. Pierwszym analizowanym elementem jest ogólna sytuacja finansowa gminy Chojnice. Ogólna sytuacja finansowa składa się z dochodów, wydatków budżetowych oraz bilansu budżetowego. Dochody budżetowe zawierają wszystkie rodzaje dochodów oprócz dochodów majątkowych. Zarówno w gminie Chojnice i w grupie porównawczej zauważalny jest na przestrzeni lat wzrost dochodów budżetowych ogółem (tab. 4.3.1) oraz wartości wskaźnika na 1 mieszkańca (ryc.4.3.1). Zaobserwować można, że dochody budżetowe Chojnic od 2010 do 2017 roku znajdowały się poniżej wyników grupy porównawczej. Jednak średnia różnica między gminami wynosi 160 zł, jest to niewielka różnica. Obecnie całkowite dochody gminy kształtują się na poziomie ok. 209 mln zł. Na przestrzeni 10 lat dochody budżetowe wzrosły o prawie 100 mln zł.

Tabela 4.3.1. Zmiany dochodów budżetowych ogółem w mln zł w okresie 2010-2020

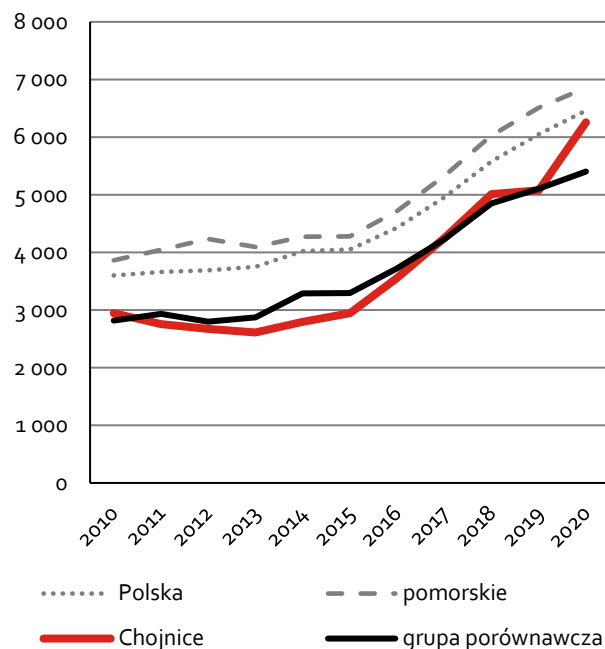
Miasto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
												całk.	%
Lębork	92,86	100,52	105,57	111,34	139,25	147,75	147,66	157,80	167,64	204,49	218,02	125,16	135%
Chojnice	112,01	103,23	107,64	106,64	119,95	122,95	146,79	173,16	173,68	209,36	253,46	141,45	126%
Starogard Gdański	120,25	137,77	129,71	137,98	143,89	143,23	175,18	211,90	247,13	245,43	260,01	139,77	116%
Szczecinek	96,67	104,79	112,02	111,97	136,37	127,65	150,84	165,49	161,12	177,85	195,08	98,41	102%
Malbork	93,11	95,36	93,66	108,81	112,56	110,35	134,15	147,32	163,45	183,57	184,01	90,90	98%
Kwidzyn	148,92	117,37	118,22	129,34	130,49	132,94	161,73	170,16	176,80	207,88	214,55	65,63	44%

źródło: opracowanie własne pa podstawie danych z BDL GUS.

Rycina 4.3.1 Dochody budżetowe na 1 mieszkańca w latach 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Rycina 4.3.2 Wydatki budżetowe na 1 mieszkańca w okresie 2010-2019.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Tabela 4.3.2. Zmiany wyniku bieżącego [mln zł] w okresie 2010-2020

Miasto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Miary	
												Suma	Średnia
Starogard Gdański	4,00	14,99	-1,86	7,88	11,07	9,87	11,93	25,79	49,36	24,85	25,79	183,66	16,70
Chojnice	13,76	6,70	4,06	4,99	11,85	9,51	8,97	22,46	16,44	26,76	52,52	178,03	16,18
Szczecinek	5,48	10,45	16,57	12,30	13,45	11,74	12,37	15,18	14,95	13,30	13,78	139,58	12,69
Kwidzyn	44,43	8,71	4,78	13,83	10,00	9,15	11,78	7,64	9,26	16,29	-8,27	127,60	11,60
Lębork	-1,04	1,08	0,93	1,62	21,33	29,10	5,37	7,06	10,96	30,51	19,78	126,70	11,52
Malbork	0,35	7,69	5,35	13,19	9,57	10,70	9,78	8,59	20,62	23,88	7,92	117,65	10,70

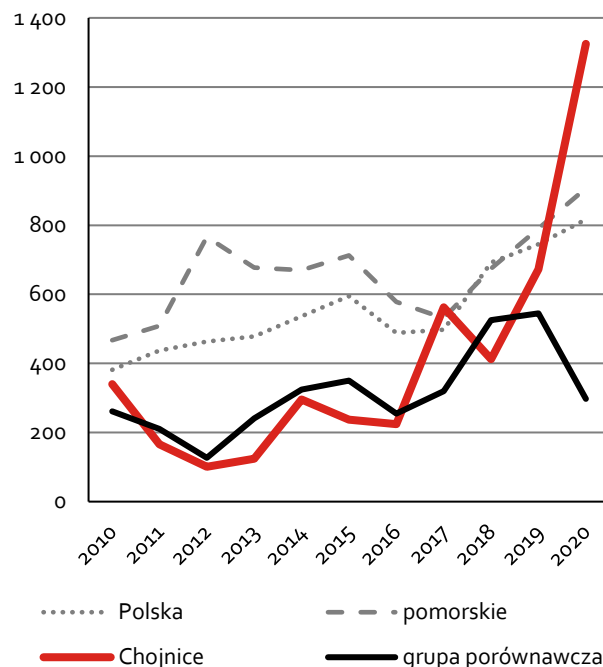
źródło: opracowanie własne pa podstawie danych z BDL GUS.

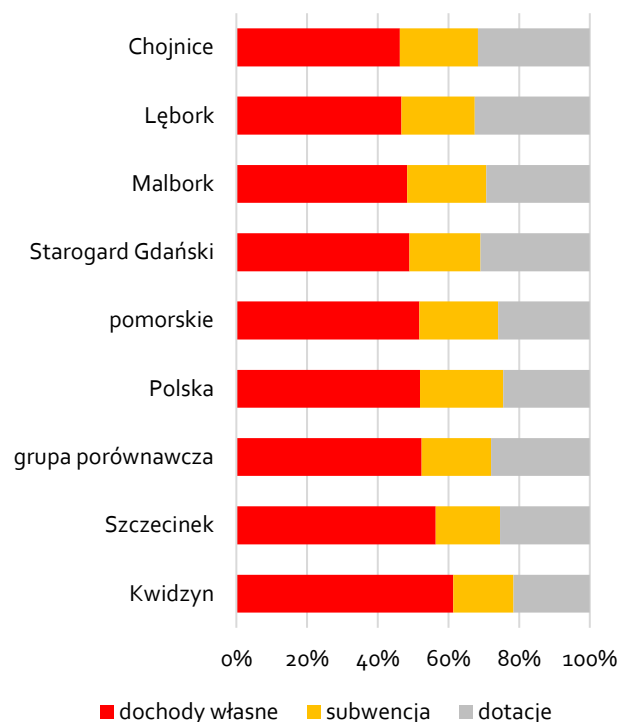
Następnym ważnym elementem gminy są wydatki budżetowe. W tym przypadku również nie ma znacznej różnicy między Chojnicami, a miastami z grupy porównawczej, w każdym przypadku zaobserwować można tendencję wzrostową (ryc. 4.3.2). Wydatki obecnie klasyfikują się na poziomie ok. 5 tys. zł na 1 mieszkańca. Zarówno w dochodach jak i w wydatkach zauważyć można znaczny wzrost funkcji po 2016 roku.

Trzecim analizowanym miernikiem jest bilans budżetowy, jest to różnica dochodów i wydatków dla danego roku. Przedstawia deficyt lub nadwyżkę budżetową w danym roku. Tendencja w Chojnicach jest zmienna, ale korzystniejsza niż w pozostałych gminach z grupy porównawczej. Zauważalne są dwa spadki po 2010 roku oraz wysoki deficyt z 2018 roku, natomiast w następnym roku widać dużą nadwyżkę, przeważającą znacznie nad gminami z grupy porównawczej.

Wynik bieżący Chojnic przedstawia ogólną sytuację finansową gminy, żeby go obliczyć należy zastosować różnicę między dochodami bieżącymi, a wydatkami bieżącymi. Gdy wynik jest dodatni traktujemy go jako nadwyżkę operacyjną, jeśli następuje sytuacja odwrotna, czyli wynik jest ujemny to mamy do czynienia z deficytem bieżącym. We wszystkich gminach zauważyć można od 2010 do 2020 roku dodatni wynik bieżący, dzięki czemu miasta mają możliwość realizacji inwestycji spłaty zaciągniętych zobowiązań (ryc.4.3.3). Chojnice po roku 2010 znajdowały się poniżej grupy porównawczej, jednak w po roku 2018 zdecydowanie prześcignęła pozostałe gminy o 197 zł na jednego mieszkańca. Wartości bezwzględne pokazujące skalę nadwyżki operacyjnej (tab. 4.3.2) potwierdzają, że kondycja finansowa miasta Chojnice w okresie 2010-2020 była dobra lub nawet bardzo dobra. Średni wynik bieżący kształtował się na poziomie ok. 16 mln zł i był niższy tylko od wartości dla Starogardu Gdańskiego, który jest większy pod względem liczby ludności. Szczególnie istotne dla takiego wyniku były lata 2017 i 2019-2020.

Rycina 4.3.3. Wynik bieżący na 1 mieszkańca w latach 2010-2020
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Rycina 4.3.4. Struktura dochodów budżetowych w okresie 2010-2020
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

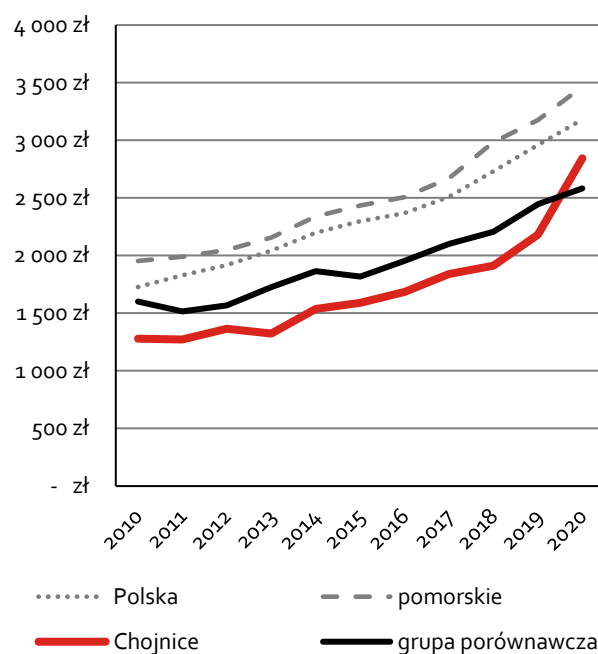
Tabela 4.3.3. Zmiany dochodów własnych [mln zł] w okresie 2010-2020

Miasto	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana	
												całk.	całk.
Chojnice	51,73	51,33	55,05	53,25	61,62	63,68	67,37	73,47	76,27	86,84	112,74	61,01	117,9%
Lębork	49,57	51,05	54,74	58,32	66,90	64,29	70,96	70,24	77,23	84,04	96,71	47,15	95,1%
Szczecinek	52,49	59,95	66,11	66,53	85,39	78,41	84,11	95,67	86,10	94,08	99,50	47,01	89,6%
Starogard Gdański	66,89	71,95	72,81	80,23	74,58	77,04	77,92	91,83	106,29	116,49	120,72	53,83	80,5%
Malbork	47,65	50,99	50,33	57,34	62,90	58,15	63,52	69,17	70,91	76,95	81,28	33,63	70,6%
Kwidzyn	110,40	74,95	74,74	87,15	87,00	88,52	97,03	95,35	101,32	116,81	114,83	4,43	4,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDL GUS.

Gmina miejska Chojnice charakteryzuje się typowym schematem struktury dochodów całkowitych (ryc.4.3.4). Mniej więcej połowę dochodów ogółem stanowią dochody własne. Jest to względnie nieduży udział (biorąc pod uwagę pozostałe jednostki).

Ważnym miernikiem strukturalnym sytuacji finansowej są wpływy związane z dochodami własnymi. Dochody własne stanowią rodzaj dochodów jednostek samorządowych, mających wpływ na stopień i zakres samodzielności finansowej (Kotlińska, 2009). Decydują one o stopniu niezależności od pieniędzy rządowych i o autonomii obszaru. Wskaźnikiem służącym do oceny samodzielności jest udział dochodów własnych w dochodach ogółem. Chojnice w latach 2010-2020, wykazywał taki udział w przedziale 41-52% (por. ryc. 4.3.4). W całym badanym okresie, gmina uzyskiwała gorszy wynik od Polski oraz grup porównawczych.

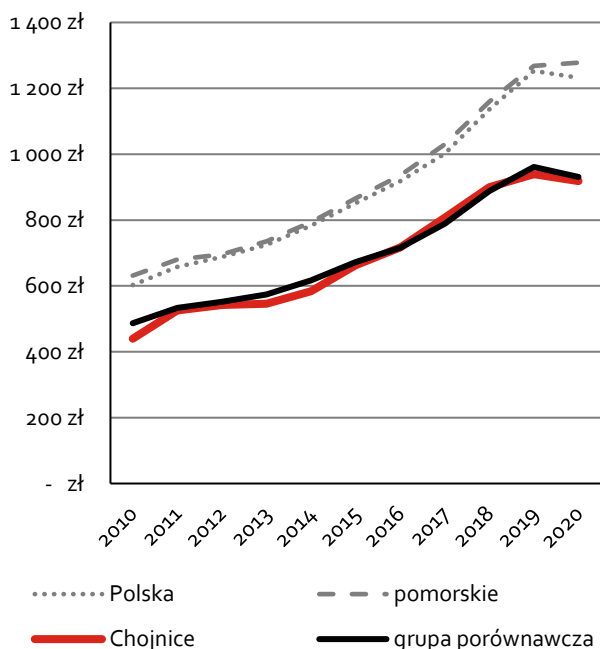
Ryc. 4.3.5. Dochody własne na 1 mieszkańca dla Chojnic oraz grupy porównawczej w latach 2010-2020

źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Ważnym wskaźnikiem prezentującym poziom ekonomiczny i gospodarczy jednostki są dochody własne przeliczone na 1 mieszkańca. Chojnice negatywnie wyróżniają się na tle grupy porównawczej i w skali całego kraju (ryc.4.3.5). Tendencja w przypadki każdej jednostki jest wzrostowa. Wskaźnik gminy w 2010 wynosił 1278 zł, natomiast w roku 2019 jest to już 2176 zł.

Osoby zatrudnione lub prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą są zobowiązane do opłacania podatku dochodowego od osób fizycznych. Jest to fundamentalne źródło dochodów własnych gminy. Środki z podatków, dzieli się pomiędzy budżet państwowy a samorządowy, natomiast Gmina otrzymuje 38% z tytułu tych wpływów od jej mieszkańców. Chojnice wraz z grupą porównawczą utrzymują tendencję wzrostową na bardzo równym poziomie (ryc. 4.3.6). Na przestrzeni ostatnich 10 lat, dochód z tytułu podatku PIT na 1 mieszkańca zwiększył się dwukrotnie.

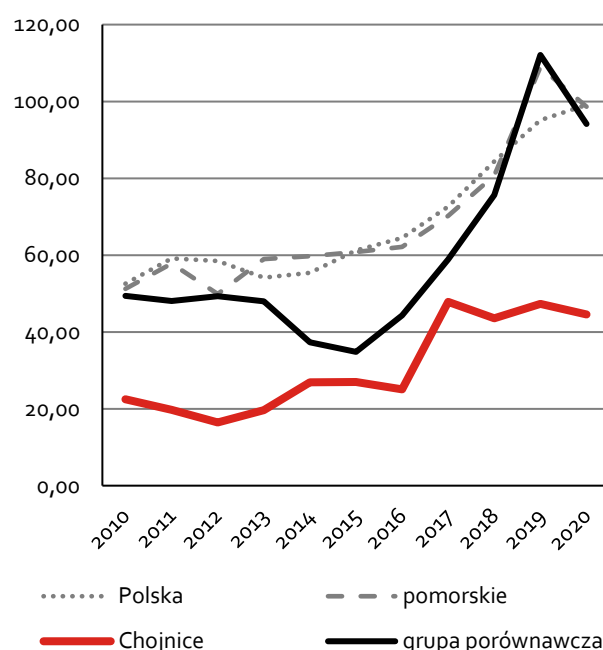

Ryc. 4.3.6 Dochody z tytułu podatku PIT na 1 mieszkańca dla Chojnic oraz grupy porównawczej w latach 2010-2020

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Podatek CIT, to świadczenie uiszczane przez osoby prawne uzyskujące dochody. Do takiej

grupy należą m.in.: banki, spółki kapitałowe, przedsiębiorstwa czy stowarzyszenia. Dzielone są tak samo, pomiędzy dwa budżety, jednak wpływ z podatków dla gmin wynosi 6,71%. Wkład dochodów Chojnic z tego tytułu, jest ponad dwa razy mniejszy niż wskaźnik Polski (ryc. 4.3.7). Grupa porównawcza również wypadła lepiej od Gminy, a uwagę przykuwają ostatnie z lata nagłego wzrostu wpływów.

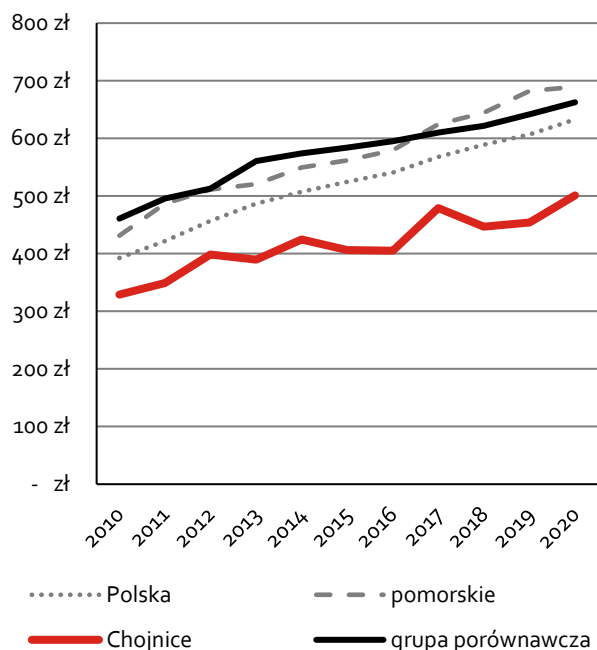
Ryc. 4.3.7 Dochody z tytułu podatku CIT na 1 mieszkańca dla Chojnic oraz grupy porównawczej w latach 2010 - 2020

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

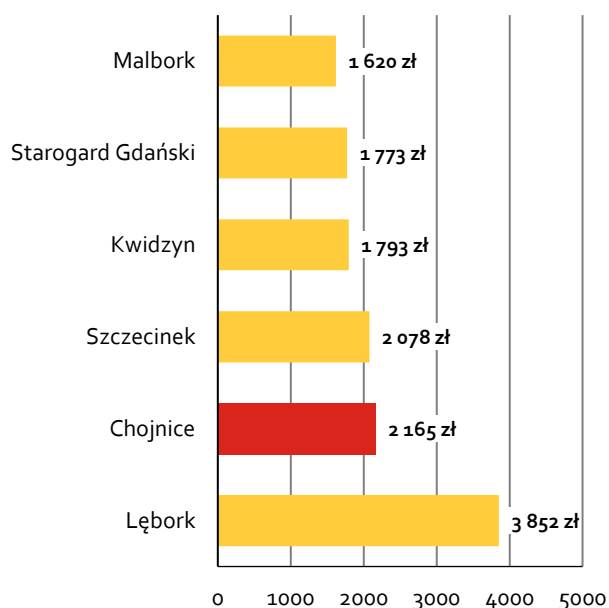
Wskaźnikiem, który jest równie istotny w kwestii kondycji finansowej co podatek PIT i CIT, są dochody podatkowe od nieruchomości. Oba te obszary, należą do głównych zasobów finansowych jednostki. Opodatkowaniu podlegają: grunty, budynki lub ich części, budowle lub ich części związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. Podmiotami podatku są osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki organizacyjne, w tym spółki nieposiadające osobowości prawnej. Wskaźnik Chojnic, niepokojąco i tym razem, w zestawieniu z badanymi obszarami jest niższy od

reszty (ryc.4.3.8) Grupa porównawcza, uzyskuje od 2010 roku większy współczynnik od Polski.

Ryc. 4.3.8 Dochód podatkowy od nieruchomości na 1 mieszkańca dla Chojnic oraz grupy porównawczej w latach 2010-2020
źródło: opracowanie własne na podstawie BDL.

Ryc. 4.3.9 Zsumowane dochody z majątku (2010-2020) na 1 mieszkańca w 2020 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL .

Kolejnym źródłem składającym się na dochody budżetu, są dochody z majątku stanowiące własność danej jednostki. Należą do nich m.in. nieruchomości publicznego użytku (szkoły, budynki urzędowe) i obiekty oraz urządzenia infrastruktury technicznej, handlowo-usługowej. Wykres pokazuje wyraźne zróżnicowanie w kwestii płynności i stabilności wpływów dochodów z majątku w skali lokalnej i centralnej (ryc.4.3.9). Chojnice i grupa porównawcza na przestrzeni lat 2010-2020 zaliczały spadki i skoki wskaźnika, który wahał się od 100 zł do 300zł.

Ważnymi elementami w dochodach gmin, stanowią środki unijne oraz środki krajowe wspomagające fundusze europejskie. Mają one doprowadzić do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego dzięki wspieraniu potencjału gospodarczego regionów (Katoła, 2006). Chojnice w latach 2010-2020 otrzymały znaczną sumę środków z budżetu Unii Europejskiej.

W ciągu ostatnich 10 lat, Gmina Miejska Chojnice były beneficjentem takich projektów jak:

- Poprawa gospodarki wodami opadowymi i roztopowymi na terenie MOF Chojnice - Człuchów. (Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, działanie 11.1. Ograniczanie zagrożeń naturalnych, wartość projektu 86 907 449,54 zł dofinansowanie z UE 51 986 041,70 zł, perspektywa 2014 – 2020)
- Rewitalizacja Dzielnicy Dworcowej w Chojnicach (Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, działanie 8.1. Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne – wsparcie dotacyjne, wartość projektu wartość projektu 9 427 737,51 zł dofinansowanie z UE 5 137 524,10 zł, perspektywa 2014 - 2020)
- Utworzenie transportowych węzłów integrujących wraz ze ścieżkami pieszo-rowerowymi i rozwojem sieci publicznego

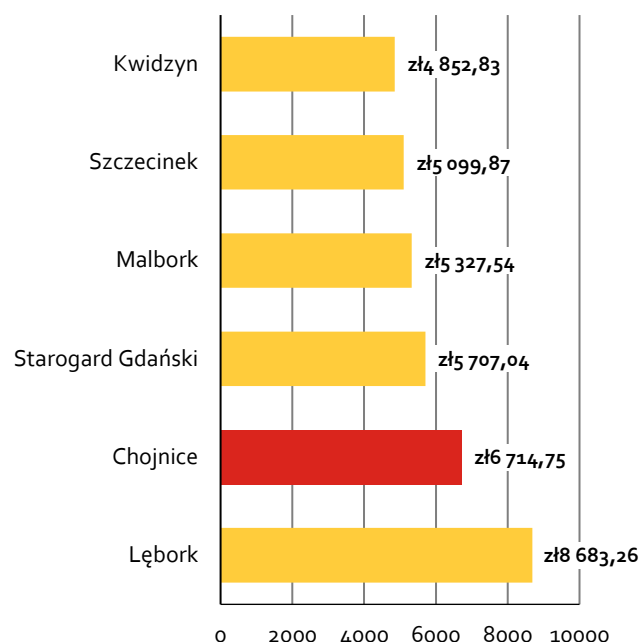

transportu zbiorowego na terenie Chojnicko-Człuchowskiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego (Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, działanie 9.1. Transport miejski, wartość projektu 81 545 907,17 zł dofinansowanie z UE 49 457 804,75 zł, perspektywa 2014 – 2020)

- Rozwój usług społecznych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Chojnice. (Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, działanie 6.2. Usługi społeczne, wartość projektu 2 656 580,50 zł dofinansowanie z UE 2 258 093,42 zł, perspektywa 2014 – 2020)
- Wiem więcej - mogę więcej. Podniesienie jakości edukacji ogólnej w Gminie Miejskiej Chojnice. (Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020, działanie 3.2. Edukacja ogólna, wartość projektu 1 897 644,00 zł dofinansowanie z UE 1 612 997,40 zł, perspektywa 2014 - 2020)
- Rekultywacja 15 składowisk odpadów komunalnych zlokalizowanych na obszarze działania Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Nowym Dworze. (Regionalny Program Operacyjny Województwa Pomorskiego, działanie 5.1. Gospodarka odpadami, wartość projektu 9 160 065,76 zł dofinansowanie z UE 6 370 861,24 zł, perspektywa 2007 – 2013).

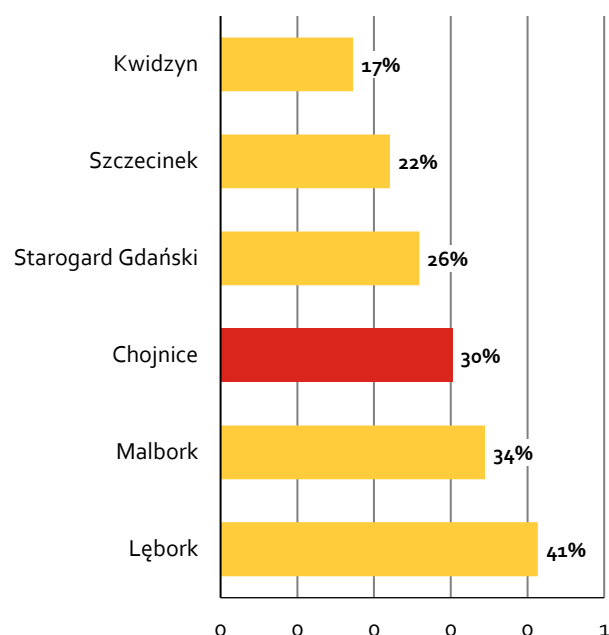
Z punktu widzenia rozwoju miasta, szczególnie ważne po stronie wydatkowej są wydatki majątkowe inwestycyjne. Wielkość tych wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w okresie 2010-2020 przedstawiono na rycinie 4.3.9. Okazuje się, że wśród wszystkich miast porównawczych, Chojnice plasują się na drugiej pozycji pod względem wartości tego wskaźnika. Poziom wydatków majątkowych inwestycyjnych kształtował się w tym

okresie w okolicach 6700 zł. Tylko w Lęborku przyjął on wyższą wartość.

Rycina 4.3.10. Zsumowane wydatki majątkowe (2010-2020) inwestycyjne na 1 mieszkańca w 2020 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rycina 4.3.11. Wskaźnik udziału zobowiązań w dochodach budżetowych na koniec 2020 r.

źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wydatki majątkowe inwestycyjne miasta realizowane są z wielu źródeł. Wśród nich są przede wszystkim dochody własne. Odrębnym źródłem finansowania inwestycji są zobowiązania, czyli emitowane obligacje lub zaciągane kredyty. Przyjmuje się, że zobowiązania są w sektorze publicznym nieuniknione, jednak powinno się starać, by nie przekraczały one dopuszczalnych granic – w sektorze publicznym taką granicą jest 60% PKB (w przypadku budżetu państwa) lub 60% dochodów budżetowych w danym roku. Porównanie danych dla Chojnic oraz pozostałych miast (ryc. 4.3.11) pokazuje, że poziom zobowiązań w stosunku do dochodów na koniec 2020 r. był w Chojnicach średni i wynosił ok. 30%. Dla porównania, w najmniej zadłużonym mieście (Kwidzyn) osiągnął on wartość ok. 17%, z kolei w najbardziej zadłużonym Lęborku – ok. 41%.

5. Diagnoza sytuacji przestrzennej

Diagnoza sytuacji przestrzennej obejmuje kilka kluczowych zagadnień, które mają istotny wpływ zarówno na poziom rozwoju gospodarczego jak i na jakość życia mieszkańców. Wśród nich będą: (1) ogólne cechy i własności położenia gminy w układzie osadniczym i transportowym regionu oraz aglomeracji, (2) sprawy związane z zagospodarowaniem przestrzennym oraz mieszkalnictwem, (3) zasoby i stan środowiska przyrodniczego oraz (4) elementy infrastruktury technicznej.

5.1. Położenie w układzie osadniczym i transportowym

Położenie gminy w szerszym systemie osadniczym i transportowym stanowi współcześnie bardzo ważny czynnik rozwoju lokalnego (Parysek

1997; Wong 1998). W literaturze nazywa się go czynnikiem tradycyjnym, czyli takim, który od kilkudziesięciu, a może nawet od kilkuset lat odgrywa kluczową rolę w rozwoju obszaru. Od lokalizacji względem kluczowych węzłów transportowych oraz miejsc realizacji usług publicznych i komercyjnych zależy atrakcyjność inwestycyjna gminy oraz jakość życia mieszkańców (mierzona np. dostępnością do określonego koszyka dóbr i usług). Wiele elementów analizowanych w niniejszej diagnozie (np. dwa najbardziej istotne, czyli potencjał gospodarczy i atrakcyjność osiedleńcza) jest uwarunkowana lokalizacją Chojnic. Między innymi z tego powodu analiza lokalizacji ma bardzo istotne znaczenie, ponieważ ukazuje potencjalne możliwości, ale także ograniczenia rozwojowe jednostki.

Rycina 5.1.1. Położenie Chojnic w woj. pomorskim
opracowanie własne na podstawie danych CODGiK.

Miasto Chojnice położona jest w południowo-zachodniej części województwa pomorskiego, w powiecie chojnickim (ryc. 5.1.1). Jest jedną z 5 gmin tego powiatu. Analiza położenia Chojnic powinna także uwzględniać sąsiedztwo miasta wykraczające poza powiat chojnickim – miasto jest bowiem z geometrycznego punktu widzenia położone w oddaleniu od centrum powiatu. Odległość od ośrodków powiatów sąsiednich (człuchowskiego, tucholskiego i sępoleńskiego w województwie kujawsko-pomorskim) oraz wielkość miast sprawia, że miasto Chojnice może oddziaływać nie tylko na powiat, którego jest ośrodkiem, ale także na powiaty sąsiednie. Szczególnie ważne są powiązania z Człuchowem, których intensywność została dowiedziona licznymi badaniami (zob. np. Kołsut 2013).

Tabela 5.1.1. Dostęp do kluczowych dróg (autostrady, drogi ekspresowe, krajowe) istniejących lub w trakcie realizacji

Lp	Gmina	Dostęp do głównych dróg (obecny lub w trakcie realizacji)		
		A	S	DK
1	Starogard Gdański	tak*	-	-
2	Lębork	-	tak	-
3	Szczecinek	-	tak	-
4	Malbork	-	-	tak
5	Kwidzyn	-	-	tak
4	Chojnice	-	-	tak

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA.

Jednym z powodów korzystnej sytuacji lokalizacyjnej jest dostęp do ważnych ciągów transportowych (tab. 5.1.1). Przez Chojnice przebiega droga krajowa nr 22, która jest głównym traktem komunikacyjnym łączącym Berlin z Kaliningradem. Droga ta miała strategiczne znaczenie w historii gdyż łączyła

Niemcy z terenami Prus Wschodnich. Dziś jednak znaczenie tej drogi nie jest w skali kraju zbyt duże. To z kolei powoduje, że nie uzyskała ona w planach rozwoju dróg statusu drogi ekspresowej. Wśród wszystkich porównywanych miast, Chojnice są pod względem dostępu do dróg w najgorszej pozycji. Starogard Gdański ma w relatywnie niedużej odległości dostęp do węzła Autostrady A1. Lębork i Szczecinek uzyskują niebawem dostęp do dróg ekspresowych, a Malbork i Kwidzyn do istniejących lub budowanych węzłów autostrad lub dróg ekspresowych mają znacznie bliżej (odpowiednio 22 i 28 km) niż Chojnice (60 km). Te uwarunkowania sprawiają, że możliwości rozwojowe miasta są znacznie mniejsze.

Chojnice są subregionalnie ważnym węzłem drogowym o znaczeniu za sprawą położenia w centrum układu drogowego, w którym promieniście 3 drogi wojewódzkie przecinają się, kończą swój bieg lub go zaczynają:

- nr 212 - biegnąca od Osowa Lęborskiego, poprzez Bytów, Chojnice, w kierunku miejscowości Zamarte, położonej w woj. Kujawsko-pomorskim
- nr 235 - biegnąca od miejscowości Korne i kończąca swój bieg w Chojnicach
- nr 240 - zaczynająca swój bieg w Chojnicach, prowadząca w kierunku Tucholi, a kończąca go w Świeciu; droga stanowi również jeden z łączników z obwodnica w ciągu drogi krajowej nr 22

Promienisty układ drogowy uzupełniają 4 drogi powiatowe:

- nr 05136 - biegnąca od położonej na północ od miasta wsi Chojniczki, położonej w gminie wiejskiej Chojnice
- nr 05138 - biegnąca od położonej na północny zachód od miasta wsi Charzykowy
- nr 05148 - biegnąca w kierunku południowym do wsi Duża Cerkwica,

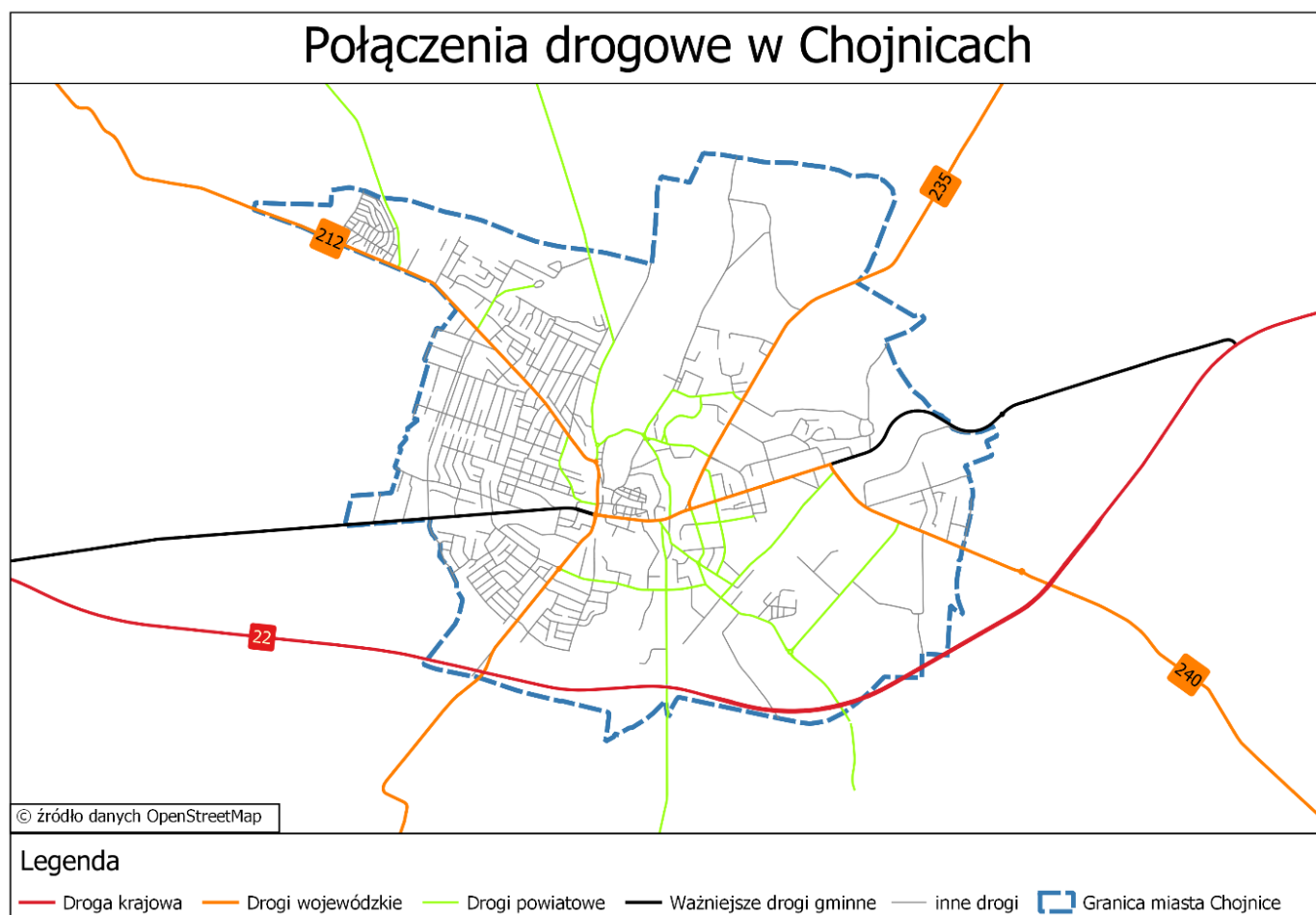
położonej w sąsiednim powiecie sępoleńskim, w województwie kujawsko-pomorskim

- nr 05149 - biegnąca w kierunku południowo wschodnim do wsi Pamiętowo, w sąsiednim powiecie tucholskim, w województwie kujawsko-pomorskim.

Wzdłuż południowej granicy miasta przebiega Obwodnica Miasta Chojnice w ciągu drogi krajowej nr 22. Dostęp do niej zapewniony jest dzięki czterem zasadniczym łącznikom, jakimi są:

- ulica Gdańska - z pomocą drogi głównej i skrzyżowania w okolicach wsi Krojanty, na wschód od miasta

- ulica Tucholska - poprzez odcinek wcześniej wspomnianej drogi wojewódzkiej nr 240, łączącej się z DK nr 22 węzłem drogowym w okolicach wsi Lipienice, na południowy wschód od miasta
- ulica Lichanowska - z pomocą drogi głównej i węzeł drogowy w okolicach wsi Chojnaty, na południowy wschód od miasta
- ulica Człuchowska - z pomocą drogi głównej i skrzyżowanie w okolicach wsi Nieżywieć, na zachód od miasta.

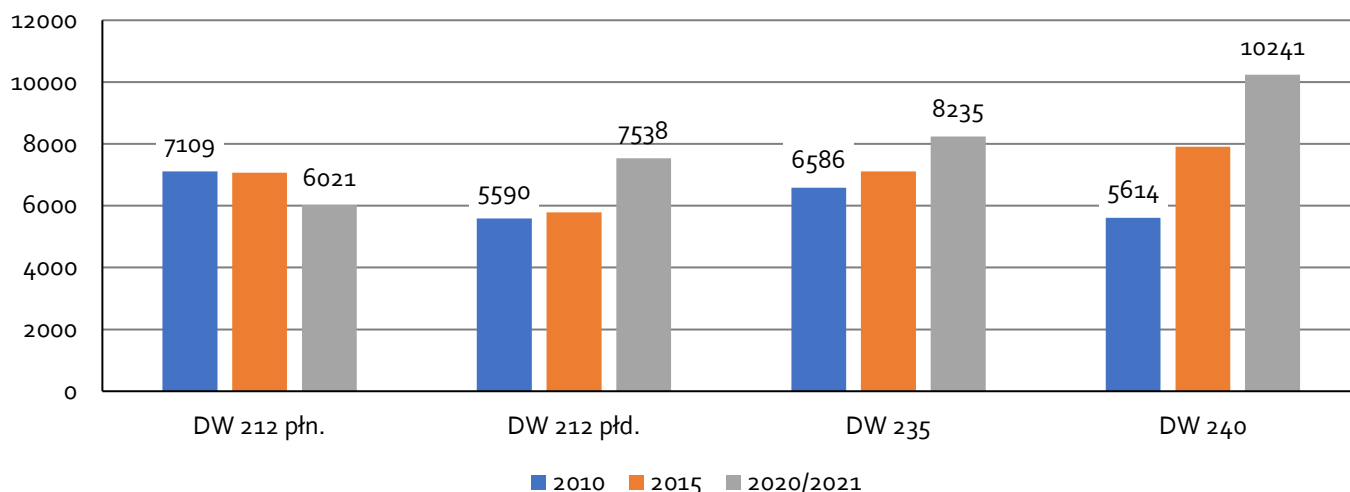

Rycina 5.1.2. Połączenia drogowe w Chojnicach

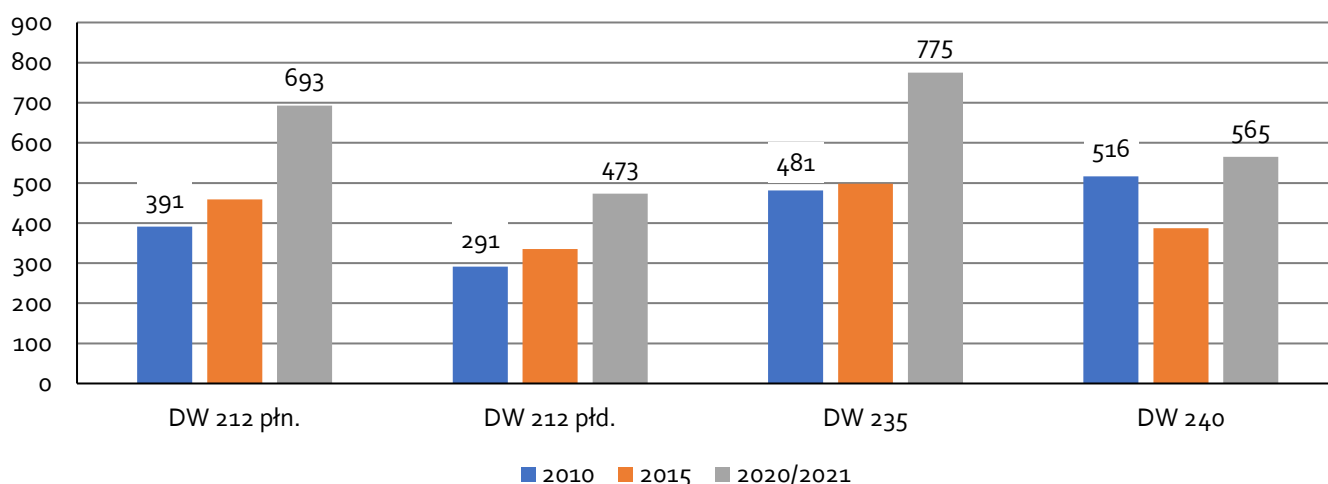
opracowanie własne na podstawie opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.

Generalny pomiar ruchu – wszystkie pojazdy

Generalny pomiar ruchu – samochody ciężarowe

Rycina 5.1.3. Intensywność ruchu samochodowego na drogach w Chojnicach w okresie 2010-2020

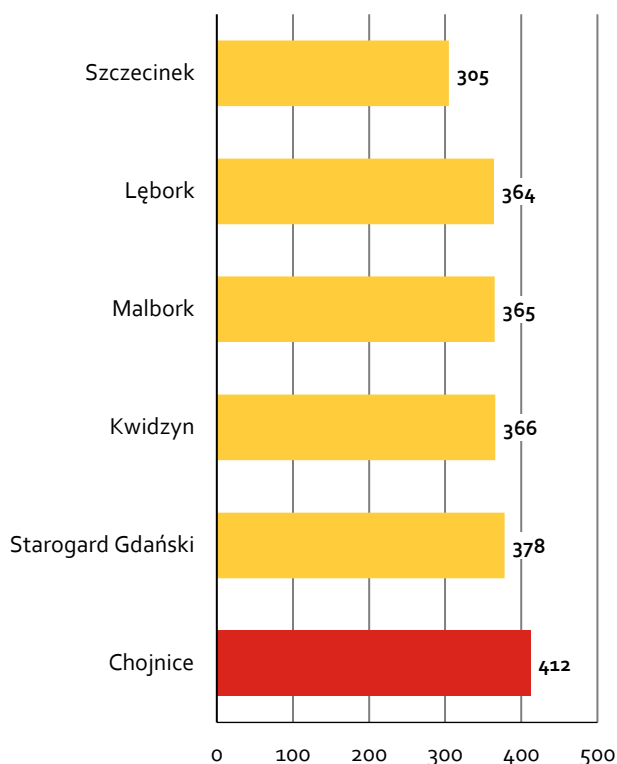
opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA oraz ZDW.

Droga krajowa nr 22, stanowiąca Obwodnicę Miasta Chojnice, jest drogą o długości ponad 450km i biegnącą od przejścia granicznego polsko-niemieckiego w Kostrzynie nad Odrą, poprzez Gorzów Wielkopolski, Wałcz, Człuchów, Chojnice, w kierunku Malborka, Elbląga, aż do przejścia granicznego polsko-rosyjskiego w Grzechotkach.

U zbiegu dróg wojewódzkich: 212, w ciągu ulic Sępoleńska i Szeroka oraz 240, w ciągu ulicy Sułkienników, wraz z jej przedłużeniem, czyli ul. Człuchowskiej, na Rondzie 25-lecia NSZZ Solidarność występuje wyraźne zjawisko kongestii, spowodowane m.in. skrzyżowaniem się dróg wojewódzkich w bezpośrednim sąsiedztwie centrum miasta oraz skrzyżowaniem się dróg wjazdowych i wyjazdowych, w kierunku DK nr 22, będącej południową

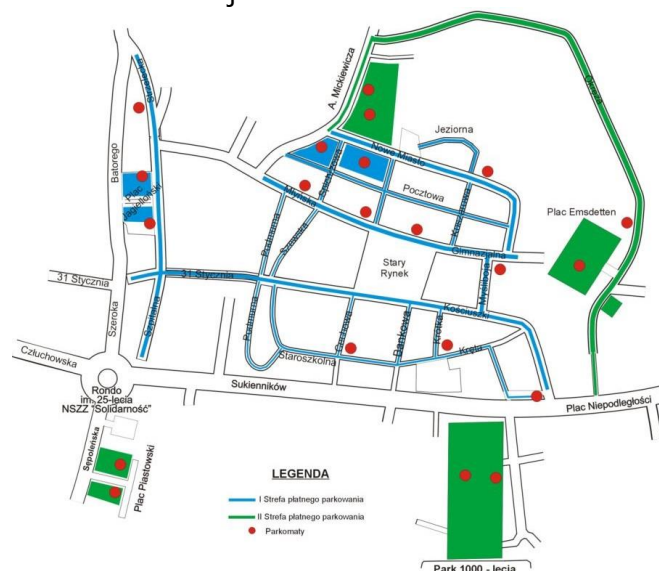

obwodnicą miasta. Ruch osobowy, a także ruch ciężarowy zmuszony jest do poruszania się tą drogą i potęgowania zjawiska kongestii, w związku z brakiem alternatywnej drogi pomiędzy ulicą Człuchowską biegnącą w kierunku zachodnim, a drogą wojewódzką nr 212, biegnącą w kierunku północno zachodnim, w kierunku Bytowa. Kongestia, a w konsekwencji niska przepustowość dróg w pobliżu Ronda 25-lecia NSZZ Solidarność, jest skutkiem braku zachodniego obejścia drogowego miasta. Warto wspomnieć, że Generalny Pomiar Ruchu pokazuje wzrost natężenia ruchu na najważniejszych odcinkach dróg tranzytowych prowadzących przez miasto, w tym szczególnie w zakresie samochodów ciężarowych (ryc. 5.1.3). Ponadto, Chojnice są także jednym z najbardziej zmotoryzowanych średnich miast województwa pomorskiego (ryc. 5.1.4).

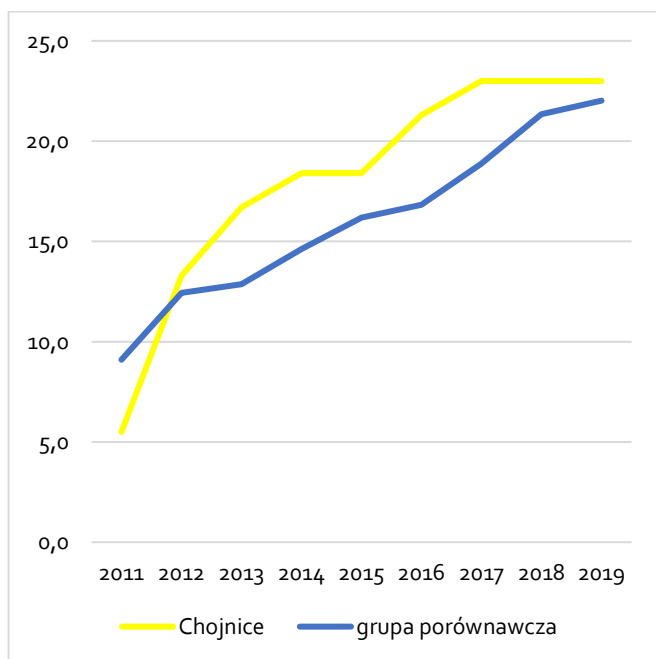
Rycina 5.1.4. Liczba samochodów osobowych na 1000 mieszkańców
opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Ewidencji Pojazdów.

Względnie duży ruch samochodowy, oprócz konieczności realizacji inwestycji drogowych, wymaga odpowiedniej polityki parkingowej w śródmieściu. Od 2019 roku w Chojnicach obowiązują nowe Strefy Płatnego Parkowania. Obszary te zostały podzielone na dwie części. W pierwszej znajdują się ulice takie jak: Bankowa, Cechowa, Gimnazjalna, Kościuszki, Plac Kościelny, Kręta, Krótka, Koszarowa, Młyńska, Myślboja, Podmurna, Podgórna, Stary Rynek, Staroszkolna, 31 Stycznia na odcinku od ul. Cechowej do ul. Szerokiej, parking przy ul. Spichrzowej, Szewska, Sukienników parking od ul. Krętej do ul. Kościuszki, Pocztowa, Spichrzowa i Nowe Miasto z parkingami, Jeziorna, Szpitalna, Plac Jagielloński oba parkingi, Strzelecka na odcinku od ul. Młyńskiej do ul. Batorego. Natomiast druga strefa obejmuje: ul. Mickiewicza do ul. Okrężnej wraz z parkingiem, ul. Okrężną, Plac Emsdetten, parkingi na Placu Piastowskim, parking przy skrzyżowaniu ulic Sukienników i Parkowej.

Rycina 5.1.5. Strefa płatnego parkowania
miastochojnice.pl.

W gminie miejskiej Chojnice w ostatnich latach długość ścieżek rowerowych zwiększała się (ryc. 5.1.6) Od 2011 roku do 2019, wydłużono trasy o 17,5 km.

Rycina 5.1.6. Długość dróg i ścieżek rowerowych w kilometrach w Chojnicach i średniej dla grupy porównawczej w latach 2011 - 2019

Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Dodatkowo przez gminę Chojnice przebiega 6 szlaków rowerowych:

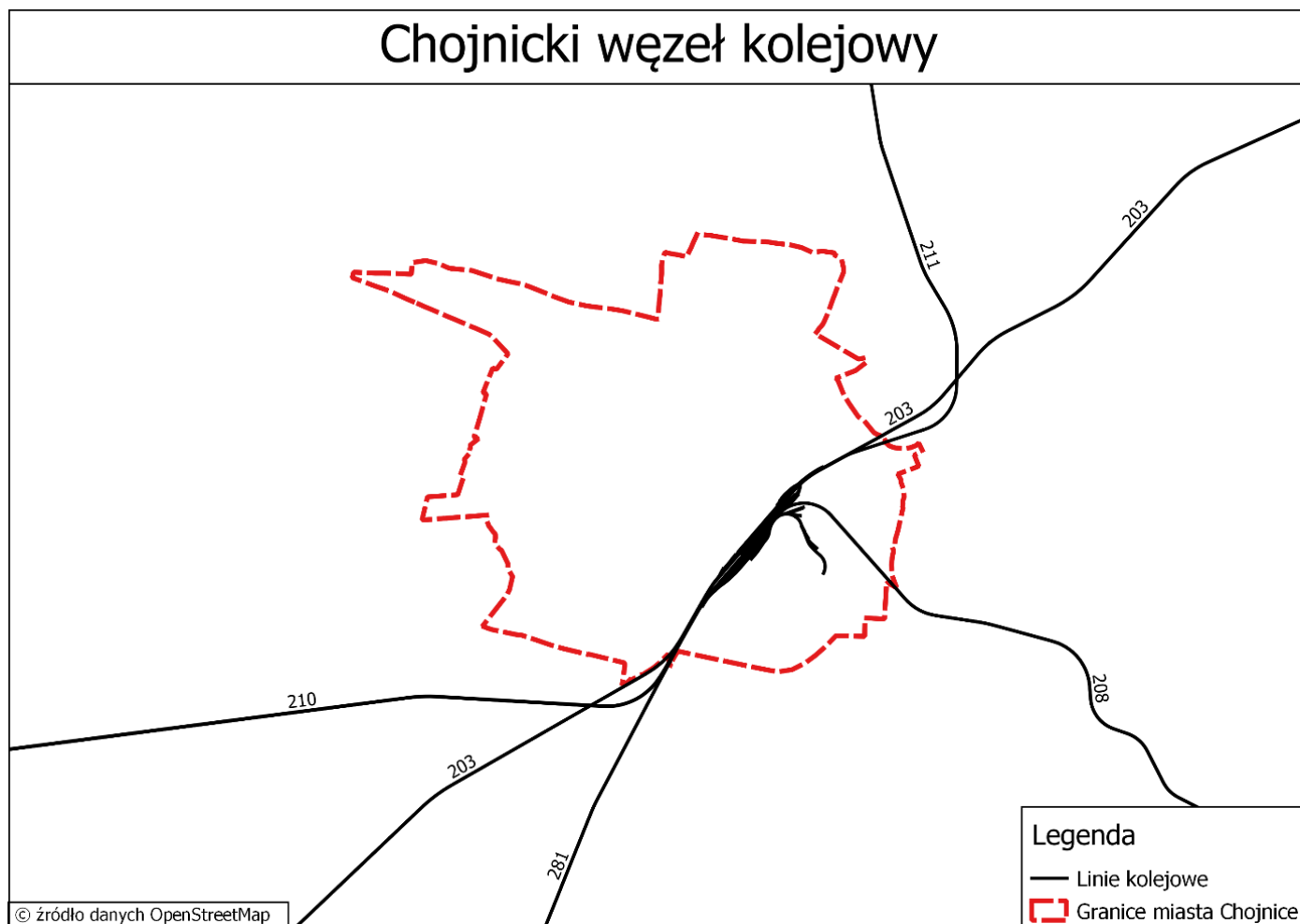
- niebieski- długość trasy wynosi 166km. Przebiega przez miejscowości takie jak: Bydgoszcz, Tuchola, Woziwoda, Ryteł, Myłof, Klosnowo, Drzewicz, Swornegacie, Bachorze, Chojnice
- czarny- długość trasy wynosi 113km. Przebiega przez miejscowości takie jak: Tuchola, Czersk, Wiele, Leśno, Drzewicz, Bachorze, Chojnice, Rolbik, Laska, Swornegacie, Chociński Młyn. Szlak przebiega przez Park Narodowy Bory Tucholskie oraz trzy parki krajobrazowe: Tucholski, Wdzydzki i Zaborski
- czerwony- długość trasy wynosi 54,9km. Przebiega przez miejscowości takie jak: Charzykowy, Funka, Bachorze, Małe Swornegacie, Chociński Młyn, Swornegacie, Drzewicz, Wielkie Chełmy, Czyczkowy, Brusy-Jaglie, Brusy, Kosnobudy, Czersk.

Szlak ten ciągnie się przy lokalnych drogach po żwirowej, asfaltowej i betonowej powierzchni, pod którymi zaprojektowano drogi do łatwej wędrowki żab

- żółty- długość trasy wynosi 69,5km. Przebiega przez miejscowości takie jak: Charzykowy, Las Wolność, Kopernica, Babilon, Chociński Młyn, Swornegacie, Drzewicz, Czernica, Męcikał, Myłof, Ryteł, Czersk. Szlak przebiega przez lasy Zaborskiego Parku Krajobrazowego
- zielony- długość trasy wynosi 42,8km. Przebiega przez miejscowości takie jak: Chojnice, Powałki, Zbeniny, Myłof, Giełdon, Czerniż, Kinice, Kosobudy, Brusy, Żabno, Męcikał. Szlak przebiega przez liczne atrakcje w postaci jezior połączonymi strugami, tuż przy granicy Zaborskiego Parku Krajobrazowego
- czarny (pętla) - długość trasy wynosi 33,2km. Pętla przebiega przez miejscowości takie jak: Chociński Młyn, Konarzyny, Żychce, Kiełpin, Binduga, Nierostwo, Zielona Chocina, Niepszczołąg, Sepiot i kończy na Chocińskim Młynie. Szlak ciągnie się wzdłuż lokalnych dróg, pola i lasy przy Zaborskim Parku Krajobrazowym.

W Chojnicach znajduje się węzeł kolejowy przez który przebiega 5 linii kolejowych:

- Linia kolejowa nr 203 Kostrzyn – Tczew. Jest to linia normalnotorowa o kategorii pierwszorzędnej, pozwala ona mieszkańcom Chojnic dotrzeć do Tczewa, Piły lub Krzyża pociągami regionalnymi oraz dalekobieżnymi do Kostrzyna czy Gdyni.
- Linia kolejowa nr 208 Działdowo – Chojnice. Jest to linia normalnotorowa o kategorii pierwszorzędnej, poruszają się po niej pociągi regionalne z Chojnic do Bydgoszczy.

Rycina 5.1.7. Chojnicki węzeł kolejowy

Opracowanie własne na podstawie danych OpenStreetMap.

- Linia kolejowa nr 210 Chojnice – Runowo Pomorskie. Jest to linia normalnotorowa o kategorii pierwszorzędnej, komunikuje ona Chojnice z Człuchowem, Szczecinkiem oraz Słupskiem.
- Linia kolejowa nr 211 Chojnice – Kościerzyna. Jest to linia normalnotorowa o kategorii drugorzędnej kursują po niej pociągi do Kościerzyny bądź Brusów.
- Linia kolejowa nr 281 Oleśnica – Chojnice. Jest to linia normalnotorowa o kategorii drugorzędnej, obecnie niewykorzystywana na odcinku Chojnice – Gniezno.

Opisując infrastrukturę kolejową, należy zwrócić uwagę na rolę obiektu dworcowego w Chojnicach.

Dworzec kolejowy w Chojnicach zlokalizowany jest w południowo-wschodniej części miasta, przy ulicy Dworcowej. Na placu przed dworcem znajduje się dworzec autobusowy, skąd odjeżdżają autobusy miejskie MZK Chojnice oraz dalekobieżne połączenia prywatnych przewoźników, takich jak Flixbus, Eurobus czy Ecolines. Obiekt posiada pięć peronów przy których znajduje się osiem krawędzi peronowych. Historia chojnickiego dworca sięga roku 1871, gdy Chojnice zyskały dostęp do szlaku kolejowego łączącego Berlin z Królewcem, w ramach projektu Królewskich Kolei Wschodnich. 6 lat później, w roku 1877, Chojnice stały się węzłem, za sprawą wybudowania linii do Człuchowa, przedłużonej następnie do Szczecinka. W 1883 roku

otwarto linię do Tucholi, w 1894 do Nakła nad Notecią, a w 1902 do Kościerzyny. Chojnicki węzeł, w którym zbiega i przecina się aż 5 linii kolejowych ma zatem za sobą historię liczącą ponad wiek, nie został on jednak do tej pory zelektryfikowany. Sam budynek dworca, pochodzący z II połowy XIX wieku, zbudowany jest z cegły i znajduje się w centralnej części stacji, pomiędzy drugim a trzecim peronem. Perony łączy przejście podziemne, są to perony niskie, czyli wyniesione o 30cm ponad poziom główki szyn, część posiada leciwą już nawierzchnię z płyt chodnikowych, a część brukowaną. Nad peronami rozciągają się wiaty. W roku 2015 zakończył się proces przejścia dworca przez samorząd miejski. Obecnie realizowana jest jego modernizacja, co w związku z wpisaniem obiektu do rejestru zabytków, odbyć musi się w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

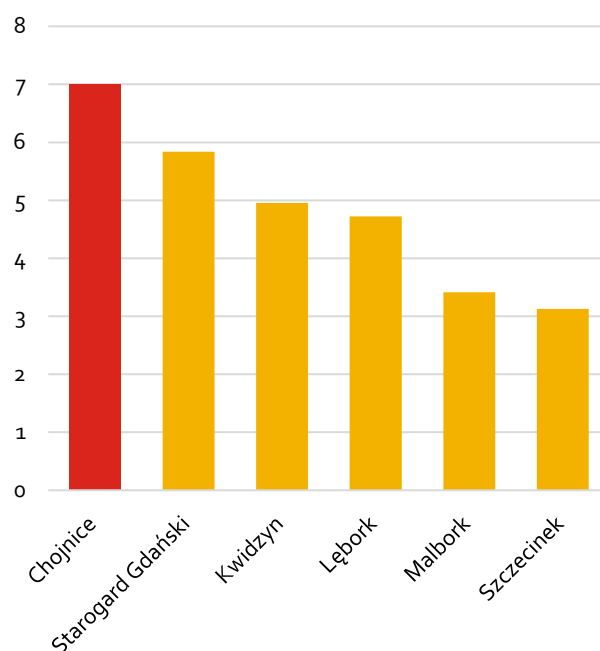

Rycina 5.1.8. Dworzec kolejowy w Chojnicach przed modernizacją

Autor: Jakub Domagalski.

Ważnym zagadnieniem z punktu widzenia rozwoju transportowego miasta jest kwestia lokalnego transportu zbiorowego. Chojnice pod względem liczby przystanków na 1 km² przewyższają każde z miast porównawczych. Na każdy kilometr kwadratowy chojnickiej przestrzeni przypada 7 przystanków transportu zbiorowego. Starogard Gdański ma ich nieco mniej, 6 na każdy kilometr

kwadratowy. Wokół podobnych wartości, tj. ok. 5 przystanków na 1 km² gminnej przestrzeni, stawkę zamykają Malbork i Szczecinek, w których zagęszczenie przystanków jest około 2 razy mniejsze, wahając się od 3.5 do 3.

Rycina 5.1.9. Liczba przystanków transportu zbiorowego na 1km² w Chojnicach i gminach porównawczych 2019 roku

Początki komunikacji miejskiej w Chojnicach sięgają 1 lipca 1959r. gdy odbył się pierwszy kurs na trasie Linii Nr 1 z Dworca PKP do Osad Bytowskich. MZK posiadał wtedy jedynie 2 autobusy marki Star, ale linię stopniowo przedłużano.

W latach 60. utworzono dwie nowe linie, Linię nr 2 oraz Linię nr 3. Nastąpił również wzrost taboru do 12 sztuk. Rozbudowano lub wybudowano wtedy również stanowiska przeglądowo-naprawcze, pomieszczenia socjalne, stację paliw, utwardzono także nawierzchnię zajezdni. Na początku kolejnej dekady uruchomiono linie 4. oraz 6. a następnie 7. i 8. Tabor stopniowo zwiększył się, najpierw do 28, a później do 33 sztuk. Wprowadzono łączność krótkofalową pomiędzy autobusami, od-

dano do użytku halę warsztatową. Lata 80. przyniosły uruchomienie linii nr 10, modernizację taboru oraz kolejne wydłużenia istniejących linii.

Obecną nazwę tj. Miejski Zakład Komunikacji z o.o. w Chojnicach przedsiębiorstwo przyjęło na końcu lat 90. a na początku dekady nastąpiło również przekształcenie go w samodzielną jednostkę. Rok 1990 okazał się być rokiem rekordowym pod kątem liczby przewiezionych pasażerów, w liczbie ponad 7,7 miliona. Zakład posiadał w owym okresie 38 sztuk środków transportu.

Na przełomie tysiącleci siedziba MZK przeniesiona została do obecnej lokalizacji przy ulicy Angowickiej 53, gdzie uruchomiono stację do sprzedaży paliwa. Zakład prowadzi również przewozy autokarowe krajowe i zagraniczne, mechanikę pojazdową pojazdów ciężarowych, blacharstwo samochodowe czy wulkanizację. W roku 2004 do użytku oddano Okręgową Stację Kontroli Pojazdów, a rok później uruchomiono stronę internetową. W latach 2010-2020 stopniowo modernizowano tabor, a liczba pasażerów wahała się pomiędzy 1.5 miliona a 0.9 miliona, z wyraźnym spadkiem w 2014-2017, mogących być echem likwidacji wszystkich linii podmiejskich w roku 2012. Spadek nastąpił również w roku 2020, jednakże wywołany był pandemią COVID-19.

Stan taboru na II kwartał 2021 r. jest następujący: 33 pojazdy, w tym 31 pojazdów niskopodłogowych i 2 pojazdy wysokopodłogowe to zakupione w 2016r. IVECO Rapido 65C18, często używane jako autobusy dalekobieżne, oferujące znacznie mniejszą liczbę miejsc, łącznie pomiędzy 38 a 42, w porównaniu do znacznie bardziej pojemnych pojazdów niskopodłogowych.

Tabór niskopodłogowy stanowią głównie pojazdy marki MAN, uzupełnione pojazdami marki IVECO oraz Mercedes. Warto wspomnieć jeden autobus przegubowy, właśnie marki Mercedes, model Citaro 0530G, zakupiony w roku 2019. Oferuje on ogółem aż 152 miejsca i jest to jedyny używany obecnie autobus przegubowy w Chojnickim MZK, gdyż poprzedni pojazd przegubowy marki

MAN SG 292, zakupiony w roku 2007 i mogący pomieścić 160 pasażerów, został już wyłączony z eksploatacji.

Chojnice posiadają ponadto ofertę przewozową zapewnianą przez trzech przewoźników kolejowych. PKP Intercity obsługuje połączenia dalekobieżne do takich destynacji jak: Trójmiasto, Gorzów Wielkopolski, Kostrzyn nad Odrą. Polregio obsługuje połączenia regionalne w kierunku Tczewa, Krzyża, Piły, Szczecinka, Słupska, Kościerzyny czy Gdańska. Trzecim przewoźnikiem jest Arriva, jedyny prywatny przewoźnik dojeżdżający do Chojnic, obsługuje połączenie regionalne Bydgoszcz Główna – Chojnice.

19 maja 2021 r. Rada Ministrów przyjęła uchwałę w sprawie ustanowienia Rządowego Programu budowy lub modernizacji przystanków kolejowych na lata 2021-2025, przedłożoną przez Ministra Infrastruktury. Na liście podstawowej są 173 lokalizacje, a na liście rezerwowej 182. Jedną z tych lokalizacji, niestety na razie na liście rezerwowej jest nowy przystanek Chojnice Wschód. Celem programu jest zwiększenie dostępu lokalnych społeczności do transportu kolejowego. Dostępne, w ramach programu, środki zostaną wykorzystane nie tylko na wybudowanie lub zmodernizowanie przystanków kolejowych, ale także na sfinansowanie zadań związanych z dostępnością miejsc parkingowych dla podróżnych. Celem jest walka z wykluczeniem komunikacyjnym, poprzez umożliwienie pasażerom dostęp do kolejowej komunikacji wojewódzkiej i międzywojewódzkiej. W ramach Programu uwzględniono 355 lokalizacji w całej Polsce, w tym jedną właśnie w Chojnicach. Z kolei, na liście podstawowej znalazło się wiele miejscowości, do których będzie można dojechać z węzła Chojnickiego, czy to linią 203 w kierunku Tczewa, czy też linią 211 w kierunku Kościerzyny. Beneficjentami, będą mieszkańcy miejscowości takich jak Szałamaje, Dziemiany Kaszubskie, Brusy, Męcikał, Lubnia, Kalisz Kaszubski czy wreszcie Żabno koło Chojnic. Przyczynić się to

może nie tylko to walki z wykluczeniem transportowych, ale i ze zwalczaniem zjawiska kongestii w największych miastach powiatowych, także Chojnicach, do których mieszkańcy wcześniej wspomnianych miejscowości dotrzeć będą mogli nie tylko transportem indywidualnym, ale i zbiorowym.

Z wykorzystaniem przystanku dla autobusów dalekobieżnych usytuowanego tuż przy Dworcu Kolejowym, dotrzeć można, z pomocą takich przedsiębiorstw jak Sindbad, Eurobus, Ecolines czy FlixBus do tak odległych europejskich metropolii jak Berling, Hamburg, Kopenhaga, Amsterdam, Eindhoven, Bruksela czy Paryż. Mimo atrakcyjnej oferty połączeń, dworzec autobusowy, podobnie jak położony w bezpośrednim sąsiedztwie dworzec kolejowy, wymaga modernizacji. Budynki są zaniedbane, elewacja zewnętrzna uszkodzona, podobnie jak wiaty nad zewnętrzną poczekalnią.

Wczesną wiosną 2021 r. PKS Chojnice zawiesił połączenia z Chojnic do Bydgoszczy, biegnące przez Kamień, Sępólno i Więcbork. Podobną decyzję podjął PKS Bydgoszcz, zawieszając swe połączenia do Chojnic. Spowodowało to nie tylko odcięcie mieszkańców powiatu sępoleńskiego od stolicy województwa, a przede wszystkim od znajdujących się tam szpitali i poradni specjalistycznych, ale również utrudniło mieszkańcom Chojnic podróż w kierunku Bydgoszczy. Ruch autobusowy miał zostać przywrócony po interwencji samorządowców powiatu sępoleńskiego w Pomorskim Urzędzie Marszałkowskim, jednakże Marszałek poinformował, iż obecnie nie ma w budżecie odpowiednich środków na dofinansowanie zawieszonych linii PKS. Pod znakiem zapytania stoi nawet wznowienie połączeń wraz z początkiem nowego roku szkolnego we wrześniu.

5.2. Zagospodarowanie przestrzenne i mieszkalnictwo

Bardzo ważnym elementem strategii rozwoju każdej jednostki terytorialnej jest stan zagospodarowania przestrzennego obszaru oraz polityka publiczna w tym zakresie. Wobec zmian legislacyjnych, które dokonały się pod koniec 2020 r., strategia rozwoju gminy przyjmuje nawet charakter dokumentu integrującego planowanie strategiczne z planowaniem przestrzennym. Płaszczyzną tej integracji będzie tworzył model struktury funkcjonalno-przestrzennej, który ma być podstawą konkretyzacji rozwiązań przestrzennych.

Polityka przestrzenna gminy odnosi się zarówno do planowania lokalizacji poszczególnych funkcji i form użytkowania terenu (planowanie przestrzenne), a także ożywiania obszarów zdegradowanych (rewitalizacja lub odnowa wsi) i kształtowania obszarów zabudowy mieszkaniowej (polityka mieszkaniowa). Trzy ww. elementy będą stanowiły główne składowe niniejszego rozdziału.

Zagadnienia planowania przestrzennego kształtują obraz i wizerunek jednostek samorządu terytorialnego, wpływają na ich rozwój, zarówno przestrzenny jak i społeczno-gospodarczy. Właściwie prowadzona polityka pozwala na ochronę zasobów cennych przyrodniczo, znajdujących się w granicach administracyjnych gmin, tym samym wskazując wytyczne co do kształtowania zabudowy oraz przeznaczenia terenu. Nadrzędnym celem gospodarowania przestrzenią jest zachowanie ładu przestrzennego oraz założeń zrównoważonego rozwoju.

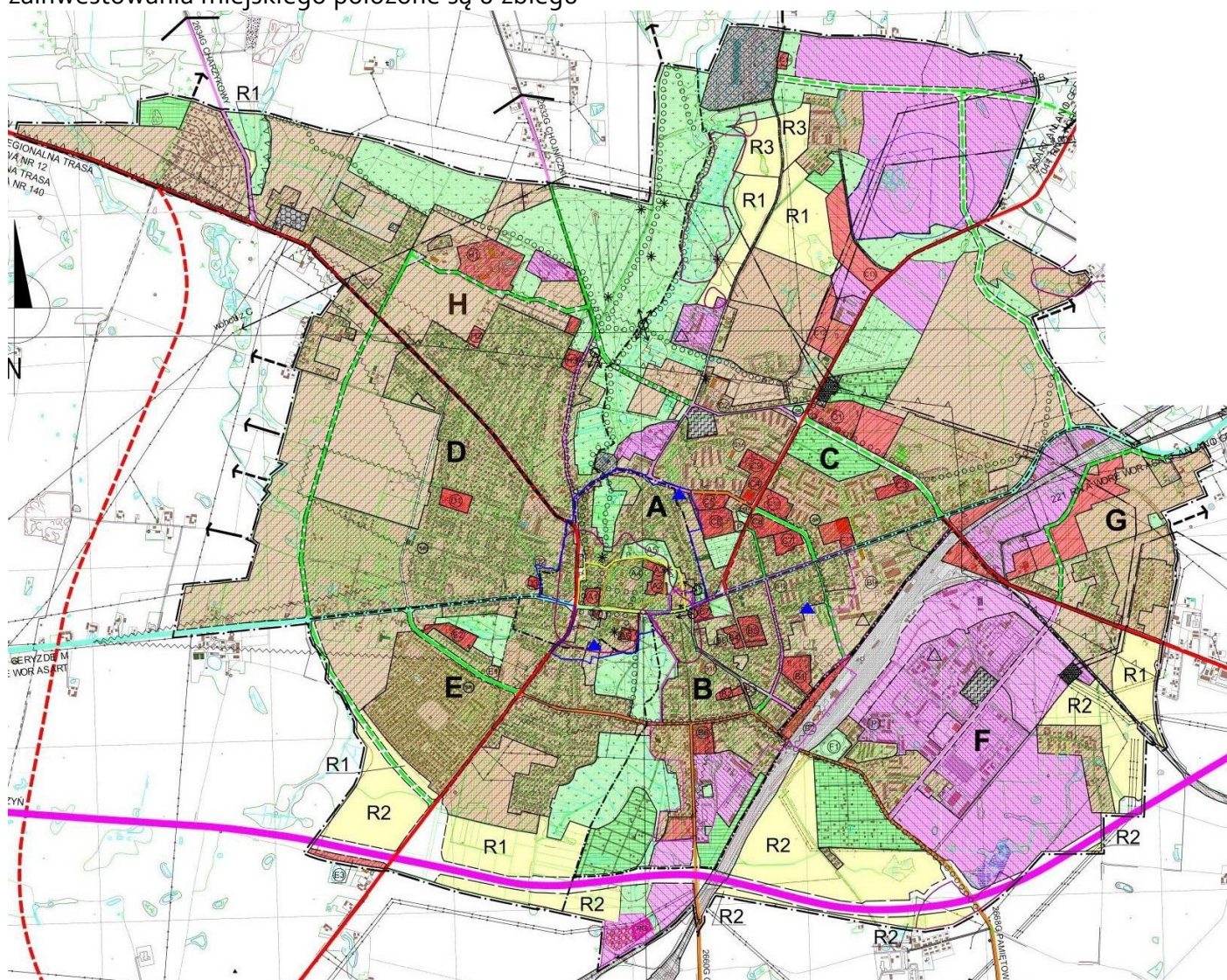
Dokumenty określające i realizujące politykę przestrzenną gminy to Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Zapisy aktualnie obowiązującego studium (ryc. 5.2.1) wskazują (biorąc pod uwagę funkcje istniejące i projektowane), że największą powierzchnię w mieście Chojnice zajmują

tereny z dominującym udziałem użytków rolnych (46,0% powierzchni miasta), następnie tereny mieszkaniowe (16,2%), drogi i tereny komunikacyjne (14,8%), tereny zabudowane lub w trakcie zabudowy (9,8%) oraz tereny przemysłowe (5,2%). Natomiast grunty leśne w mieście zajmują 4,3%. Tereny rekreacyjno-sportowe zajmują 1,9% powierzchni miasta, nieużytki – aż 1,4%.

Zabudowa jednorodzinna wyznacza się w świetle polityki planistycznej w dzielnicach D, E, G, H, natomiast przeważa w dzielnicach C, F. Tereny zainwestowania miejskiego położone są u zbiegu

rynien jeziornych głęboko wciętych w wysoczyznę morenową. Stąd też stosunki wysokościowe są bardzo urozmaicone, a wysokości względne w obrębie miasta dochodzą do 40 m. O strukturze wewnętrznej miast (ich zwartości, spójności czy rozproszeniu), o kształcie miast oraz o możliwościach i kierunkach rozwoju decyduje występowanie w ich obrębie, a także w ich otoczeniu form o niekorzystnych warunkach do zabudowania - decyduje wielkość tych form, ich ilość, kształt oraz układ przestrzenny.

Rycina 5.2.1. Kierunki zagospodarowania przestrzennego miasta Chojnice

Źródło: Uchwała NR XVI/220/20 Rady Miejskiej w Chojnicach z dnia 23 marca 2020 r. w sprawie uchwalenia studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Chojnice.

W zakresie zaspokojenia funkcji mieszkaniowych pojawia się konieczność rezerwacji nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jedno - i wielorodzinną. Potrzeby związane z zaspokojeniem terenów pod realizację zabudowy jednorodzinnej uwidaczniają się szczególnie w zachodniej oraz północno - zachodniej części, w bliższym i dalszym sąsiedztwie ulicy Bytowskiej.

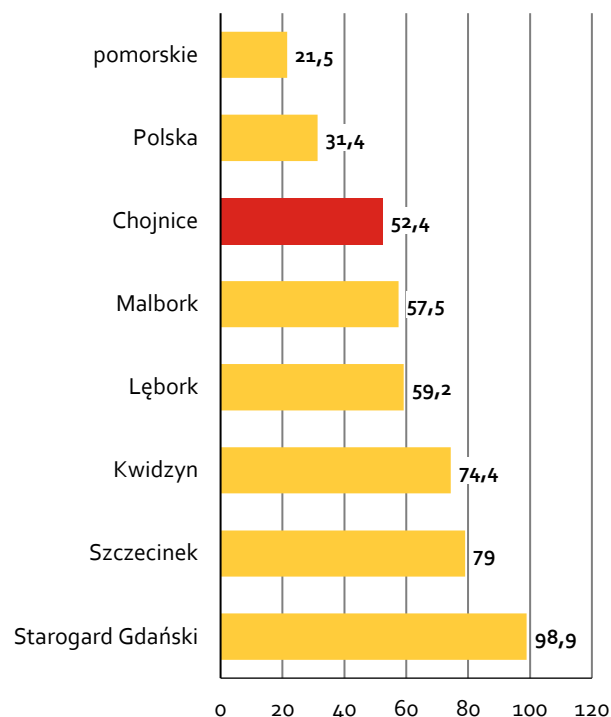
Kolejnym kluczowym dokumentem, obok studium, w zakresie planowania przestrzennego, jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Postrzegany jest on jako najlepsze narzędzie prowadzenia zrównoważonej gospodarki przestrzennej gminy, zmierzającej do wprowadzenia ładu przestrzennego. Ważnym aspektem analizy polityki przestrzennej jest udział powierzchni gminy pokrytej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W Chojnicach, najniższy procent wynosił 25,2% w 2010 roku, natomiast 2020 roku już 52% - udział powierzchni pokrytej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego zwiększył się o 26,8%. Na tle grupy porównawczej gmina Świebodzin wypada przeciętnie. Z grupy porównawczej najlepiej przedstawia się Starogard Gdański - gdzie procent pokrycia wynosi 98,9%, natomiast największy ruch da się zauważyć w Kwidzynie (wzrost z 12,7% do 69,4%) oraz w Malborku (wzrost z 45,9% do 70,2%).

Wobec niepełnego pokrycia miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, istotne znaczenie dla prowadzenia polityki przestrzennej Chojnic mają także decyzje o warunkach zabudowy, które nie muszą być zgodne ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W latach 2010-2019 w gminie Chojnice obserwowane były zmiany liczby wydanych decyzji o warunkach zabudowy. Na tle grupy

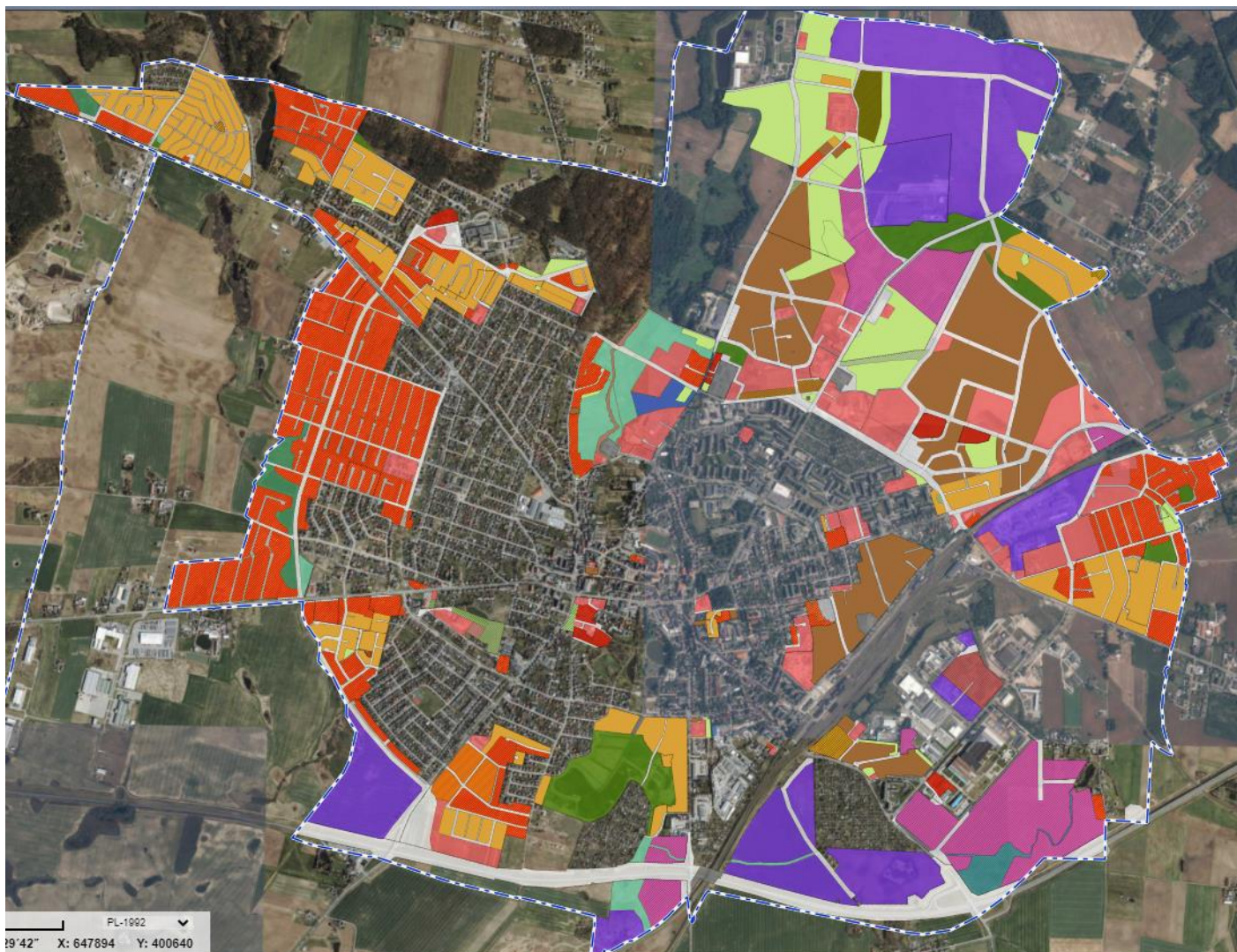
porównawczej, gmina wybija się in plus liczbą decyzji o warunkach zabudowy.

W gminie Chojnice obserwuje się w ostatnich latach znaczący wzrost liczby wydawanych decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego – z 38 w 2010 roku do 57 w 2019 roku. W grupie porównawczej również występuje różnica liczby decyzji. Liczba ta zmienia się każdego roku, jednak można zauważyć, że w Starogardzie Gdańskim tylko w 2010 roku liczba decyzji celu publicznego wynosiła 23. W późniejszych latach wynosiła ona 0.

W gminie Chojnice, największą procentową wartość osiągały decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Dodatkowo w latach 2010-2019 udział tych decyzji wzrósł z 45,8% do 52,3%.

Rycina 5.2.2. Odsetek powierzchni gminy pokrytej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wg stanu na 2020 r. źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rycina 5.2.3. Mapa pokrycia planistycznego miasta Chojnice

źródło: <https://mchojnice.e-mapa.net/> (dostęp: 30.11.2021 r.).

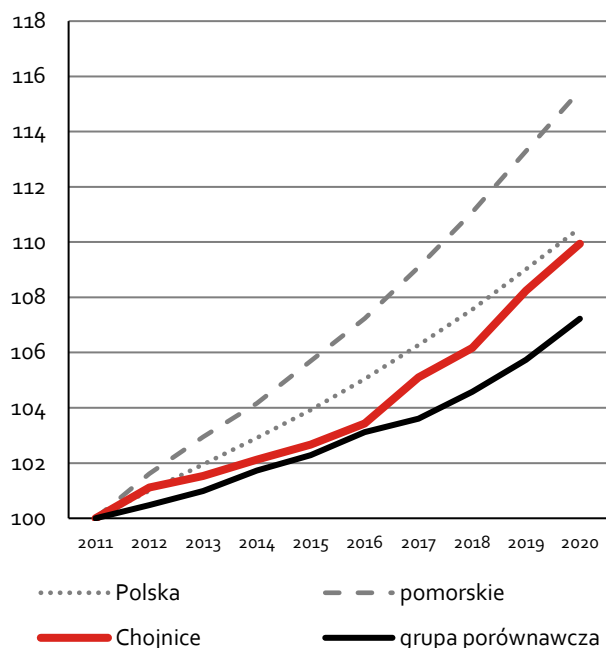
Warto także w tym miejscu zaznaczyć, że Ministerstwo Rozwoju pracuje aktualnie nad kompleksową reformą systemu planowania przestrzennego. Jest to już kolejne podejście do zmiany regulacji, które są powszechnie uznawane za główną przyczynę chaosu w polskiej przestrzeni. Reforma systemu planowania przestrzennego zakłada wprowadzenie planów ogólnych (jako aktów prawa miejscowego) oraz planów zabudowy. W planach jest także integracja strategii rozwoju gminy z planem ogólnym poprzez model struktury funkcjonalno-przestrzennej. To, czy ostatecznie zmiany te wejdą w życie jest trudne do

przewidzenia, chociaż reforma została wpisana wprost do projektu Krajowego Planu Odbudowy i zostały zarezerwowane środki finansowe na jej realizację (w tym m.in. środki na opracowanie planów ogólnych). To z kolei oznacza, że należy na bieżąco śledzić zmiany legislacyjne w tym zakresie i dostosowywać lokalne rozwiązania planistyczne do ostatecznych decyzji ustawodawcy.

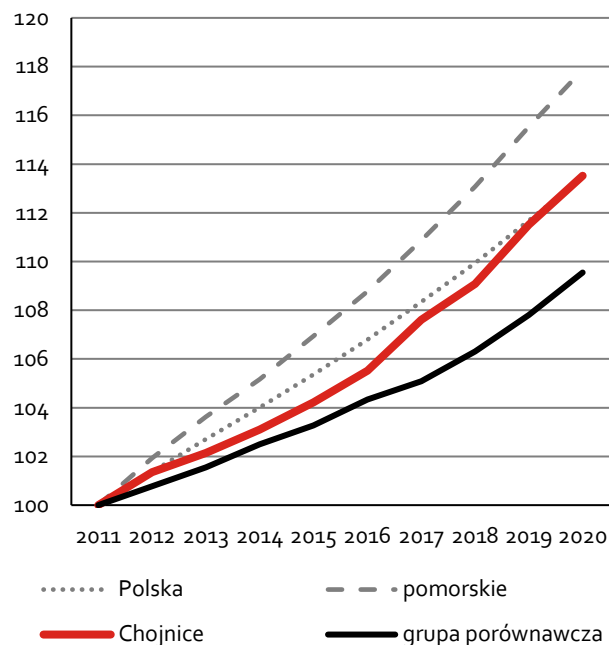
Ważnym zagadnieniem, powiązaniem z polityką przestrzenną jest mieszkalnictwo i kształtowanie się rynku nieruchomości. Z tego punktu wi-

dzenia istotne są trendy na rynku w ostatnim dziesięcioleciu, a także przypuszczenia co do jego dalszego rozwoju.

Rycina 5.2.4. Dynamika liczby mieszkań (2011=100)
źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rycina 5.2.5. Dynamika powierzchni użytkowej mieszkań (2011=100)
źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Tabela 5.2.1. Zmiany liczby mieszkań w okresie 2011-2020

Gmina	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana 2011-2020	
											bez-względna	%
Chojnice	13 038	13 184	13 238	13 314	13 386	13 486	13 703	13 842	14 113	14 334	+1 296	+9,9%
Lębork	12 259	12 316	12 404	12 539	12 643	12 823	12 912	13 096	13 239	13 360	+1 101	+9,0%
Malbork	13 967	14 026	14 167	14 286	14 415	14 505	14 576	14 727	14 935	15 098	+1 131	+8,1%
Szczecinek	14 913	14 983	15 035	15 100	15 159	15 222	15 282	15 402	15 570	16 005	+1 092	+7,3%
Starogard Gdański	16 055	16 183	16 235	16 377	16 421	16 579	16 687	16 778	16 985	17 220	+1 165	+7,3%
Kwidzyn	13 527	13 548	13 574	13 640	13 700	13 800	13 817	13 954	14 049	14 148	+621	+4,6%

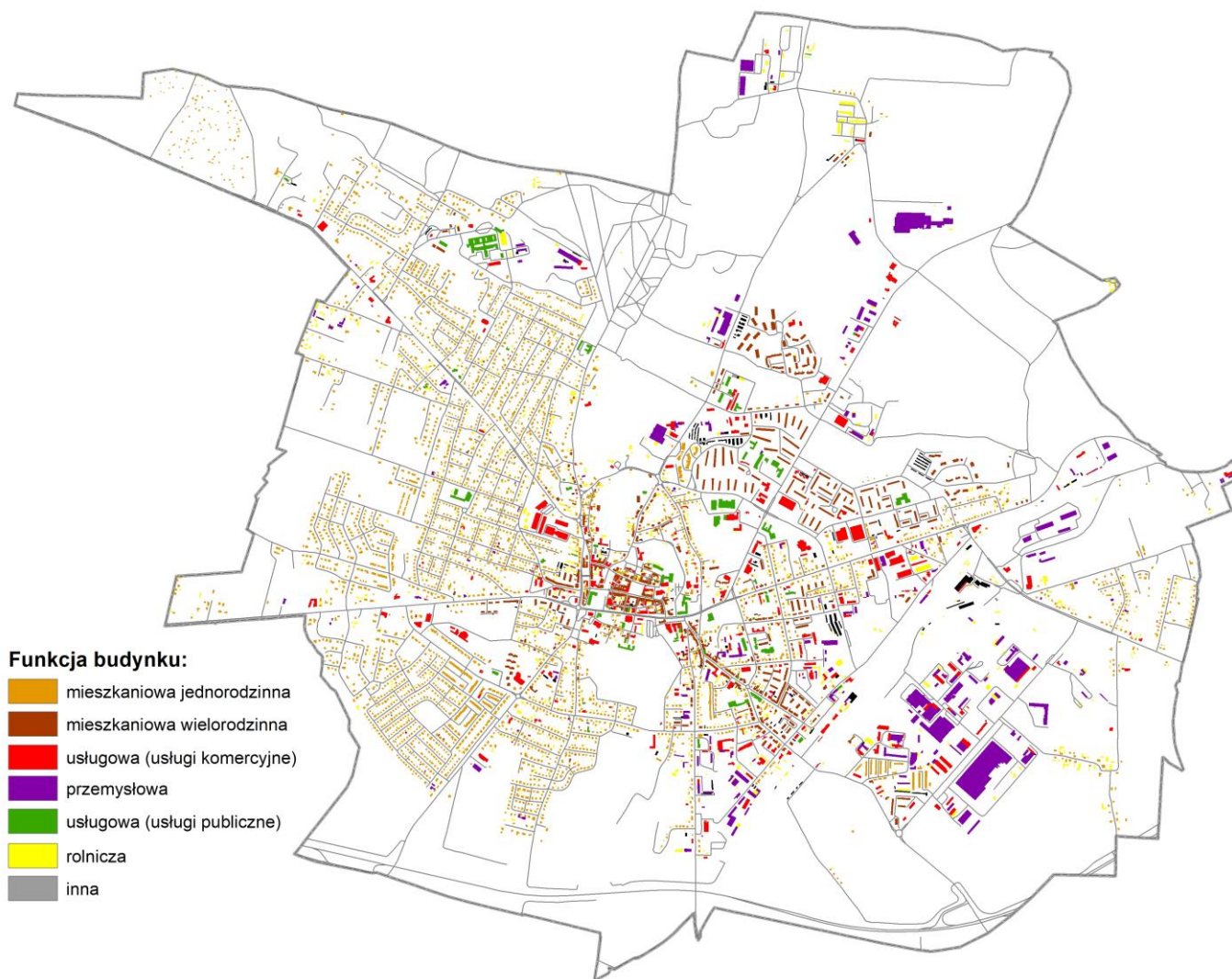
źródło: opracowanie własne pa podstawie danych z BDL GUS.

Jednym z podstawowych mierników pokazujących sytuację na rynku mieszkaniowym jest zmiana liczby mieszkań i ich powierzchni (ryc. 5.2.4 i 5.2.5; tab. 5.2.1). Dane zaprezentowane na obu rycinach i w tabeli pokazują wzrostową tendencję w ostatnich 10 latach (liczba mieszkań wzrosła o ok. 1300, czyli +10%). W Chojnicach powstało sporo mieszkań (wzrost o ok. 10%) – więcej o ok. 3 punkty procentowe niż w grupie porównawczej. Z kolei, jeśli analizujemy powierzchnię użytkową mieszkań, wzrost ten był jeszcze bardziej znaczący i w większym stopniu odstający od

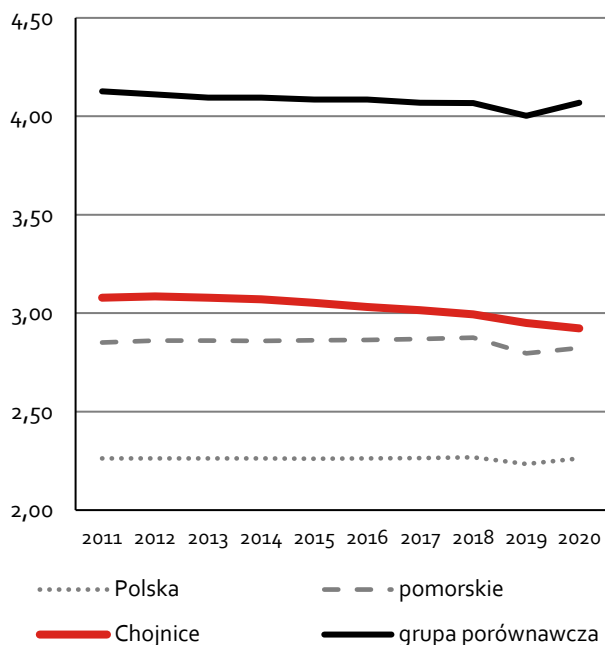
grupy porównawczej. Dynamika zmian liczby mieszkań jest w Chojnicach zdecydowanie szybsza niż średnia dla tego typu miast województwa pomorskiego.

Obok analizy ilościowej mieszkalnictwa warto także zwrócić uwagę na rozkład przestrzenny tego typu zabudowy (ryc. 5.3.8). Cechą charakterystyczną Chojnic jest relatywnie duża ilość zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej (świadczy o tym niska wartość wskaźnika z ryc. 5.3.9), która jest zlokalizowana głównie w zachodniej części miasta.

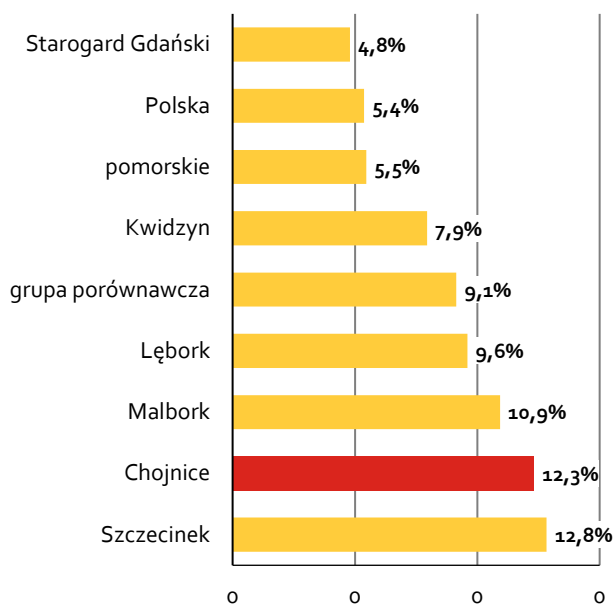
Rycina 5.3.8. Struktura przestrzenna zabudowy w Chojnicach

źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych 10k, Główny Urząd Geodezji i Kartografii.

Rycina 5.3.9. Zmiany wskaźnika średniej liczby mieszkań przypadających na jeden budynek mieszkalny

źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

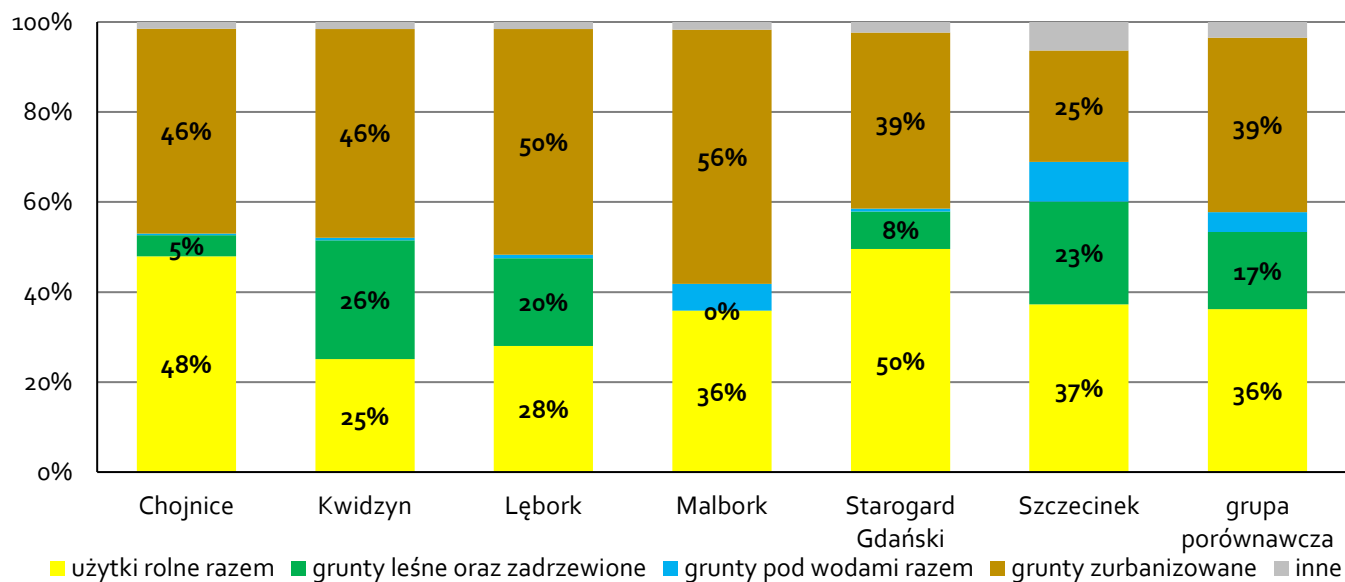
Rycina 5.3.10. Udział mieszkań komunalnych w ogólnej liczbie mieszkań w 2020 5.

źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS.

5.3. Zasoby i stan środowiska przyrodniczego

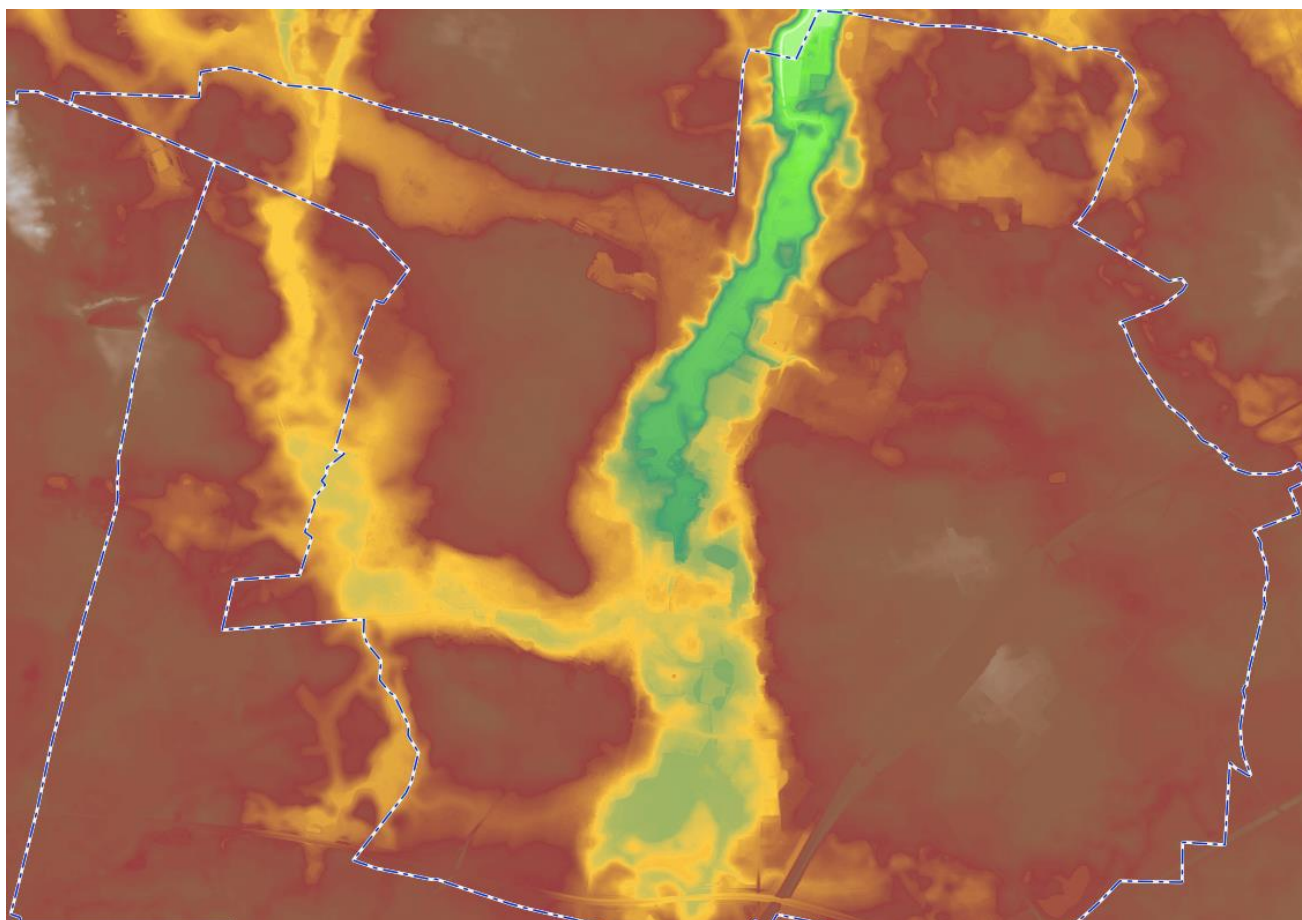
Środowisko przyrodnicze pełni różne funkcje w rozwoju lokalnym. Po pierwsze, ma ono znaczenie bardzo podstawowe, gdyż jest gwarantem najważniejszych funkcji życiowych i to znaczenie jest podstawowe. Po drugie, jakość i ilość zasobów środowiska przyrodniczego istotnie warunkuje coś, co określamy jako jakość życia. Dość powszechnie twierdzi się, że obecność lasów, jezior, czystego powietrza i atrakcyjnego krajobrazu wpływa pozytywnie na jakość życia i staje się (szczególnie obecnie) istotnym czynnikiem wyboru miejsca zamieszkania. Po trzecie wreszcie, środowisko przyrodnicze może być także zasobem możliwym do wykorzystania gospodarczego. Chodzi tu m.in. o sektory związane z eksploatacją tych zasobów (np. sektor drzewny, rybactwo, wydobywczy) oraz ich wykorzystaniem usługowym, związanym z turystyką. Trzy sfery analizy znaczenia zasobów środowiska przyrodniczego są kluczowe dla zrozumienia jego istoty. W niniejszym rozdziale zostaną przedstawione podstawowe fakty na temat elementów przyrodniczych miasta Chojnice.

Miasto Chojnice znajduje się w konkretnych częściach mezoregionu są to Pojezierze Krajeńskie oraz Bory Tucholskie. Jeżeli chodzi o otoczenie miasta położone na terenach Borów Tucholskich w znacznej części występują tam polodowcowe formy terenu takie jak sandry, piaski tworzą niekiedy kępy morenowe. Cały ten teren pokrywają bory sosnowe. Ponadto w sąsiedztwie miasta występują rynny polodowcowe często wypełnione jeziorami. Teren urozmaicają również formy erozyjne przykładem jest dolina rzeki Brdy, która wciną się w sandr tworząc erozję. Natomiast teren Pojezierza Krajeńskiego występuje na wysokości, można spotkać tam moreny akumulacyjne, kemy, ozy oraz rynny lodowcowe.

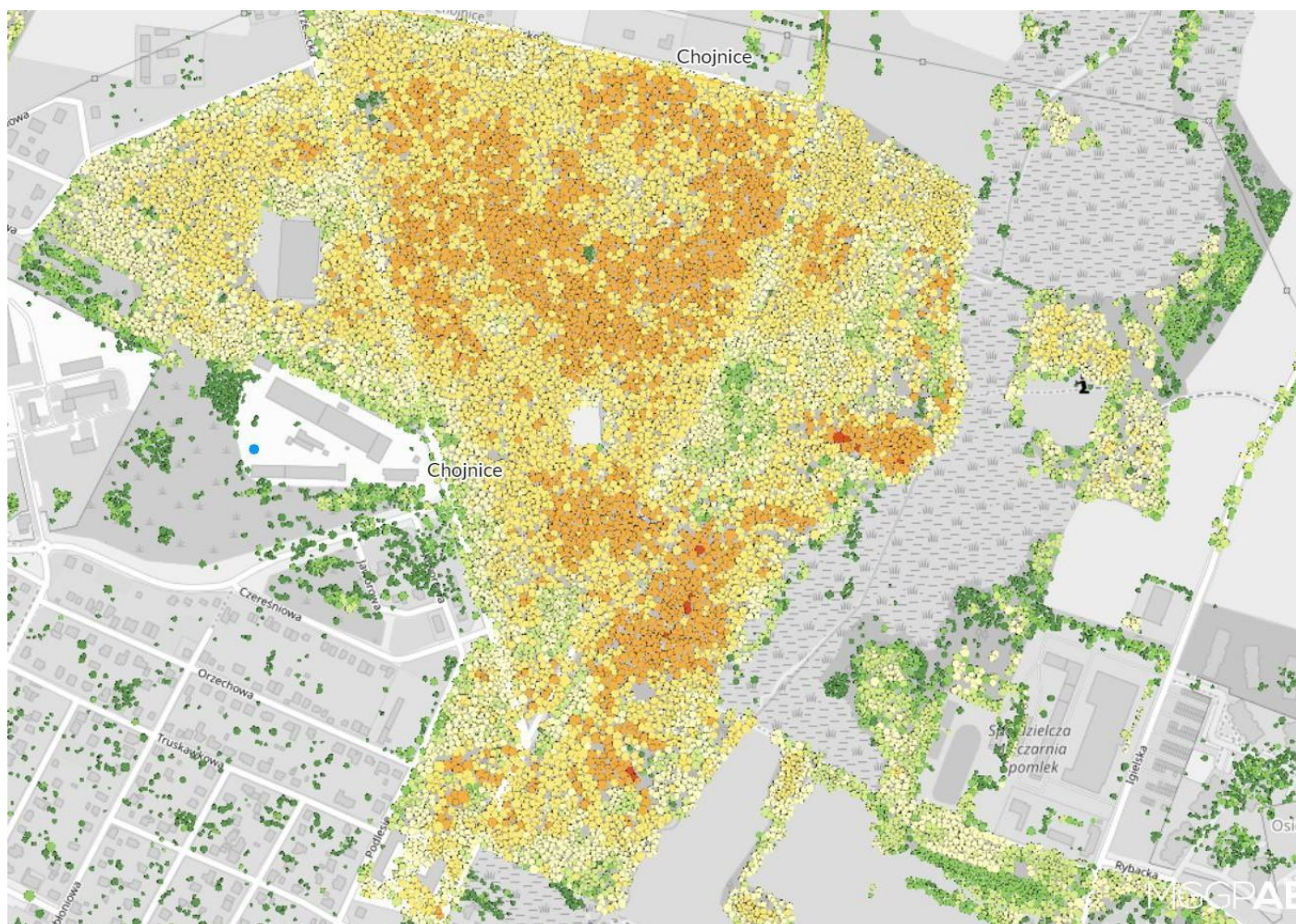
Rycina 5.3.1. Udział głównych form użytkowania terenu w ogólnej powierzchni poszczególnych obszarów

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUGiK.

Rycina 5.3.2. Mapa hipsometryczna (wysokość terenu) miasta Chojnice

źródło: <https://mchojnice.e-mapa.net/>.

Rycina 5.3.3. Drzewostan w Lasku Miejskim

Zgodnie z danymi GUGiK, ok. 48% powierzchni miasta zajmują tereny zurbanizowane i zabudowane. Jest to wartość zbliżona do średniej dla grupy porównawczej. Istotne na obszarze miasta są także tereny aktywne przyrodniczo skupione głównie wzdłuż doliny Strugi Jarcewskiej, która rozciąga się w układzie południkowym. Struga jest ciekim częściowo skanalizowanym i uregulowanym. Kolejny fragment rzeki został skanalizowany z reszta w ramach niedawno realizowanego projektu zagospodarowania wód deszczowych. Miasto Chojnice ma także na swoim obszarze tereny zieleni. Wśród nich największy rezerwar drzew i otwartej zielonej przestrzeni stanowi Lasek Miejski, który jest względnie naturalnie kształtowany,

bez dużej ingerencji w jego zagospodarowanie. Inną naturę ma Park 1000-lecia, który jest obszarem przystosowanym do rekreacji i spędzania czasu wolnego. Jego lokalizacja (blisko śródmieścia) sprawia, że jest bardzo często odwiedzanym przez mieszkańców miejscem.

Coraz ważniejszym zagadnieniem związanym ze stanem środowiska przyrodniczego jest jakość powietrza atmosferycznego. Znaczącą część miasta Chojnice pokrywa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Poziom dostępności do sieci gazowej nie jest pełny. Ponadto, uwarunkowania historyczne kształtowania się zabudowy wpływają na istnienie domów, które korzystają z pieców na paliwa stałe. To z kolei powoduje zjawisko określane

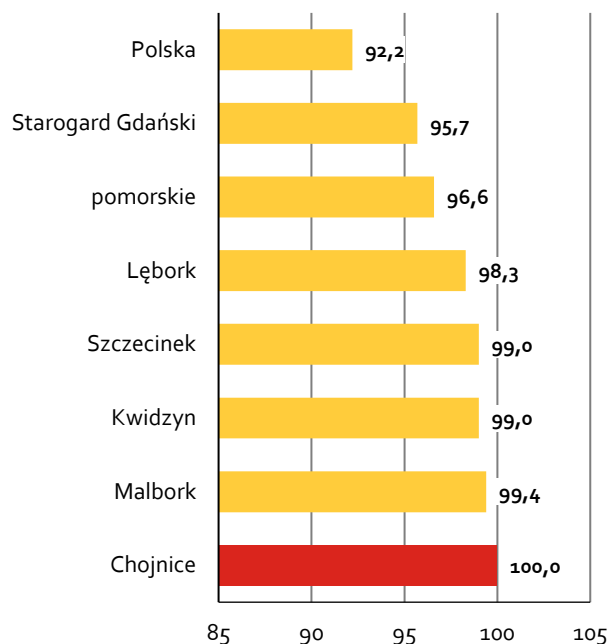
niską emisją (niską, tzn. generowaną na niskiej wysokości), która istotnie obniża jakość życia wpływając na zdrowie mieszkańców. Na obszarze gminy zamontowanych są czujniki mierzące na bieżąco jakość powietrza w mieście, która nie jest na zadowalającym poziomie.

5.4. Infrastruktura techniczna

Ważnym zagadnieniem przestrzennym koniecznym do zdiagnozowania jest infrastruktura techniczna oraz gospodarka komunalna. Obejmują one zagadnienia: infrastruktury drogowej, wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej oraz gospodarki odpadami komunalnymi.

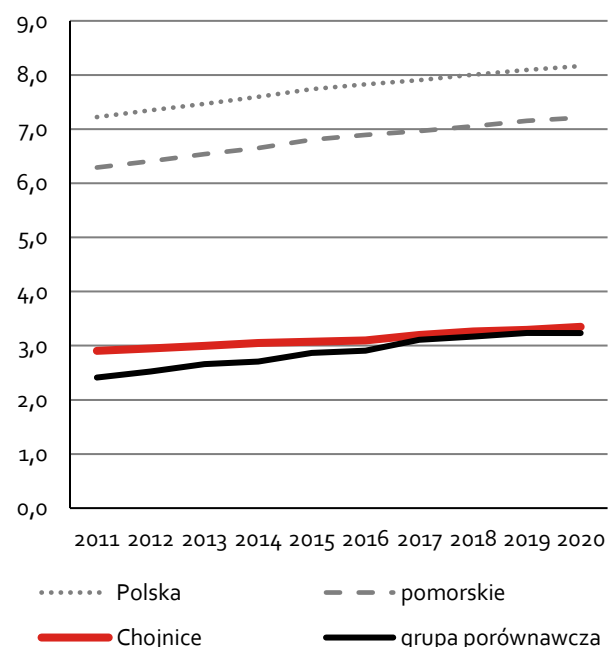
Gospodarka wodno-ściekowa to jedno z najważniejszych zadań własnych gmin w Polsce. Dostęp do infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej oraz ich jakość determinują w znacznym stopniu warunki i poziom życia mieszkańców na danym terenie. Za ich budowę, utrzymanie i gospodarowanie odpowiadają w większości władze lokalne. Dlatego dochody i wydatki z tego tytułu stanowią istotną część lokalnych budżetów samorządowych. Zgodnie z *Ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków* (Dz. U. 2001 Nr 72 poz. 747 z późn. zm.), zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków należą do zadań własnych gminy. Zadania te mogą być wykonywane przez gminy samodzielnie albo wspólnie przez związki międzygminne, w drodze porozumień lub międzygminnych spółek komunalnych.

Dostęp do sieci wodociągowej w polskich gminach jest względnie wysoki. W Chojnicach wg danych GUS do sieci wodociągowej ma blisko 100% mieszkańców (ryc. 5.4.1). Jest to odsetek bardzo wysoki w porównaniu do pozostałych miast.

Rycina 5.4.1. Udział korzystających z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie mieszkańców [%] w 2020 r.

źródło: opracowano na podstawie BDL GUS.

Rycina 5.4.2. Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej [m] na 1 mieszkańca w latach 2011-2020

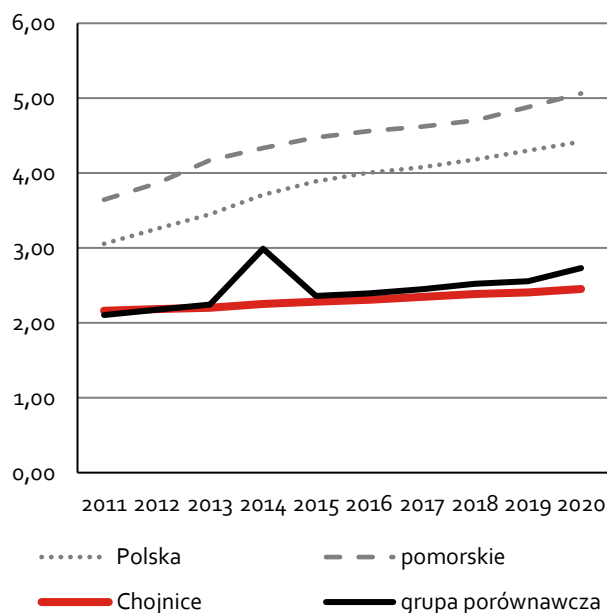
źródło: opracowano na podstawie BDL GUS.

Ważnym parametrem z punktu widzenia zarządzania infrastrukturą sieciową jest jej gęstość. Długość sieci przypadająca na 1 mieszkańca (ryc. 5.4.2) pokazuje jak duże jednostkowe nakłady finansowe są konieczne do poniesienia (przynajmniej potencjalnie, przy założeniu, że polityka taryfowa jest domykana w ramach gminnych sieci) w celu utrzymania sieci. Miara ta pokazuje także częściowo poziom rozproszenia zabudowy – im wyższa wartość wskaźnika tym prawdopodobnie większy poziom rozproszenia zabudowy. W Chojnicach na 1 mieszkańca przypada ok. 3 m sieci rozdzielczej. To rezultat zbliżony do średniej w grupie porównawczej, która jest znacznie niższa niż wartość przeciętna dla województwa i Polski.

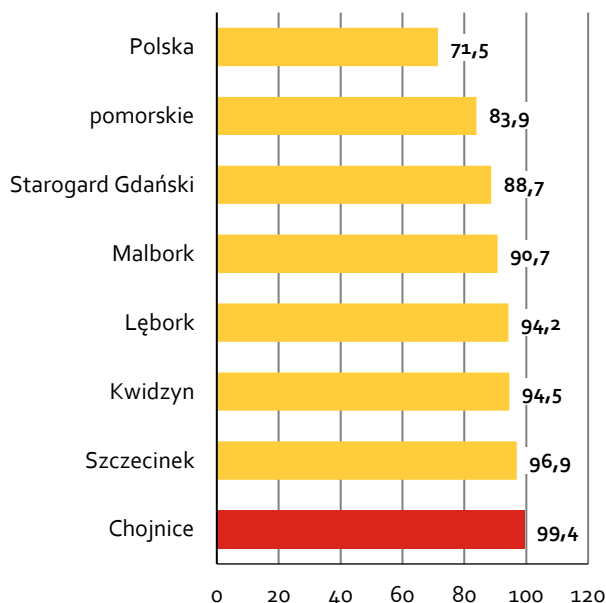
Drugim ważnym elementem infrastruktury sieciowej jest kanalizacja. Na terenie miasta Chojnice ostęp do sieci posiada ok. 99% mieszkańców (ryc. 5.4.3) i jest to ponownie bardzo wysoka wartość. W miastach porównawczych dostępność sieci kanalizacyjnej jest znacznie niższa (od 72 do 97%).

Długość sieci kanalizacyjnej przypadającej na 1 mieszkańca w roku 2020 była w Chojnicach na poziomie podobnym do grupy porównawczej (ok. 2,5 m) i jednocześnie znacznie niższym niż średnia dla Polski i województwa.

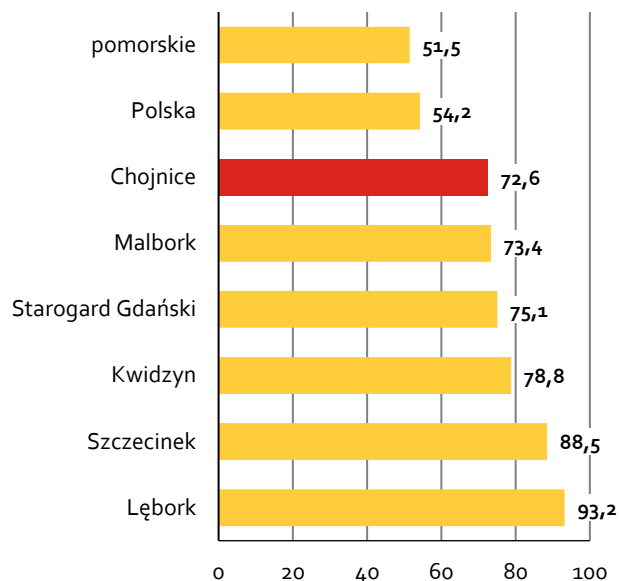
Rycina 5.4.4. Długość sieci kanalizacyjnej [m] na 1 mieszkańca w latach 2011-2020

źródło: opracowano na podstawie BDL GUS.

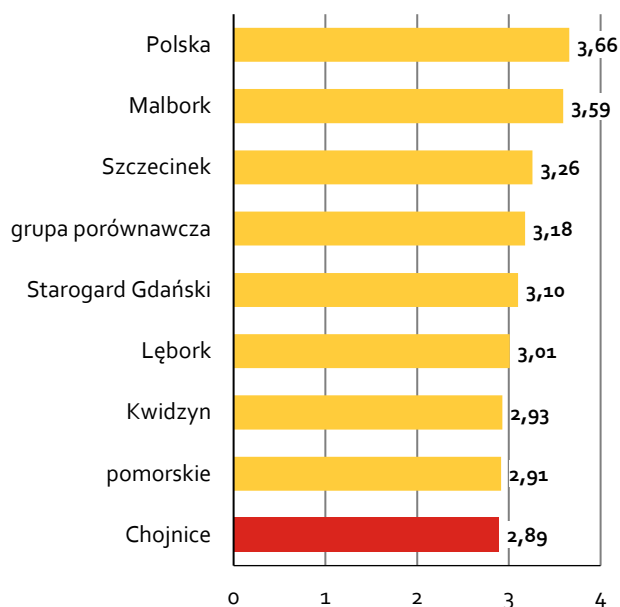
Rycina. 5.4.3. Udział korzystających z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności w 2020 r. [%]

źródło: opracowano na podstawie BDL GUS.

Rycina 5.4.5. Udział korzystających z sieci gazowej w ogólnej liczbie mieszkańców [%] w 2020 r.

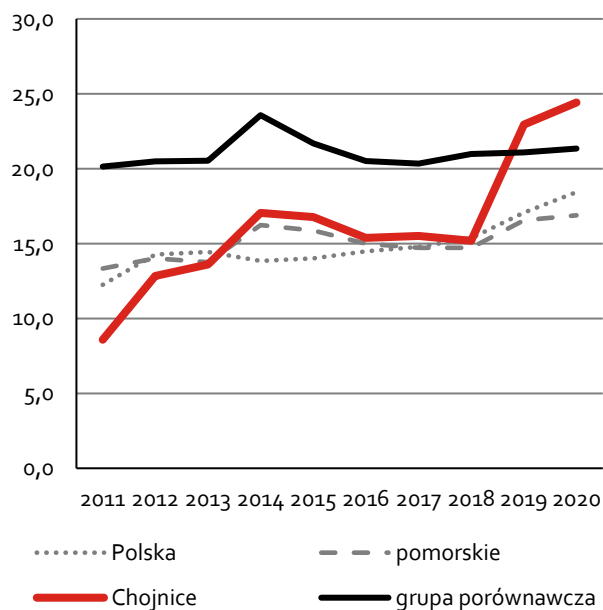
źródło: opracowano na podstawie BDL GUS.

Rycina 5.4.6. Długość czynnej gazowej sieci rozdzielczej na 1 mieszkańca w 2020 r. [m]

źródło: opracowano na podstawie BDL GUS.

alternatywa wobec ogrzewania domów jednorodzinnych piecami na paliwa stałe. Coraz bardziej popularne są źródła odnawialne, jednak koszty ich stosowania oraz krótki okres działania rozwiązań technologicznych powodują, że nie jest to rozwiązanie na tyle powszechne, by eliminowało dużą skalę niskiej emisji, o której wspomniano w poprzednim rozdziale. Dostęp do sieci gazowej w Chojnicach ma relatywnie duża część mieszkańców (ryc. 5.5.5). To rezultat zbliżony do średniej dla grupy porównawczej. Budowa sieci gazowej nie należy do obowiązków gminy, jednak samorządy lokalne pośredniczą często w relacji z podmiotami skarbu państwa zajmującymi się budową tej infrastruktury. Należy w najbliższej przyszłości dążyć do rozwijania tej sieci oraz do eliminowania pieców na paliwa stałe w miejscach, w których jest już dostęp do sieci gazowej (np. poprzez dofinansowanie wymiany pieców).

Rycina 5.4.7. Liczba gospodarstw domowych ogrzewających mieszkania gazem na 100 mieszkańców

źródło: opracowano na podstawie BDL GUS.

Ważnym elementem infrastruktury technicznej jest sieć gazowa. Obecnie jest to jedyna masowa

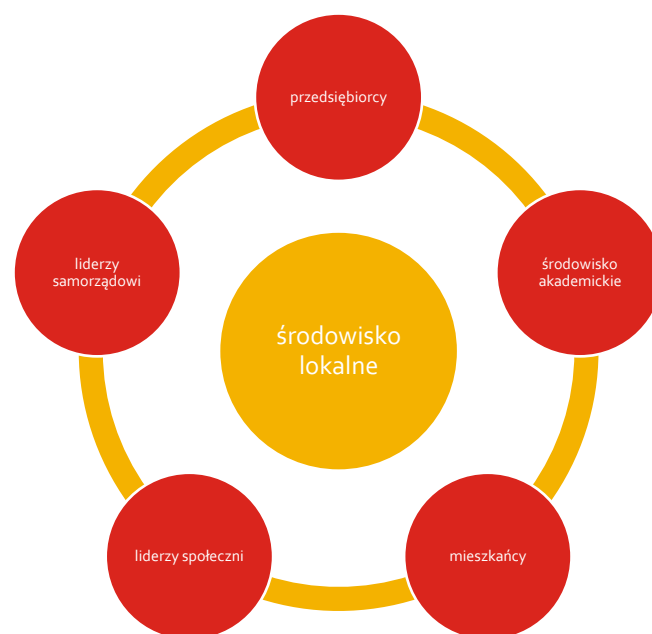

6. Konsultacje społeczne na etapie diagnostycznym

Głównym celem diagnozy stanu istniejącego jest dokonanie rzetelnej i trafnej oceny głównych potencjałów i problemów rozwojowych Chojnic. Bardzo ważna jest przy tym rzetelna autodiagnoza, czyli subiektywna ocena przedstawicieli lokalnej społeczności. Prace nad strategią rozwoju gminy Chojnic koncentrują się od początku na zaangażowaniu w proces powstawania dokumentu jak największej liczby osób, mieszkańców, przedsiębiorców, liderów społecznych, przedstawicieli różnych środowisk (ryc. 6.1). Prace nad dokumentem prowadzili przedstawiciele studenci kierunku Zintegrowane planowanie rozwoju z Wydziału Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM z udziałem i pod kierunkiem dra Bartłomieja Kołsuta. Współpraca tzw. środowiska lokalnego oraz zewnętrznego daje możliwość uzyskania efektu synergii budowanego w oparciu o różne potencjały obu grup. Pracownicy i studenci Zintegrowanego planowania rozwoju wnieśli wkład merytoryczny, związany z doświadczeniem i umiejętnościami analizy danych społeczno-gospodarczych i przyrodniczych, ich interpretacją oraz oceną w porównaniu z określonym układem odniesienia. Z kolei środowisko lokalne (mieszkańcy, przedsiębiorcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, liderzy społeczni) są tym gronem, które najlepiej zna potencjały i problemy gminy oraz przyczyny takiego a nie innego stanu rzeczy. Często mówi się o tzw. dokumentach do szuflady, które są opracowywane przez zewnętrzne firmy, a które nie mają nic wspólnego z lokalną rzeczywistością. Podejście towarzyszące tworzeniu Strategii rozwoju gminy miasta Chojnice jest odmienne, dlatego zdecydowano się na objęcie procesem konsultacji szerokie grono odbiorców z wykorzystaniem kilku metod badań społecznych. Nie jest to powszechna praktyka.

Zwykle przy opracowywaniu dokumentów strategicznych, na etapie diagnozowania korzysta się z jednej najbardziej popularnej ankiety. Jednak w przypadku Chojnic udało się zastosować znacznie bardziej wiarygodne rozwiązanie, które gwarantuje także większe zaangażowanie społeczne. Reasumując, w badaniu społecznych opinii i oczekiwań zastosowano następujące metody:

1. indywidualny wywiad pogłębiony (grupa docelowa: przedstawiciele społeczności lokalnej, liderzy samorządowi, pracownicy jednostek miejskich),
2. wywiad kwestionariuszowy (grupa docelowa: mieszkańcy miasta Chojnice),
3. warsztat strategiczny (grupa docelowa: mieszkańcy miasta Chojnice, w tym głównie przedstawiciele społeczności lokalnej tj. radni, reprezentanci organizacji pozarządowych i jednostek publicznych).

Rycina 6.1. Grupy społeczne biorące udział w tworzeniu strategii rozwoju miasta Chojnice

źródło: opracowanie własne.

Weekend FM
22 czerwca 2021 · 🌐

Do końca roku ma być gotowa Strategia rozwoju miasta Chojnice do 2030 roku
<https://weekendfm.pl/?n=91418...>

WEEKENDFM.PL
Do końca roku ma być gotowa Strategia rozwoju miasta Chojnice do 2030 roku (FOTO, ROZMOWA)

Weekend FM
16 września 2021 · 🌐

W Chojnicach ponownie obradował zespół koordynujący opracowanie strategii rozwoju miasta na kolejne 10 lat
<https://weekendfm.pl/?n=92970&>

WEEKENDFM.PL
W Chojnicach ponownie obradował zespół koordynujący opracowanie strategii rozwoju miasta na kolejne 10 lat

Weekend FM
17 września 2021 · 🌐

Chojniczanie mogą mieć wpływ na strategię rozwoju miasta w najbliższej dekadzie. Odbędą się warsztaty
https://weekendfm.pl/?n=92987&-spotkanie_ws_strategii_

WEEKENDFM.PL
Chojniczanie mogą mieć wpływ na strategię rozwoju miasta w najbliższej dekadzie. Odbędą się warsztaty

Chojnice.com
13 grudnia 2021 · 🌐

Zespół opracowujący "Strategię Rozwoju Miasta Chojnice do 2030 r." serdecznie zaprasza wszystkich mieszkańców do udziału w debacie strategicznej pn. "Chojnice 2030".

CHOJNICE.COM
Debatę nad Strategią "Chojnice 2030" można obejrzeć online
Zespół opracowujący "Strategię Rozwoju Miasta Chojnice do 2030 r." serdecznie zaprasza wszy...

Chojnice.com
14 grudnia 2021 · 🌐

Wczoraj (13.12.) w sali obrad RM odbył się ostatni etap konsultacji społecznych nad Strategią rozwoju miasta Chojnice do 2030. Oprócz czterech prelegentów wzięło w niej udział trzech chojniczanie – Edmund Hapka, Bartosz Bluma oraz Marek Wituszyński.

CHOJNICE.COM
W ratuszu debatowano nad Strategią Rozwoju Chojnic do 2030 roku
Wczoraj (13.12.) w sali obrad RM odbył się ostatni etap konsultacji społecznych nad Strategią r...

Weekend FM
16 grudnia 2021 · 🌐

W Chojnicach odbyła się debata na temat kierunku, jaki powinno obrać miasto w najbliższej dekadzie
<https://weekendfm.pl/?n=94624&>

WEEKENDFM.PL
W Chojnicach odbyła się debata na temat kierunku, jaki powinno obrać miasto w najbliższej dekadzie (FOTO)

6.1. Indywidualne wywiady pogłębione z przedstawicielami społeczności lokalnej

Pierwszym etapem konsultacji społecznych realizowanych na potrzeby diagnozy strategicznej miasta Chojnice były **indywidualne wywiady pogłębione** z przedstawicielami społeczności lokalnej. Indywidualny wywiad pogłębiony (*individual depth interview* – IDI) to metoda, która pozwala na ustalenie zjawisk, które umykają podczas badania narzędziem standaryzowanym, np. kwestionariuszem wywiadu lub geoankietą (Kotus 2001). W tego typu pogłębionej rozmowie z badanym można poświęcić więcej czasu na kwestie bardziej drażliwe i ciekawsze z poznawczego i praktycznego punktu widzenia. Sam respondent może także naprowadzić badacza, wykonawcę diagnozy na tematy, których ten nie był w stanie wcześniej przewidzieć. Grono respondentów IDI składało się z liderów lokalnych i najważniejszych „aktorów” kształtujących przebieg procesów rozwojowych na terenie gminy. Podstawowymi celami zastosowania tej metody były: (1) identyfikacja syntetycznej wiedzy na temat kluczowych problemów rozwojowych miasta Chojnice, (2) weryfikacja i pogłębienie wyników badań ilościowych, (3) próba wyjaśnienia przyczyn negatywnych i pozytywnych procesów społecznych, gospodarczych, przyrodniczych i przestrzennych na obszarze gminy oraz (4) rozpoznanie sugestii w zakresie najważniejszych zmian, kierunków rozwoju, które gmina powinna określić w celu zwiększenia poziomu i jakości życia na swoim terenie.

Pierwszym etapem realizacji indywidualnych wywiadów pogłębionych było określenie wielkości i struktury próby badawczej (por.: Frankfort-Nachmias, Nachmias 2001; Kvale 2004). Zdecydowano, że powinna ona liczyć od 30 do 40 osób i składać się z czterech podstawowych grup:

1. **wybieralni przedstawiciele społeczności lokalnej** pełniący funkcje w organach stanowiących i wykonawczych na różnych

szczeblach samorządu terytorialnego oraz jednostek pomocniczych,

2. **przedstawiciele jednostek publicznych**, szczególnie podległych burmistrzowi miasta Chojnice, którzy na co dzień organizują i zarządzają usługami publicznymi świadczonymi na rzecz lokalnej społeczności i przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy (pracownicy urzędu, placówek oświatowych, spółek komunalnych, instytucji kultury itp.),
3. **przedstawiciele sektora pozarządowego**, tj. organizacji nieformalnych, klubów, ochotniczych straży pożarnych, stowarzyszeń i fundacji działających na terenie miasta Chojnice.

Ostatecznie udało się zrealizować wywiady z grupą 22 liderów. Na potrzeby przeprowadzonych indywidualnych wywiadów pogłębionych opracowano scenariusz wywiadu składający się z 12 pytań otwartych, które czasami były przez przeprowadzających wywiad rozwijane. Pytania te można pogrupować w kilka zbiorów. W pierwszej kolejności zadawano tzw. **pytania wstępne dotyczące oceny dotychczasowej polityki rozwoju miasta i jego znaczenie w układzie subregionalnym (1, 2)**, wprowadzające do tematu wywiadu i sondujące pierwsze opinie liderów.

Następnie osoby przeprowadzające wywiad przechodziły do **pytań o najważniejsze mocne i słabe strony Chojnic (3, 4)**. Odpowiedzi na te pytania pozwoliły zidentyfikować kluczowe zasoby rozwojowe gminy, a także najważniejsze bariery utrudniające prowadzenie skutecznej polityki rozwojowej.

Kolejne pytania dotyczyły **rekomendacji w zakresie kierunków rozwoju miasta (5, 6)** na najbliższe lata. Liderzy mogli w ramach odpowiedzi na te pytania wskazać konkretne inwestycje, jakie powinny zostać zrealizowane na terenie gminy.

Następnie zadano liderom pytanie odnoszące się do **wyboru głównych obszarów konkurencyjności miasta Chojnice z innymi jednostkami (7)**.

W pytaniu tym chodziło z jednej strony o wskazanie rekomendowanych adresatów strategii, tzn. czy miasto Chojnice powinno skupić się na przyciąganiu nowych inwestorów, nowych mieszkańców lub kierować swoje działania na inne pola zwiększające jej konkurencyjność. Z kolei pytanie o reakcje na kryzys epidemiczny miało na celu identyfikację sugestii co do ograniczania wydatków na różne cele w związku z potencjalnym zmniejszeniem poziomu wpływów finansowych do budżetu lokalnego.

Kolejna para pytań dotyczyła **relacji miasta Chojnice z gminą Chojnice i Człuchowem (8, 9)**. Uwarunkowania lokalizacyjne, wynikające z faktu sąsiedztwa z gminą obwarzankową oraz innym miastem powiatowym stanowi ważne uwarunkowanie rozwoju Chojnic. Z kolei relacje z pozostałymi gminami także wpływają na funkcjonowanie lokalnej społeczności, szczególnie w aspekcie różnych sieciowych usług publicznych, które wykraczają poza granice administracyjne.

Wywiady z liderami lokalnymi miały charakter poufny – zgodnie ze standardami realizacji tego typu badań (Babbie 2013). Poufne, tzn. odpowiedzi udzielane przez respondentów i umożliwiające identyfikację ich autora znane są wyłącznie zespołowi badawczemu, nie zostały i nie będą ujawniane nikomu spoza tego grona. Wszelkie cytaty podawane w procedurze konsultowania dokumentu zostały zanonimizowane, tzn. są tak przywołane, by nie było możliwe powiązanie wypowiedzi z jej autorką/autorem.

6.2. Wywiady kwestionariuszowe z mieszkańcami miasta Chojnice

Konsultacje społeczne prowadzi się wg różnych metod i na różnym etapie opracowania dokumentu. W przypadku prac diagnostycznych na terenie miasta Chojnice starano się stosować ilościowe i jakościowe techniki badawcze. Ilościowe badania społeczne oparto na metodzie wywiadu kwestionariuszowego (czasami nazywa się tę me-

todę potocznie badaniem ankietowym) to wywiad, w którym zadawane pytania, zebrane w formie kwestionariusza, są ustalone i identyczne dla wszystkich respondentów (Frankfort-Nachmias, Nachmias 2001). Jest to narzędzie badawcze zaliczane do metod bezpośrednich i komunikacyjnych (Kotus 2001). Komunikacyjność tej metody polega na bezpośrednim kontakcie w czasie badania osoby przeprowadzającej wywiad oraz respondenta – w odróżnieniu od ankiety środowiskowej, w której respondent po otrzymaniu kwestionariusza sam go wypełnia i dostarcza ankieterowi. Cele zastosowania tej metody będzie: identyfikacja preferencji i potrzeb rozwojowych wśród mieszkańców Chojnic.

Tabela 6.2.1. Struktura wiekowa próby badawczej

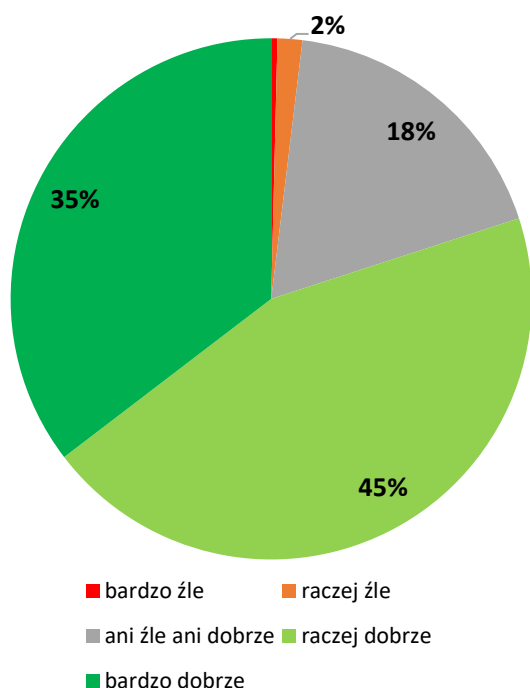
Grupa wiekowa	Liczba respondentów	Odsetek respondentów
mniej niż 30	129	42,7%
31-40	45	14,9%
41-50	42	13,9%
51-60	35	11,6%
więcej niż 60 lat	51	16,9%

źródło: opracowanie własne.

W przypadku badań przeprowadzonych na terenie miasta Chojnice, zastosowano kwestionariusz wywiadu składający się z 12 głównych pytań. Wśród nich były trzy pytania otwarte oraz dziewięć zamkniętych, o różnym stopniu skomplikowania. Niektóre wymagały jednej odpowiedzi, inne z kolei zawierały kilkanaście podpytań, w przypadku których trzeba było określić swoją ocenę na skali liczbowej (najczęściej 1-5). Pytania odnosiły się bezpośrednio do oceny mocnych i słabych stron miasta Chojnice oraz czynników rozwoju lokalnego i ich wykorzystania oraz wyboru kierunków rozwoju miasta. Populację badawczą w przypadku tych badań stanowili mieszkańcy miasta Chojnice. Do próby badawczej udało się

włączyć blisko 300 respondentów. Strukturę wiekową respondentów przedstawiono w tabeli 6.2.1. Jest ona względnie zrównoważona, choć nieco nadreprezentowana jest grupa najmłodszych mieszkańców miasta, a niedoreprezentowana grupa mieszkańców najstarszych – różnice między strukturą próby badawczej, a strukturą populacji są jednak na tyle nieduże, że należy uważać wyniki jako względnie reprezentatywne.

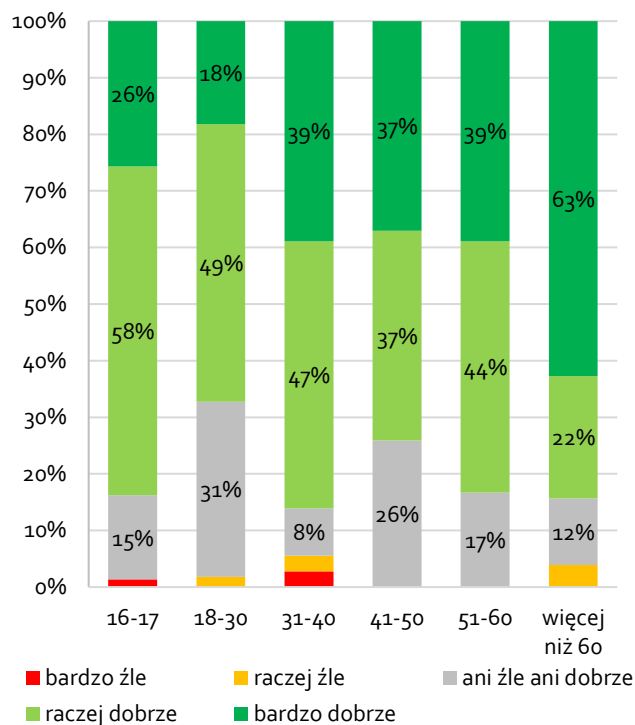

Rycina 6.2.1. Odpowiedzi na pytanie: Jak się Pani/Panu żyje w Chojnicach?

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Pierwszym pytaniem kwestionariuszowym poruszonym w ankiecie była ogólna ocena subiektywnie odczuwanej jakości życia w Chojnicach. Odpowiedzi na pytanie „Jak się Pani/Panu żyje w Chojnicach?” zamieszczono na rycinie 6.2.2. Największą grupę stanowiły osoby pozytywnie oceniające jakość życia w mieście: 35% twierdzi, że żyje się w mieście bardzo dobrze, a 45%, że raczej dobrze. Z kolei opinii negatywnych było dużo mniej – 1% respondentów stwierdził, że w mieście

żyje się bardzo źle, a ok. 2%, że raczej źle. Blisko 20% mieszkańców ma neutralną ocenę jakości życia w mieście (ani źle, ani dobrze).

Rycina 6.2.1. Odpowiedzi na pytanie: Jak się Pani/Panu żyje w Chojnicach, w różnych grupach wiekowych

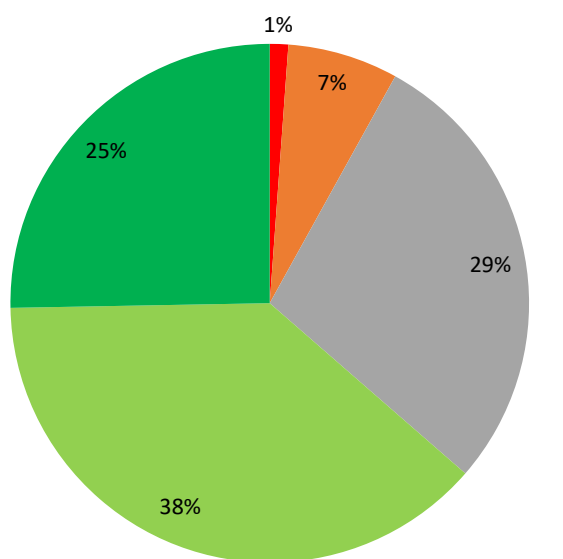
źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

To pozytywne nastawienie do życia w mieście Chojnice różni się nieznacznie w zależności od grupy wiekowej w jakiej znajdują się respondenci (ryc. 6.2.3). Najwyższy odsetek opinii pozytywnych można zauważyć w grupie osób powyżej 60 roku życia oraz w wieku 31-40 i 51-60 lat. Z kolei pewne odpowiedzi negatywne obserwuje się w grupie najmłodszej (mniej niż 30 lat) oraz 31-40 (choć w obu grupach jest także relatywnie wysoki odsetek odpowiedzi bardzo pozytywnych).

Oprócz pytania o ogólną ocenę jakości życia w gminie, zadano mieszkańcom także pytanie o dotychczasową politykę rozwojową prowadzoną przez władze lokalne. W tym przypadku odnotujemy niższy odsetek ocen skrajnie pozytywnych (ok. 25%) i wyższy odsetek odpowiedzi neu-

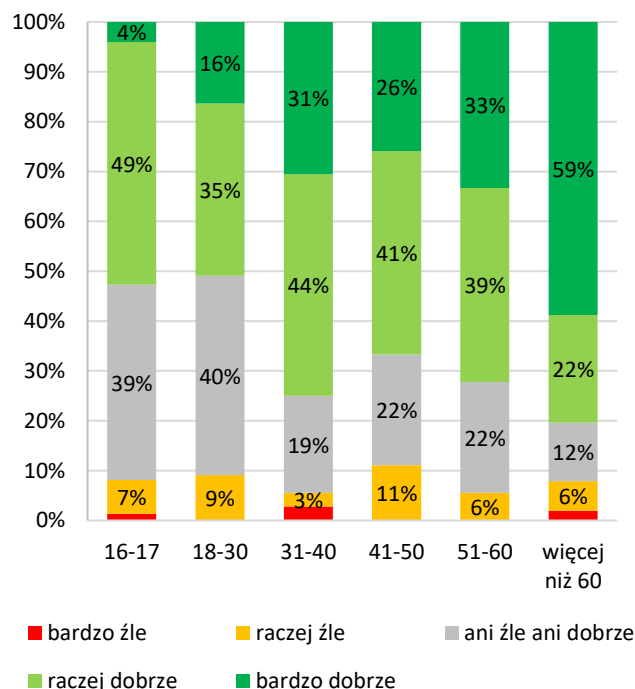
tralnych (ok. 29%). Wśród respondentów zabierających zdanie po jednej z wartościujących stron opinii (pozytywnej/negatywnej) przeważają osoby z opinią pozytywną, a sumaryczny odsetek deklaracji „bardzo dobrze” i „raczej dobrze” przekracza 63%.

■ bardzo źle ■ raczej źle ■ ani źle ani dobrze
■ raczej dobrze ■ bardzo dobrze

Rycina 6.2.3. Struktura odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pani/Pan dotychczasową politykę rozwojową prowadzoną przez władze miasta?

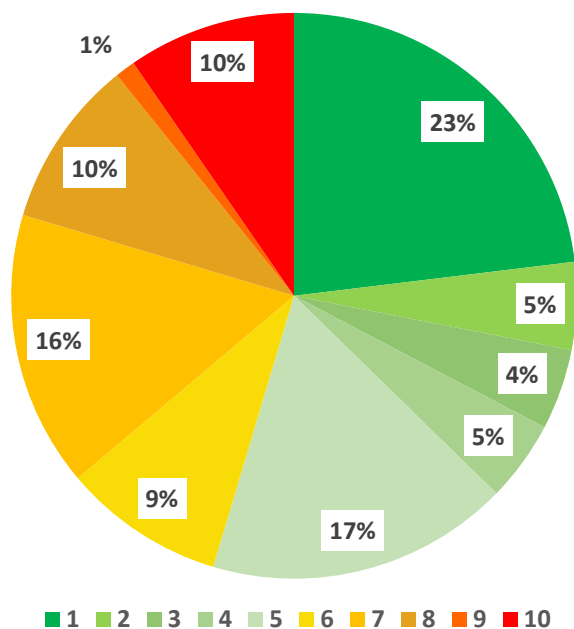
źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Rycina 6.2.4. Struktura odpowiedzi na pytanie: Jak ocenia Pani/Pan dotychczasową politykę rozwojową prowadzoną przez władze miasta, w różnych grupach wiekowych

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Największy odsetek ocen pozytywnych cechuje grupę 60+ (ryc. 6.2.4) i to w tej grupie jest największy udział odpowiedzi „bardzo dobrze”. Z kolei oceny negatywne pojawiają się w różnych grupach, ale nie osiągają na ogół udziałów wyższych niż 10%. Oceny neutralne są popularną deklaracją osób najmłodszych, co koreluje z poglądami mówiącymi o tym, że zwykle młode osoby, uczące się jeszcze w szkole średniej lub na studiach wyższych nie są tak mocno zainteresowane oceną działalności politycznej. Wynika to głównie z innych priorytetów, mniejszego kontaktu z efektami działalności władz lokalnych (np. zwykle brak dzieci, które korzystają z publicznej infrastruktury oświatowej; brak domu, do której podłączana jest infrastruktura techniczna itd.).

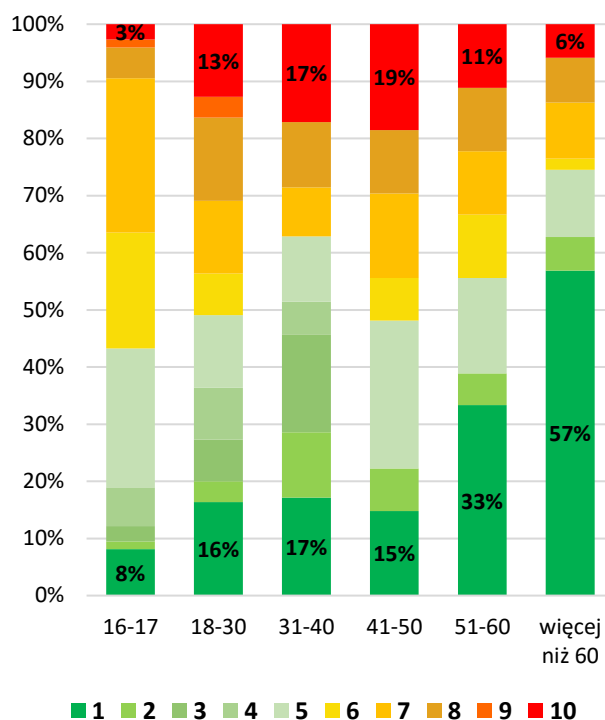

Rycina 6.2.5. Struktura odpowiedzi na pytanie: Czy plan rozwoju miasta Chojnice na najbliższe 10 lat powinien być raczej strategią kontynuacji, czy zupełnie nową strategią, opartą na innych priorytetach? Proszę wyrazić swoją opinię na 10-stopniowej skali, gdzie „1” oznacza strategię kontynuacji, a „10” zupełnie nową strategię rozwoju.

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Kolejne pytanie było ostatnim z grupy pytań ogólnych. Tym razem zapytano respondentów o stopień kontynuacji przyszłej strategii rozwoju miasta z dotychczas podejmowanymi przez władze lokalne działaniami. Odpowiedzi na tak postawione pytanie zaprezentowano na ryc. 6.2.5 i 6.2.6. Można na niej zauważyć większy odsetek odpowiedzi rekomendujących pozostawienie obecnych kierunków działań bez zmian (54%) względem tych, które opowiadały się za zmianą dotychczasowej strategii (46%). Widoczne są różnice między wartościami skrajnymi (1-2 i 9-10) na korzyść ocen pozytywnych (28% wobec 11%). Niemniej jednak istnieje relatywnie spora grupa osób, która deklarowała oceny bliższe neutralnym (wartości 4-7). Można zatem wnioskować, że przyszłe kierunki rozwoju w świetle wyników tego badania powinny ulec pewnej modyfikacji. Odpo-

wiedzi na pozostałym pytaniu sugerują także kierunki tych zmian (m.in. rozwiązanie problemów transportowych, środowiskowych i związanych z usługami publicznymi).

Rycina 6.2.6. Struktura odpowiedzi (wg grup wiekowych) na pytanie: Czy plan rozwoju miasta Chojnice na najbliższe 10 lat powinien być raczej strategią kontynuacji, czy zupełnie nową strategią, opartą na innych priorytetach? Proszę wyrazić swoją opinię na 10-stopniowej skali, gdzie „1” oznacza strategię kontynuacji, a „10” zupełnie nową strategię rozwoju.

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Kolejne pytanie w badaniu ankietowym dotyczyło najważniejszych mocnych stron miasta Chojnice. Respondenci mieli za zadanie ocenić 10 propozycji przygotowanych przez autorów badania. Ocena ta polegała na ocenie każdego potencjału na pięciostopniowej skali od „zdecydowanie nie jest potencjałem” do „zdecydowanie jest potencjałem”. Można właściwie powiedzieć, że respondenci zostali poproszeni o stworzenie rankingu mocnych stron spośród uprzednio zapro-

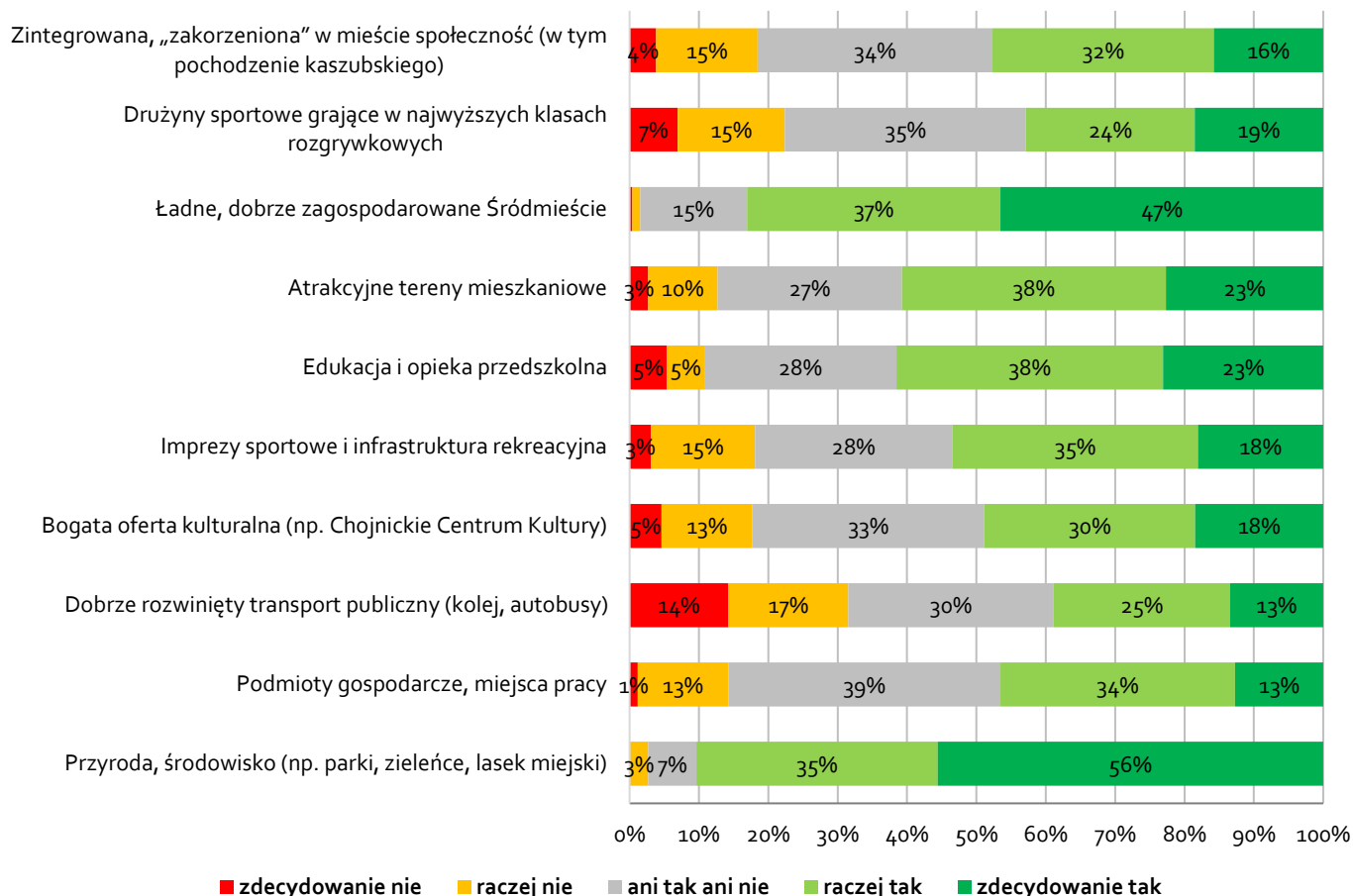

nowanych. Propozycje autorów badania pochodziły z badań jakościowych oraz wykonanych analiz techniką desk reseach i były wśród nich:

- Przyroda, środowisko (np. parki, zieleńce, lasy miejski)
- Podmioty gospodarcze, miejsca pracy
- Dobrze rozwinięty transport publiczny (kolej, autobusy)
- Bogata oferta kulturalna (np. Chojnickie Centrum Kultury)
- Imprezy sportowe i infrastruktura rekreacyjna
- Edukacja i opieka przedszkolna
- Atrakcyjne tereny mieszkaniowe
- Ładne, dobrze zagospodarowane Śródmieście
- Drużyny sportowe grające w najwyższych klasach rozgrywkowych
- Zintegrowana, „zakorzeniona” w mieście społeczność (w tym pochodzenie kaszubskie).

Średnie odpowiedzi wśród wszystkich respondentów oraz w poszczególnych grupach wiekowych przedstawiono w tabeli 6.2.2. Wśród wszystkich zaproponowanych mocnych stron za najważniejszą została uznana **Przyroda, środowisko (np. parki, zieleńce, lasy miejski) (ocena 4,43)**. Wybór tej mocnej strony potwierdza szerszy proces jaki się dzieje w Polsce i innych dobrze rozwiniętych społeczeństwach, tzn. przykładania coraz większej wagi do jakości środowiska, zmian klimatycznych i ograniczania negatywnego wpływu na przyrodę. Elementy środowiska przyrodniczego mają dla mieszkańców znaczenie podstawowe. Podkreślają oni konieczność zachowania wysokiej

jakości zasobów środowiska. To z kolei związane jest z większą aktywnością społeczną związaną z ochroną zasobów środowiskowych. Wszystkie te zmiany, wraz z wyraźnie obserwowaną w Polsce większą społeczną koncentracją na tematach przyrodniczych, powinny stanowić istotny wyznacznik dla planowania strategii rozwoju na kolejną dekadę. Drugim najcenniejszym potencjałem miasta Chojnice (zdaniem respondentów) jest **Ładne, dobrze zagospodarowane Śródmieście (ocena 4,28)**. Mieszkańcy Chojnic dostrzegają skalę inwestycji wykonanych w Śródmieściu – działania rewitalizacyjne trwały w tym miejscu jeszcze przed wejściem Polski do Unii Europejskiej. Względnie dobra jakość zabudowy, szczególnie zewnętrznych elementów, wraz z lokalizacją w centrum kilkunastu istotnych obiektów publicznych (generatorów ruchu) sprawiło, że w odróżnieniu od innych miast, w Chojnicach nie obserwuje się lawinowego upadku Śródmieścia w związku suburbanizacją i przeniesieniem się aktywności usługowych i zakupowych mieszkańców do galerii handlowych w strefach podmiejskich. Po tych dwóch potencjałach widoczna jest wyraźna przerwa w wysokości ocen. Kolejne mocne strony (Atrakcyjne tereny mieszkaniowe oraz Edukacja i opieka przedszkolna) zostały ocenione na poziomie średniej 3,68. Z kolei wśród czynników, które znalazły się na końcu zbioru potencjałów są Dobrze rozwinięty transport publiczny (kolej, autobusy) oraz Drużyny sportowe grające w najwyższych klasach rozgrywkowych. W obu przypadkach nieznacznie przeważają oceny pozytywne, jednak średnia ocen jest wyraźnie najniższa.

Rycina 6.2.7. Struktura odpowiedzi na pytanie: Co jest Pani/Pana zdaniem największym potencjałem, mocną stroną Chojnic? Proszę ocenić każdy z poniżej wymienionych mocnych stron na skali od „1” (zdecydowanie nie jest potencjałem) do „5” (zdecydowanie jest potencjałem).

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Tabela 6.2.2. Średnie oceny potencjałów, mocnych stron miasta Chojnice, tj. odpowiedzi na pytanie „Co jest Pani/Pana zdaniem największym potencjałem, mocną stroną Chojnic? Proszę ocenić każdy z poniżej wymienionych mocnych stron na skali od „1” (zdecydowanie nie jest potencjałem) do „5” (zdecydowanie jest potencjałem)

Lp	Mocna strona	razem	grupa wiekowa					
			<18	18-30	31-40	41-50	51-60	60+
1	Przyroda, środowisko (np. parki, zieleńce, lasek miejski)	4,43	4,34	4,24	4,51	4,59	4,47	4,63
2	Ładne, dobrze zagospodarowane Śródmieście	4,28	4,11	4,04	4,29	4,48	4,39	4,63
3	Atrakcyjne tereny mieszkaniowe	3,68	3,78	3,62	3,34	3,59	3,67	3,88
4	Edukacja i opieka przedszkolna	3,68	3,85	3,80	3,11	3,56	3,83	3,73

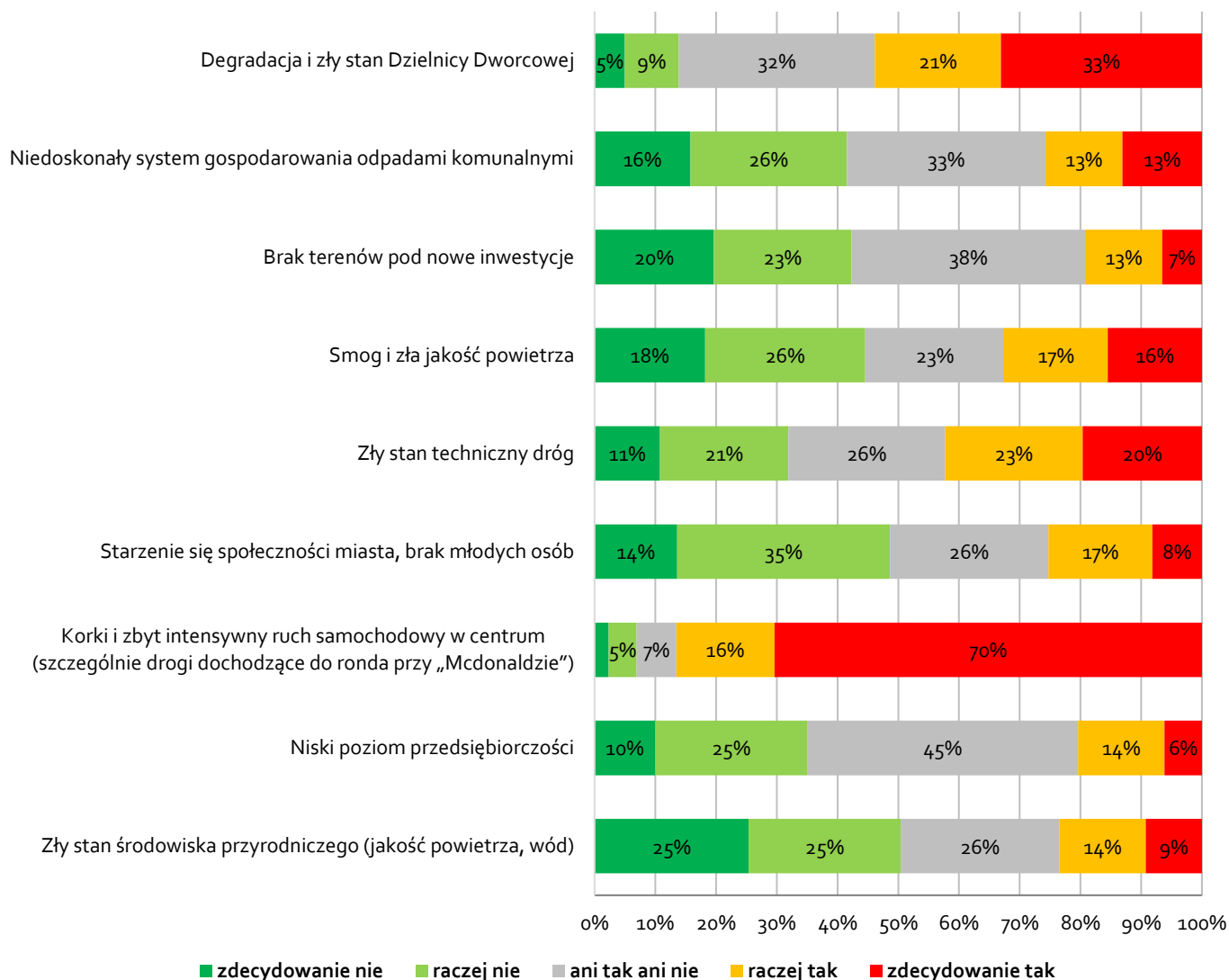
5	Imprezy sportowe i infrastruktura rekreacyjna	3,50	3,35	3,42	3,29	3,41	3,89	3,88
6	Bogata oferta kulturalna (np. Chojnickie Centrum Kultury)	3,45	3,59	3,33	3,23	3,33	3,11	3,71
7	Podmioty gospodarcze, miejsca pracy	3,44	3,50	3,29	3,26	3,41	3,94	3,47
8	Zintegrowana, „zakorzeniona” w mieście społeczność (w tym pochodzenie kaszubskiego)	3,41	3,26	3,09	3,51	3,52	3,83	3,71
9	Drużyny sportowe grające w najwyższych klasach rozgrywkowych	3,32	3,55	3,09	2,94	3,08	3,72	3,47
10	Dobrze rozwinięty transport publiczny (kolej, autobusy)	3,07	3,18	2,91	2,89	3,11	3,44	3,04

źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W kolejnym pytaniu poproszono mieszkańców o wymienienie innych mocnych stron, które przychodzą im do głowy. Wśród odpowiedzi pojawiały się następujące pomysły (dosłowne cytaty):

- brak chuligaństwa, grzeczna młodzież
- brak innego większego miasta w okolicy, flora i fauna
- centrum, wszystko blisko
- Dbłość o parki
- dofinansowanie in vitro
- dom towarowy
- dostęp do szpitali, sklepów
- drogi dla rowerzystów
- drogi zadbane
- duża oferta miejsc pracy, praktyk dla uczniów
- dworzec autobusowy
- infrastruktura kolejowa
- lasy, przyroda, to co Chojnice mają w okolicy
- mentalność ludzka
- nowy dworzec, który się buduje, dostęp do os. Kolejarz, sklep Jaskółka, plac zabaw dla zwierząt
- Parki

- Położenie, jeziora i lasy
- Potencjał i mentalność ludzka
- remonty ulic, zieleń, kultura, imprezy
- Rośnie duchowość (wolno, ale rośnie), dbają o zdrowie
- rozwój kolei, amfiteatr
- rozwój kolei, rewitalizacja parku miejskiego
- Stara architektura, ciekawa historia
- ścieżki rowerowe
- transport kolejowy, autobusy
- turystyka
- ulice, deszcz, kanalizacja
- Urok miasta, jest co robić
- Więcej galerii handlowych
- Wszystko rozwija się w dobrym kierunku
- zabytki, koncerty i wydarzenia artystyczne, imprezy
- zadbane drogi
- położenie geograficzne i dominująca pozycja demograficzna w regionie, daje to szansę na realne skoncentrowanie życia społeczno-polityczno-gospodarczego wokół Chojnic.

Rycina 6.2.8. Struktura odpowiedzi na pytanie: „Co jest Pani/Pana zdaniem największym problemem, słabą stroną miasta Chojnice? Proszę ocenić każdy z poniżej wymienionych słabych stron na skali od „1” (zdecydowanie nie) do „5” (zdecydowanie tak)”

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Tabela 6.2.3. Średnie oceny problemów, słabych stron miasta Chojnice, tj. odpowiedzi na pytanie „Co jest Pani/Pana zdaniem największym problemem, słabą stroną miasta Chojnice? Proszę ocenić każdy z poniżej wymienionych słabych stron na skali od „1” (zdecydowanie nie) do „5” (zdecydowanie tak)”

Lp	Słaba strona	razem	grupa wiekowa					
			<18	18-30	31-40	41-50	51-60	60+
1	Korki i zbyt intensywny ruch samochodowy w centrum (szczególnie drogi dochodzące do ronda przy „Mcdonaldzie”)	4,48	4,42	4,58	4,54	4,70	4,28	4,35
2	Degradacja i zły stan Dzielnicy Dworcowej	3,68	3,24	3,69	3,86	4,00	4,00	3,90

3	Zły stan techniczny dróg	3,19	3,01	3,16	3,63	3,44	3,61	2,90
4	Smog i zła jakość powietrza	2,85	2,39	2,96	3,09	2,88	3,17	3,12
5	Starzenie się społeczności miasta, brak młodych osób	2,83	2,41	2,67	2,94	3,19	2,89	3,35
6	Niedoskonały system gospodarowania odpadami komunalnymi	2,82	2,73	2,80	2,83	2,52	2,56	3,20
7	Niski poziom przedsiębiorczości	2,82	2,76	2,87	2,74	3,04	2,94	2,73
8	Brak terenów pod nowe inwestycje	2,64	2,73	2,60	2,57	2,67	3,00	2,45
9	Zły stan środowiska przyrodniczego (jakość powietrza, wód)	2,57	2,45	2,58	2,54	2,63	2,83	2,63

źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Pytanie 6 w kwestionariuszu ankiety dotyczyło z kolei **problemów, słabych stron miasta Chojnice**. Zestawienie wyników odpowiedzi na to pytanie przedstawiono w tabeli 6.2.3 i na rycinie 6.2.8. W tym przypadku respondenci mieli do wyboru 9 zaproponowanych słabych stron:

- Zły stan środowiska przyrodniczego (jakość powietrza, wód)
- Niski poziom przedsiębiorczości
- Korki i zbyt intensywny ruch samochodowy w centrum (szczególnie drogi dochodzące do ronda przy „Mcdonaldzie”)
- Starzenie się społeczności miasta, brak młodych osób
- Zły stan techniczny dróg
- Smog i zła jakość powietrza
- Brak terenów pod nowe inwestycje
- Niedoskonały system gospodarowania odpadami komunalnymi
- Degradacja i zły stan Dzielnicy Dworcowej.

Za największy problem, słabą stroną miasta zostały uznane **Korki i zbyt intensywny ruch samochodowy w centrum (szczególnie drogi dochodzące do ronda przy „Mcdonaldzie”)**. Średnia ocen w tym przypadku bardzo odstaje od pozostałych. Okazuje się, że aż 70% mieszkańców zdecydowanie zgadza się z tą słabą stroną, a 16% raczej

się z nią zgadza (w sumie 86% osób). To pokazuje konieczność podejmowania działań zmierzających do ograniczenia ruchu samochodowego (dowodem na dużą jego skalę są Generalny Pomiar Ruchu oraz wskaźnik motoryzacji przedstawione we wcześniejszych rozdziałach) i wyprowadzenia go szczególnie z centrum miasta. Jako drugą słabą stroną wymieniono Degradacja i zły stan Dzielnicy Dworcowej (średnia 3,68). Dzielnica Dworcowa przeżywa aktualnie szereg problemów strukturalnych, związanych z utratą pierwotnej funkcji tej dzielnicy, związanej z obecnością silnego generatora ruchu, czyli dworca kolejowego. Obecnie pasażerski ruch kolejowy jest dalece mniejszy od tego, który obserwowaliśmy 30 i więcej lat temu. Regres przewozów osobowych i marginalizacja węzła kolejowego w Chojnicach wpłynęły na mniejszą liczbę osób przemieszczających się po obszarze dzielnicy. To z kolei wpłynęło na popyt na oferowane tam usługi i handel. Dodatkowo, zażytkowa, często XIX wieczna zabudowa jest obecnie w wielu miejscach w złym stanie technicznym. Złej sytuacji tego obszaru sprzyjają niestety także negatywne procesy społeczne. Wszystko to sprawia, że nadal aktualne są postulaty realizacji działań rewitalizacyjnych w obszarze Dzielnicy Dworcowej. Kolejnymi najważniejszymi słabymi stronami są Zły stan techniczny dróg (średnia 3,19)

oraz Smog i zła jakość powietrza (średnia 2,85). Na końcu listy znalazły się z kolei Brak terenów pod nowe inwestycje (2,64) i Zły stan środowiska przyrodniczego (jakość powietrza, wód) (2,57).

W kolejnym pytaniu, mieszkańcy mogli także wskazać swoje propozycje słabych stron, problemów gminy. Wśród nich pojawiały się m.in. takie określenia (pisownia oryginalna):

- brak miejsc rekreacyjnych, imprezowych, koncertów
- brak miejsca spotkań młodzieżowych oraz wydarzeń kulturowych
- brak obwodnicy
- brak odpowiedniej ilości festiwali
- Brak odrestaurowanych kamienic w Śródmieściu
- Brak pomocy emerytom
- brak rozrywki
- brak toalety publicznej w parku i na mieście
- brak zachodniej obwodnicy
- brak zmian władzy w mieście, brak wystarczającej liczby połączeń kolejowych
- brzydkie budynki za stadionem
- degradacja społeczeństwa, brak wc publicznego
- dopracowaniu systemu odbierania odpadów, więcej miejsc dla młodzieży, większe zainteresowanie osobami starszymi, miejsca parkingowe
- dworzec kolejowy, brak ramp dla niepełnosprawnych
- Dworzec PKP, drogi
- Gospodarowanie indywidualne odpadami
- IHAR
- ilość połączeń kolejowych, brak elektryfikacji
- Ilość samochodów z L
- Komunalka miesza posegregowane śmieci - potrzeba częstszego wywozu
- Komunikacja miejska, brak opieki dla emerytów
- korki na rondach, słaby dojazd
- korki, słaba komunikacja miejska i kolejowa
- korki, ubogie możliwości dla rozwoju dziecka, mała inwestycja w edukacji (podstawówka)
- korki, zbudować rond zamiast światła (za dużo)
- mała liczba miejsc postojowych
- mała liczba śmietników w miejscach publicznych
- mało festiwali
- mało miejsc parkingowych
- mało rond
- mało rozrywki i zapraszania zespołów
- nadmierny rozwój stadionu
- Organizacja planów budowy dróg i ich realizacja!
- parkingi, ruch samochodowy,
- porządek w mieście, zapach w nocy z ulic
- puste mieszkania komunalne
- rozkład jazdy autobusów - za rzadko jeżdżą
- rozwój infrastruktury dla osób niepełnosprawnych, wykończenie dworca
- słaba dostępność mieszkań komunalnych dla osób z niepełnosprawnościami, brak toalet publicznych
- Słabo rozwinięta komunikacja miejska, brak klubów
- słabo zintegrowana komunikacja z miastem wojewódzkim
- Tereny inwestycyjne są wyznaczone na terenach zielonych
- transport publiczny
- transport publiczny i roboty drogowe
- ul. Angowicka - brzydka i za szybko jeżdżą, nie renowują ją kiedy nowe ulice są odnawiane; za mało połączeń z Człuchowem i Bydgoszczą
- urząd i załatwianie w nim spraw

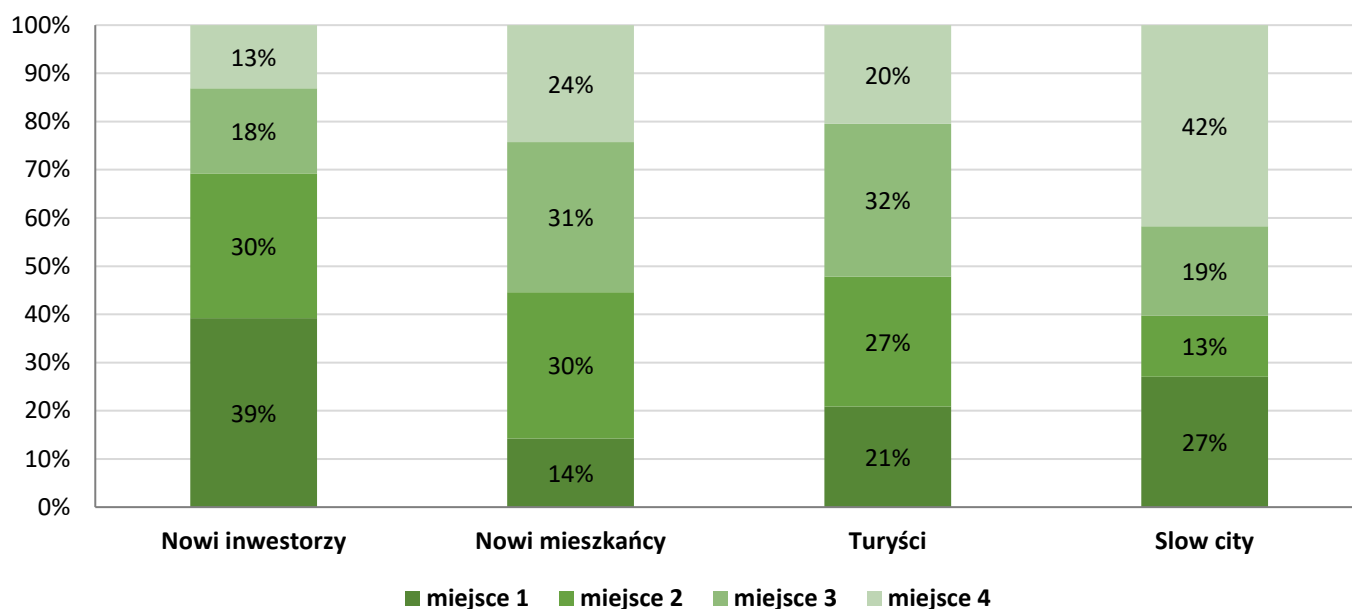

- wieczne korki, brak obwodnicy zachodniej
- więzienie koło szkoły(lub przedszkola), ekologia na os. Kolejarz, segregacja śmieci przez mieszkańców na osiedlach, brak kawiarni
- wysoka ilość samochodów, brak zainteresowania MPK
- za dużo pieniędzy na sport
- zabierają tereny, które mogą służyć mieszkańcom na parkingi
- zagospodarowanie lasu miejskiego
- zbyt mało placów zabaw, zbyt mała liczba organizowanych imprez rodzinnych
- złe powietrze szczególnie w okolicach ul. Asnyka i Żeromskiego (biedna dzielnica); transport publiczny w mieście w weekend mógłby być lepszy
- Zły stan techniczny dróg, zakorkowane miasto
- źle rozwinięta sieć kolejowa i autobusowa, brak udogodnień w poruszaniu się w mieście (hulajnogi i rowery),
- prowadzenie przez Miasto nieodpowiedzialnie polityk publicznych,
- inwestycja w podgrzewaną płytę stadionu MKS Chojniczanka,
- zaniedbanie inwestycji w kulturę.

W kolejnym pytaniu poproszono mieszkańców o określenie rankingu głównych kierunków strategicznych na najbliższą dekadę, spośród 4 podstawowych wyborów:

- Miasto Chojnice powinno skupić się na ściąganiu nowych inwestorów by pozyskać nowe miejsca pracy i dochody z podatków
- Miasto Chojnice powinno skupić się na ściąganiu nowych mieszkańców by pozyskać dochody z podatków
- Miasto Chojnice powinno skupić się na pozyskiwaniu turystów, którzy odwiedzając miasto zostawialiby część środków finansowych w miejscowych przedsiębiorstwach działających w branży turystycznej
- Miasto Chojnice powinno rozwijać się spokojnie w oparciu o własne zasoby, bez istotnego zwiększania liczby przedsiębiorstw i mieszkańców licząc się z mniejszymi dochodami z braku nowych inwestorów i nowych mieszkańców

Wyniki i podsumowanie wyboru mieszkańców przedstawiono na rycinie 6.2.9. i w tabeli 6.2.4. Z odpowiedzi mieszkańców wynika, że „Miasto Chojnice powinno skupić się na ściąganiu nowych inwestorów by pozyskać nowe miejsca pracy i dochody z podatków” (średnia 2,05). Kolejne wskazanie (Miasto Chojnice powinno skupić się na pozyskiwaniu turystów, którzy odwiedzając miasto zostawialiby część środków finansowych w miejscowych przedsiębiorstwach działających w branży turystycznej) otrzymało już znacznie niższą finalną notę.

Rycina 6.2.9. Struktura odpowiedzi na następujące pytanie zadane mieszkańcom Chojnic: „Za chwilę przeczytam Pani/Panu cztery zdania opisujące potencjalne priorytety rozwojowe miasta. Proszę nadać im rangę, tzn. zdecydować, który priorytet powinien być dla Chojnic pierwszorzędny (wpisać w polu ranga: 1), który drugorzędny (wpisać: 2), który trzeciorzędny (wpisać: 3), a który najmniej istotny (wpisać 4).”

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Tabela 6.2.4. Średnie oceny preferowanych kierunków rozwoju miasta Chojnice, tj. struktura odpowiedzi na następujące pytanie zadane mieszkańcom Chojnic: „Za chwilę przeczytam Pani/Panu cztery zdania opisujące potencjalne priorytety rozwojowe miasta. Proszę nadać im rangę, tzn. zdecydować, który priorytet powinien być dla Chojnic pierwszorzędny (wpisać w polu ranga: 1), który drugorzędny (wpisać: 2), który trzeciorzędny (wpisać: 3), a który najmniej istotny (wpisać 4).”

Lp	Priorytet	razem	grupa wiekowa					
			<18	18-30	31-40	41-50	51-60	60+
1	Miasto Chojnice powinno skupić się na ściągnięciu nowych inwestorów by pozyskać nowe miejsca pracy i dochody z podatków	2,05	2,01	2,16	1,91	1,63	2,44	2,14
2	Miasto Chojnice powinno skupić się na ściągnięciu nowych mieszkańców by pozyskać dochody z podatków	2,65	2,78	2,44	2,49	2,70	2,72	2,76
3	Miasto Chojnice powinno skupić się na pozyskiwaniu turystów , którzy odwiedzając miasto zostawiliby część środków finansowych w miejscowych przedsiębiorstwach działających w branży turystycznej	2,53	2,46	2,65	2,80	2,37	2,61	2,35
4	Miasto Chojnice powinno rozwijać się spokojnie w oparciu o własne zasoby , bez istotnego zwiększania liczby przedsiębiorstw i mieszkańców licząc się z mniejszymi dochodami z braku nowych inwestorów i nowych mieszkańców	2,76	2,76	2,69	2,80	3,11	2,39	2,75

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Ostatnie pytanie zamknięte z badania kwestionariuszowego dotyczyło kierunków działań na przyszłość spośród zaproponowanych przez autorów badania:

- Budowa zachodniego obejścia drogowego
- Dofinansowanie wymiany pieców na węgiel
- Budowa drogi między ul. Strzelecką i Derdowskiego
- Modernizacja i rozbudowa dworca kolejowego
- Rozbudowa stadionu Chojniczanki
- Zagospodarowanie rekreacyjne Lasku Miejskiego
- Budowa nowych mieszkań komunalnych
- Budowa żłobka miejskiego
- Modernizacja basenu miejskiego
- Renowacje zabytkowych kamienic
- Budowa systemu monitoringu jakości powietrza
- Rewitalizacja Wzgórza Ewangelickiego
- Budowa lokalnych, osiedlowych placów zabaw i stref rekreacji
- Modernizacja ulic osiedlowych

Wyniki odpowiedzi przedstawiono na rycinie 6.2.10 i w tabeli 6.2.5. Mieszkańcy wśród bardzo ważnych przedsięwzięć wskazali **Modernizacja i rozbudowa dworca kolejowego** (średnia pozycja = 4,47). Inwestycja ta jest w trakcie realizacji, a to badanie potwierdza jej słuszność i konieczność szybkiego zakończenia prac. Kolejne, najważniejsze działania dotyczą spraw Budowy zachodniego obejścia drogowego (średnia 4,35) oraz Dofinansowanie wymiany pieców na węgiel (średnia 4,31). Budowa zachodniego obejścia drogowego koresponduje z wcześniej artykułowanymi słabymi stronami miasta. Podobnie program dofinansowania wymiany pieców na paliwa stałe. Oba działania mogą zmniejszyć skalę liniowej i punktowej emisji zanieczyszczeń do powietrza, a także ograniczyć skutki ruchu samochodowego w Śródmie-

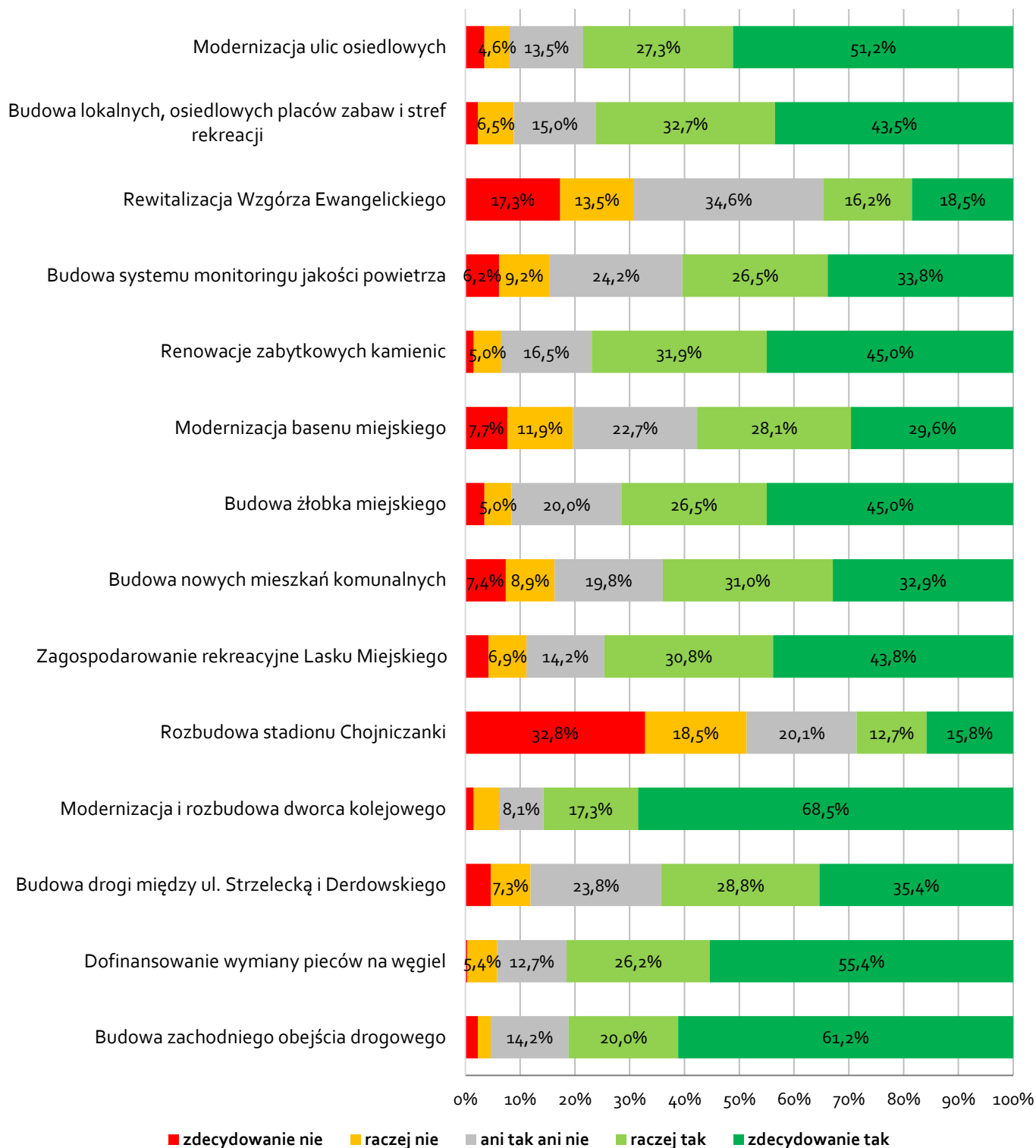
ściu. Na końcu listy priorytetów umieszczono z kolei działania związane z Rewitalizacją Wzgórza Ewangelickiego oraz Rozbudową stadionu Chojniczanki – uzyskały one najmniejszy poziom akceptacji.

Kolejne pytanie miało charakter otwarty i kończyło badanie społeczne. Poproszono w nim mieszkańców o wskazanie najważniejszych inwestycji, które (ich zdaniem) powinny zostać w Chojnicach zrealizowane w najbliższej przyszłości. W odpowiedzi na to pytanie pojawiło się sporo odważnych propozycji, część z nich pokrywała się z już artykułowanymi działaniami:

- Alternatywna droga do Brzozowej
- bezpieczne place zabaw, bezpieczne parki
- bezpłatna komunikacja miejska
- budowa porządnego lodowiska
- coś dla emerytów, coś dla młodych
- coś dla seniorów, podjazdy dla niepełnosprawnych, strefy sensoryczne, koncerty, festyny
- Dostosowanie infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami
- Inwestycja w zdrowie
- kluby imprezowe
- laski, lodowisko kryte
- mają skończyć to co zaczęli; murale na kamienicach; basen ma się otwierać wcześniej tak jak kiedyś bo potem uczniowie mają lekcje i jest tłok; w ofercie domu kultury były kiedyś np. operetki i mogłoby to wrócić, teatr na np. Dniach Chojnic
- miejsca parkingowe, szpital Chojnicki
- mieszkania komunalne dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, toalety publiczne
- modernizacja przejazdu przez Chojnice
- murale na kamienicach
- Nowe przedsiębiorstwa
- nowe przystanki, bo te są zniszczone i za instalowanie tam monitoringu, żeby ich tak nie niszczyli

- Odbudowa placu zabaw na ul. Wagnera
 - park linowy i park trampolin
 - park trampolin
 - park trampolin, strefa sensoryczna
 - park trampolin, place dla niepełnosprawnych
 - Plac przy ul. Wagnera
 - podjazd dla niepełnosprawnych przy dworcu oraz przy placu Emsdetten
 - poprawa komunikacji miejskiej i podmiejskiej
 - poprawić stan chodników, zagospodarować opuszczony budynek za lidlem
 - Przebudowa Strzeleckiej o Jagiellońskiej, ścieżki w lasku miejskim, bezpłatne żłobki i przedszkola, ptakin w parku są w porządku - wprowadzić daszek nad chodnikiem, więcej miejsc dla młodych, np. bar, dyskoteka
 - przywrócić ścieżkę zdrowia i inne atrakcje w Lasku Miejskim, monitoring miejski
 - pumtruck dla młodych
 - Rekreacyjna strefa publiczna dla młodych
 - remonty ulic
 - renowacja ul. Angowickiej; więcej połączeń z Człuchowem i Bydgoszczą; ograniczanie prędkości - znaki, więcej patroli policji
 - rozbudowa dróg, lepsza komunikacja z Trjmiastem, oraz miejska
 - rozrywka dla młodych, np. koncerty
 - rozwój MZK, zachodnia obwodnica
 - Skupić się na pozyskaniu inwestorów, aby zwiększyć liczbę miejsc pracy, rozwiązań
- problemy drogowe, zwiększyć liczbę połączeń kolejowych
 - służba zdrowia
 - Służba zdrowia, brak mieszkań komunalnych
 - stworzenie bazy dla różnych dziedzin sportu
 - stworzenie galerii handlowej
 - trasa rowerowa
 - Turystyka, Rowery, Chojniczanka zabudować tereny (jedzenie)
 - udogodnienia dla emerytów
 - ułatwienia dla przemysłu
 - więcej daszków na wzgórzu ewangelickim, więcej miejsc dla młodych - dyskoteka
 - więcej klubów sportowych (szczególnie takich mało popularnych sportów np. szermierki)
 - więcej ławek (są gdzie nie są potrzebne, a tam gdzie są potrzebne ich nie ma)
 - więcej miejsc dla młodzieży czekającej na autobus
 - więcej miejsc przeznaczonych do rekreacji i wspólnego spędzania czasu
 - Więcej wydarzeń dla zintegrowania mieszkańców
 - Więcej wydarzeń kulturalnych
 - Większa galeria handlowa
 - Wprowadzić hulajnogi elektryczne
 - zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów
 - zwrócić uwagę na inne dzieniny sportu niż piłka nożna.

Rycina 6.2.10. Struktura odpowiedzi na pytanie o ocenę inwestycji miasta Chojnice – zrealizowanych lub potencjalnych
 źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Tabela 6.2.5. Struktura uśrednionych ocen inwestycji miasta Chojnice – zrealizowanych lub potencjalnych

Lp	Kierunek	razem	grupa wiekowa					
			<18	18-30	31-40	41-50	51-60	60+
1	Modernizacja i rozbudowa dworca kolejowego	4,47	4,24	4,36	4,37	4,52	4,44	4,94
2	Budowa zachodniego obejścia drogowego	4,35	3,95	4,45	4,51	4,70	4,61	4,45
3	Dofinansowanie wymiany pieców na węgiel	4,31	3,77	4,27	4,57	4,52	4,61	4,73
4	Budowa lokalnych, osiedlowych placów zabaw i stref rekreacji	4,18	4,11	3,96	4,29	4,00	4,17	4,55
5	Renowacje zabytkowych kamienic	4,14	3,85	4,15	4,03	4,04	4,17	4,67
6	Budowa żłobka miejskiego	4,05	3,80	3,75	4,54	4,26	4,00	4,29
7	Zagospodarowanie rekreacyjne Lasku Miejskiego	4,03	4,08	3,78	4,00	3,89	4,00	4,33
8	Budowa drogi między ul. Strzelecką i Derdowskiego	3,83	3,58	3,56	3,83	3,70	4,17	4,43
9	Budowa systemu monitoringu jakości powietrza	3,73	3,74	3,71	3,77	3,44	3,72	3,84
10	Budowa nowych mieszkań komunalnych	3,73	3,51	3,35	3,76	4,04	4,22	4,12
11	Modernizacja basenu miejskiego	3,60	4,27	3,45	3,46	2,74	3,06	3,53
12	Modernizacja ulic osiedlowych	3,56	4,31	3,49	3,29	3,15	2,50	3,31
13	Rewitalizacja Wzgórza Ewangelickiego	3,05	2,88	3,02	3,06	2,96	3,56	3,20
14	Rozbudowa stadionu Chojniczanki	2,60	3,12	2,16	2,06	1,88	2,67	3,04

źródło: opracowanie własne na podstawie wywiadów kwestionariuszowych.

Wnioski płynące z badania kwestionariuszowego są kolejną składową, która zostanie uwzględniona jako element partycypacji społecznej przy ustalaniu głównych kierunków rozwoju miasta w najbliższej perspektywie strategicznej.

6.3. Spotkania warsztatowe i konsultacyjne

Ostatnia część konsultacji społecznych, których celem było podsumowanie diagnozy stanu istnie-

jącego miasta Chojnice były warsztaty strategiczne i inne spotkania przeprowadzone na etapie prac diagnostycznych. Zostały one zorganizowane w kilku momentach (ryc. 6.3.1). Spotkania warsztatowe z mieszkańcami miały podobny przebieg i charakter. Wykonawcy strategii pracowali z przedstawicielami społeczności lokalnej w celu określenia kluczowych mocnych i słabych stron miasta. Członkowie zespołu zaproponowali

zestaw mocnych i słabych stron, które były podstawą warsztatu (tabele 6.3.1 i 6.3.2). Mieszkańcy mieli jednak możliwość formułowania także swoich pomysłów.

Warsztat strategiczny

(17.06.2021 r.)

Spotkanie Zespołu Koordynującego

(16.09.2021 r.)

Warsztat strategiczny

(21.09.2021 r.)

Debatę strategiczną

(13.12.2021 r.)

Ryc. 6.3.1. Warsztaty i spotkania przeprowadzone w ramach prac diagnostycznych

źródło: opracowanie własne.

Spotkania warsztatowe co do zasady miały podobny przebieg, choć różniły się nieco szczegółami. Na początku każdego spotkania przedstawiciel Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, czyli wykonawca diagnozy szczegółowej, przedstawił propozycje mocnych i słabych stron (opierały się one na wynikach badań *desk research* oraz wynikach badań jakościowych). Zestawienie mocnych i słabych stron, które podlegały ocenie podczas wszystkich spotkań warsztatowych znajduje się w tab. 6.3.1 i 6.3.2. Prezentacja propozycji mocnych i słabych stron zawierała także uzasad-

nienie wyboru danego czynnika. Następnie dokonywano podziału całej grupy osób obecnych podczas warsztatu na zespoły robocze. Po dokonaniu tego podziału, rozpoczynano prace w tych zespołach.

Tabela 6.3.1. Mocne strony zaproponowane do analizy w ramach warsztatów strategicznych

Lp	Mocna strona
1	Ładne, dobrze zagospodarowane Śródmieście
2	Przyroda, środowisko (np. parki, zieleńce, lasy miejskie)
3	System dróg rowerowych
4	Atrakcyjne tereny mieszkaniowe
5	Edukacja i opieka przedszkolna
6	Bogata oferta kulturalna (np. Chojnickie Centrum Kultury)
7	Imprezy sportowe i infrastruktura rekreacyjna
8	Podmioty gospodarcze, miejsca pracy
9	Koncentracja wielu usług w Śródmieściu – "wszędzie blisko"
10	Podział miasta na strefy mieszkalne i przemysłowe
11	Dobrze rozwinięty transport publiczny (kolej, autobusy)
12	Drużyny sportowe grające w najwyższych klasach rozgrywkowych
13	Zintegrowana, „zakorzeniona” w mieście społeczność (w tym pochodzenie kaszubskiego)
14	Największe miasto w okolicy (subregion)

źródło: opracowanie własne.

Celem prac był wybór najważniejszy mocnych i słabych stron miasta Chojnice. Wyboru tego

można było dokonać spośród zaproponowanych czynników. Była jednak także możliwość zaproponowania nowych mocnych i słabych stron, nieopowiadających się wśród propozycji autorów diagnozy. Podczas spotkania z mieszkańcami umożliwiono wybór 7 czynników. Po wyborze kluczowych czynników rozwojowych gminy dokonywano ich porządkowania – od najważniejszego do najmniej ważnego. Porządkowanie to polegało na rozdeleniu przez każdego uczestnika grupy roboczej 100 punktów na poszczególne mocne i słabe strony.

Tabela 6.3.2. Słabe strony zaproponowane do analizy w ramach warsztatów strategicznych

Lp	Słaba strona
1	Smog i zła jakość powietrza
2	Korki i zbyt intensywny ruch samochodowy w centrum
3	Duża część terenów (głównie własność IHAR) wyłączona z inwestycji
4	Brak terenów pod nowe inwestycje
5	Starzenie się społeczności miasta, brak młodych osób
6	Brak miejsc integracji osiedlowej
7	Problem z parkowaniem w Śródmieściu
8	Układ drogowy bez połączeń wschód-zachód
9	Niski poziom przedsiębiorczości

Lp	Słaba strona
10	Niedoskonały system gospodarowania odpadami komunalnymi
11	Degradacja i zły stan Dzielnicy Dworcowej
12	Zły stan techniczny dróg
13	System dróg rowerowych

źródło: opracowanie własne.

Ryc. 6.3.2. Fotografie przedstawiające warsztaty strategiczne które odbyły się 17 czerwca 2021 r.

Ryc. 6.3.3. Fotografie przedstawiające warsztaty strategiczne które odbyły się 21 września 2021 r.

Dokumentację fotograficzną ze spotkań warsztatowych przedstawiono na ryc. 6.3.2 i 6.3.3.

Oprócz prac z mieszkańcami, autorzy dokumentu przeprowadzili wewnętrzne warsztaty, których celem było wykonanie tych samych czynności, co w przypadku mieszkańców. Rezultaty prac warsztatowych przedstawiono w tabelach 6.3.4-6.3.7.

Tabela 6.3.4. Ranking mocnych stron będący podsumowaniem spotkań warsztatowych zespołu autorskiego

Lp	Mocna strona	Σ	gr. 1	gr. 2	gr. 3	gr. 4	gr. 5
1	Przyroda, środowisko (np. parki, zieleńce, lasek miejski)	1,20	0,27	0,33	0,22	0,28	0,10
2	Ładne, dobrze zagospodarowane Śródmieście	1,02	0,25	0,22	0,17	0,18	0,20
3	Koncentracja wielu usług w Śródmieściu – "wszędzie blisko"	0,67	0,13	0,19	0,18	0,17	
4	System dróg rowerowych	0,44	0,17	0,07	0,20		
5	Atrakcyjne tereny mieszkaniowe	0,41	0,11			0,10	0,20
6	Największe miasto w okolicy (subregion)	0,30					0,30

Lp	Mocna strona	Σ	gr. 1	gr. 2	gr. 3	gr. 4	gr. 5
7	Podmioty gospodarcze, miejsca pracy	0,25		0,09	0,16		
8	Zintegrowana, „zakorzeniona” w mieście społeczność (w tym pochodzenie kaszubskiego)	0,20					0,20
9	Imprezy sportowe i infrastruktura rekreacyjna	0,19	0,07			0,12	
10	Edukacja i opieka przedszkolna	0,15				0,15	
11	Bogata oferta kulturalna (np. Chojnickie Centrum Kultury)	0,07			0,07		
12	Podział miasta na strefy mieszkalne i przemysłowe	0,00					
13	Dobrze rozwinięty transport publiczny (kolej, autobusy)	0,00					
14	Drużyny sportowe grające w najwyższych klasach rozgrywkowych	0,00					

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników spotkań warsztatowych.

Tabela 6.3.5. Ranking słabych stron będący podsumowaniem spotkań warsztatowych zespołu autorskiego

Lp	Słaba strona	Σ	gr. 1	gr. 2	gr. 3	gr. 4	gr. 5
1	Korki i zbyt intensywny ruch samochodowy w centrum	1,67	0,48	0,46	0,31	0,42	
2	Układ drogowy bez połączeń wschód-zachód	0,60	0,09	0,11	0,20	0,21	
3	Degradacja i zły stan Dzielnicy Dworcowej	0,60	0,10	0,15	0,16	0,19	
4	Smog i zła jakość powietrza	0,56	0,08	0,10	0,14	0,15	0,10
5	Duża część terenów (głównie własność IHAR) wyłączona z inwestycji	0,38		0,09	0,07	0,03	0,20
6	Problem z parkowaniem w Śródmieściu	0,30	0,20	0,10			

Lp	Słaba strona	Σ	gr. 1	gr. 2	gr. 3	gr. 4	gr. 5
7	Starzenie się społeczności miasta, brak młodych osób	0,30					0,30
8	Brak miejsc integracji osiedlowej	0,26	0,06				0,20
9	Zły stan techniczny dróg	0,20					0,20
10	Brak terenów pod nowe inwestycje	0,12			0,12		
11	Niski poziom przedsiębiorczości	0,00					
12	Niedoskonały system gospodarowania odpadami komunalnymi	0,00					
13	System dróg rowerowych	0,00					

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników spotkań warsztatowych.

Tabela 6.3.6. Ranking mocnych stron będący podsumowaniem spotkań warsztatowych z mieszkańcami Chojnic

Lp	Mocna strona	Σ	Gr. 1	Gr. 2	Gr. 3	Gr. 4	Gr. 5	Gr. 6	Gr. 7
1	Ładne, dobrze zagospodarowane Śródmieście	1,33	0,13	0,19	0,25	0,17	0,15	0,23	0,22
2	Przyroda, środowisko (np. parki, zieleńce, lasek miejski)	1,23	0,33	0,18		0,21	0,29	0,05	0,18
3	Edukacja i opieka przedszkolna	0,99	0,11	0,25	0,14			0,37	0,12
4	Podmioty gospodarcze, miejsca pracy	0,89	0,22	0,18	0,08	0,13	0,21	0,08	
5	System dróg rowerowych	0,73	0,10	0,13		0,19	0,14		0,18
6	Atrakcyjne tereny mieszkaniowe	0,45			0,16			0,17	0,12
7	Bogata oferta kulturalna (np. Chojnickie Centrum Kultury)	0,39	0,11	0,09	0,19				

Lp	Mocna strona	Σ	Gr. 1	Gr. 2	Gr. 3	Gr. 4	Gr. 5	Gr. 6	Gr. 7
8	Koncentracja wielu usług w Śródmieściu – "wszędzie blisko"	0,33					0,15		0,18
9	Imprezy sportowe i infrastruktura rekreacyjna	0,25			0,18		0,07		
10	Podział miasta na strefy mieszkalne i przemysłowe	0,17				0,17			
11	Największe miasto w okolicy (subregion)	0,10						0,10	
12	Dobrze rozwinięty transport publiczny (kolej, autobusy)	0,14				0,14			
13	Drużyny sportowe grające w najwyższych klasach rozgrywkowych	0,00							
14	Zintegrowana, „zakorzeniona” w mieście społeczność (w tym pochodzenie kaszubskiego)	0,00							

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników spotkań warsztatowych z mieszkańcami Chojnic.

Tabela 6.3.7. Ranking słabych stron będący podsumowaniem spotkań warsztatowych z mieszkańcami Chojnic

Lp	Słaba strona	Σ	Gr. 1	Gr. 2	Gr. 3	Gr. 4	Gr. 5	Gr. 6	Gr. 7
1	Smog i zła jakość powietrza	1,43	0,14	0,20	0,23	0,18	0,28	0,22	0,19
2	Korki i zbyt intensywny ruch samochodowy w centrum	1,14	0,11	0,11	0,10	0,20	0,13	0,33	0,16
3	Duża część terenów (głównie własność IHAR) wyłączona z inwestycji	0,95	0,34	0,00	0,18	0,14	0,13		0,17
4	Starzenie się społeczności miasta, brak młodych osób	0,60		0,21	0,24				0,15
5	Brak terenów pod nowe inwestycje	0,61		0,16	0,17	0,15	0,13		
6	Układ drogowy bez połączeń wschód-zachód	0,60	0,22	0,11		0,13	0,15		
7	Brak miejsc integracji osiedlowej	0,51	0,08			0,21	0,10	0,12	

8	Problem z parkowaniem w Śródmieściu	0,25		0,25
9	Niedoskonały system gospodarowania odpadami komunalnymi	0,24	0,11	0,08 0,06
10	Degradacja i zły stan Dzielnicy Dworcowej	0,23	0,09	0,14
11	Niski poziom przedsiębiorczości	0,19		0,19
12	Zły stan techniczny dróg	0,09	0,09	
13	Źle rozwinięty transport publiczny	0,12	0,12	
14	System dróg rowerowych	0,03		0,03

źródło: opracowanie własne na podstawie wyników spotkań warsztatowych z mieszkańcami Chojnic.

6.4. Wnioski i uwagi zgłoszone przez mieszkańców

Oprócz konsultacji zorganizowanych przez miasto Chojnice wraz z przedstawicielami Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, do autorów diagnozy wpłynęły także wnioski pisemne przedstawicieli mieszkańców oraz organizacji społecznych z miasta. W niniejszym rozdziale prezentujemy je w całości. Celem zawarcia całości wniosków jest pokazanie ich szerokiej treści, z której najważniejsze elementy zostały zaadaptowane do projektu Strategii rozwoju miasta Chojnice

Propozycje i sugestie do opracowywanej Strategii Rozwoju Miasta Chojnice 2030 (nr 1)

Strategia rozwoju Miasta Chojnice w założonych kierunkach działania powinna uwzględniać kwestię peryferyjnego położenia miasta Chojnice – ponad 100 km od ośrodków wielkomiejskich. Wskazany fakt nie powinien jednak być traktowany jako mankament czy słaba strona miasta,

lecz jako atut, który ma stanowić fundament rozwoju w wielu obszarach. Wykluczenie marginalizacji terytorialnej, wręcz traktowanie położenia geograficznego w jakości ponadperyferyjnej, stwarza przestrzeń do podejmowania współpracy z tak zwanym otoczeniem zewnętrznym. To możliwość utworzenia Ośrodka Subregionalnego, który w oparciu o związki z okolicznymi miastami: Człuchów, Tuchola, Sępólno Krajeńskie i inne, tworzyłby Regionalne Centrum między byłymi i obecnymi miastami wojewódzkimi. Taka forma inwestowania we współpracę regionalną wyzwoliłaby ponadlokalne korzyści w zakresie dostępu komunikacyjnego, opieki zdrowotnej, dbałości o środowisko naturalne oraz rozwój infrastruktury i oferty gospodarczej, kulturalnej, turystycznej i rekreacyjnej. Istotnym warunkiem podjęcia współpracy we wskazanej jakości jest przekonanie władarzy co do pozyskania dla miasta i mieszkańców korzyści jakie mogą uzyskać oraz stwarzanie obywatelom warunków i możliwości rozwijania społeczeństwa świadomego i aktywnego – obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Miasta Chojnice powinna określać działania skierowane na:

1. Dostępność transportową i komunikacyjną:

- zwiększanie ilości i jakości połączeń kolejowych i autobusowych zapewniających sprawne przemieszczanie się ludności oraz transport towarów a także poprawa i rozwijanie infrastruktury drogowej

- rozwijanie publicznych usług cyfrowych
- powszechna dostępność do szerokopasmowego internetu
- budowanie zdalnego cyfrowego rynku pracy

2. Przeciwdziałanie depopulacji:

- zapobieganie spadkowi liczby mieszkańców – obecnie o około trzy tysiące osób, które wyemigrowały do okolicznych gmin i okolicznych ośrodków miejskich

- eliminowanie odpływu aktywnych i wykształconych młodych ludzi do dużych miast poprzez tworzenie w Chojnicach atrakcyjnej oferty nauki i pracy

- podnoszenie poziomu zamożności – ma miejsce migracja w poszukiwaniu lepszych warunków pracy i płacy

3. Edukację:

- tworzenie ponadlokalnego ośrodka edukacyjnego opartego o wysoce wykwalifikowaną kadrę naukową oraz odpowiednio zaplecze dla uczniów i studentów – baza lokalowa, oferta kulturalna i sportowa

4. Ochronę zdrowia:

- zwiększanie ilości lekarzy POZ
- znaczące poprawienie dostępności do lekarzy specjalistów NFZ – problem ten dotyczy szczególnie osoby niepełnosprawne, seniorów i rodziny ubogie

- starzenie się mieszkańców – poprawa opieki senioralnej – MOPS i organizacje społeczne

- stworzenie możliwości weryfikowania stanu zdrowia przed Komisją Lekarską w Chojnicach a nie w Słupsku

- eliminowanie nadal istniejących barier dla osób ze specjalnymi potrzebami

5. Regres społeczeństwa obywatelskiego – zmniejszająca się ilość aktywnych organizacji pozarządowych:

- docenianie jakości pracy społecznej
- podnoszenie aktywności wolontariackiej, organizacji pozarządowych i Samorządów Osiedlowych poprzez zwiększanie wpływów do budżetów obywatelskich, atrakcyjną rekrutację młodego „narybku” oraz poprawę świadomości w zakresie sprawczości Ngos-ów
- budowanie i umacnianie poczucia sprawczości w podejmowaniu decyzji i ich realizacji

W tym miejscu bardzo istotna refleksja:

1) Kapitał społeczny ma tę szczególną cechę, że im bardziej się go używa, tym jest go więcej!

2) O wysokim poziomie kapitału społecznego świadczy istnienie licznych aktywnych stowarzyszeń, takich jak kluby sportowe, punkty opieki nad dziećmi, organizacje senioralne, wolontariat oraz inne formy współdziałania.

3) Społeczność która umie zadbać o wszystkich swoich członków i pomaga im stać się osobami spełnionymi i aktywnymi ma większą szansę na bezpieczną i dostatnią przyszłość w obliczu zmian i pojawiających się zagrożeń.

4) Różnorodność jest ważnym czynnikiem odporności społecznej.

6. Podnoszenie poziomu przedsiębiorczości, innowacyjności i aktywności społecznej.

7. Poprawa stanu środowiska, zwłaszcza w zakresie:

- ochrony powietrza – niska emisja, smog, wzrost motoryzacji, brak stref czystego transportu

- niewystarczającej ochrony zieleni i pomnażania ich zasobów (skwery, przedogródki), eliminowanie gatunków nierodzimych

- poprawy gospodarki odpadowej – segregacja

- zbyt wolnego tempa likwidacji materiałów azbestowych – eternit

- słabej innowacyjności firm, a co za tym idzie trudności wprowadzania Zielonego Ładu poprzez:

- wprowadzenie zrównoważonego transportu miejskiego – dążenie do taboru zero-emisyjnego, preferencje dla osób wykorzystujących niskoemisyjne lub zero-emisyjne środki komunikacji, reorganizacja siatki połączeń, z możliwym punktem przesiadkowym w okolicach centrum.

- wypracowanie rozwiązań w zakresie zwiększenia ilości punktów ładowania samochodów elektrycznych np. przy miejskich obiektach w połączeniu ze stopniowym wyposażeniem ich w instalacje fotowoltaiczne

- rozwoju sieci dróg rowerowych, budowanych zgodnie z Wytycznymi organizacji bezpiecznego ruchu rowerowego opracowanego przez Ministerstwo Infrastruktury

- budowy miasteczka rowerowego

- budowy nowej instalacji unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych poprzez ich termiczne przekształcanie z wytwarzaniem energii w kogeneracji na terenie Szpitala Specjalistycznego im. J.K. Łukowicza w Chojnicach – to kluczowa inwestycja w zakresie gospodarki odpadami medycznymi dla całego regionu

- objęcie monitoringiem jakości wody Strugi Jarcewskiej, z zachowaniem ochrony jej krajobrazu i wykorzystaniem jej potencjału w wymiarze ekologicznym i możliwej rekreacji mieszkańców - np. utworzenie przy jej brzegach miejsc wypoczynku.

- zaplanowanie inwestycji budowy nowej ulicy łączącej Ceynowy ze Strzelecką oraz zagospodarowania na nowo całego okolicznego terenu, z uporządkowaniem obecnego stanu i zaplanowaniem nowych nasadzeń.

- we współpracy z Gminą Chojnice zagospodarowanie terenu w kierunku Jarcewa – to tereny o dużym potencjale związanym z wodami mające wpływ na jakość wody w Jeziorze Charzykowskim

- stworzenie spójnego planu zarządzania zielenią miejską (parki, nasadzenia, trawniki

kwietne) – tworzenie nowych terenów zielonych i otwartych stref aktywności na terenie miasta

- obligatoryjne projektowanie terenów biologicznie czynnych przy modernizacjach dróg czy zmianach w innych przestrzeniach publicznych

- przyjęcie założenia, iż każda miejska inwestycja uwzględnia standard minimum w zakresie ilości i rodzaju nasadzeń drzew i krzewów oraz wielkości urządzanych skwerów zieleni, które by-łyby stosowane w praktyce

- realizowania kompaktowych parków osiedlowych o celach rekreacyjno – wypoczynkowo – sportowych

- stworzenie PSZOK na terenie miasta Chojnice.

- podjęcie efektywnych działań na rzecz ograniczenia smogu na terenie miasta – opracowanie programu

- wymianę kotłów na ekologiczne źródła ciepła z jednoczesnym dofinansowaniem likwidacji kopciuchów

- stwarzanie możliwości i rozwijanie pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł

8. Edukację ekologiczną:

Należy skończyć z narzekaniem typu co (oni) władza robi dla ekorozwoju i rozpocząć od odpowiadania co ja i co my robimy dla ekorozwoju.

Edukacja ekologiczna stanowi całokształt zabiegów dydaktyczno-wychowawczych i popularyzatorskich przygotowujących dzieci i młodzież, a także osoby dorosłe do działań na rzecz szeroko rozumianego ekorozwoju.

Podstawą tej edukacji są czynniki przyrodnicze, kulturowe i społeczno-gospodarcze typowe dla Chojnic i całego regionu Borów Tucholskich. Myślą przewodnią tak rozumianej edukacji winno być hasło: „Myśleć globalnie - działać lokalnie”.

Edukację tą należy rozpocząć już w nauczaniu przedszkolnym, a następnie kontynuować

w dalszych latach życia każdego obywatela Chojnic. Należy więc wagi przykładac do różnych form popularyzacji zagadnień ekorozwoju wśród osób dorosłych. Treści ekologiczne winny być eksponowane na wielu płaszczyznach i docelowo przyjąć charakter ciągłego podnoszenia świadomości ekologicznej. Jednym z celów, które muszą stawiać przed sobą władze Chojnic winno być przygotowanie ludzi, a zwłaszcza młodego pokolenia do uczestnictwa w przyszłym decydowaniu o sprawach środowiska, w którym żyjemy.

W mentalności i postawach ludzi młodych i dorosłych nie nastąpią pozytywne zmiany dopóty, dopóki społeczeństwo naszego regionu nie dostrzeże wyższych wartości środowiska oraz obecnych i przyszłych korzyści płynących z zachowania i pomnażania walorów przyrodniczych i kulturowych.

Dążąc do tego, aby ludzie zrozumieli swoje często negatywne zachowania i postawy wobec środowiska potrzebny jest właściwie ukierunkowany program edukacyjny i sprzyjająca atmosfera w Ratuszu i mieście. Chcąc osiągnąć ten cel na szczeblu miasta, każdej małej ojczyzny, zarówno samorząd jak również organizacje społeczne, (porządowe), placówki kulturalno-oświatowe muszą zjednoczyć swe dotychczas rozproszone wysiłki i działania, aby jak największa ilość mieszkańców naszego miasta włączyła się w nurt działań na rzecz ochrony środowiska.

Proponowana strategia powinna być próbą nowatorskiego spojrzenia na proces edukacji ekologicznej – ważnej dla ekorozwoju. Przejawia się to w jej następujących cechach:

- ☒ integracja przedsięwzięć ekologicznych wielu podmiotów
- ☒ interdyscyplinarny charakter wielu działań
- ☒ wielopoziomowa struktura funkcjonowania
- ☒ stworzenie mechanizmów wyzwiania szerokiej aktywności społecznej, ukierunkowanej na poznawanie i rozwiązywanie problemów ekologicznych

- ☒ wykorzystanie najnowszych trendów obserwowanych w dydaktyce i psychologii
- ☒ zainteresowanie programem ludzi i lokalnych mediów
- ☒ wykorzystanie do realizacji programu najnowocześniejszych pomocy dydaktycznych
- ☒ tworzenie grup liderów ekologii odpowiedzialnych za właściwą realizację programu.

Przykładowe formy edukacji ekologicznej dla mieszkańców Chojnic

- 1) czyste powietrze – spotkania informacyjne w nowych formułach
- 2) Trujące ciepło – reaktywacja – wznowienie miejskiego ekologicznego programu edukacyjnego
- 3) Bateriojad reaktywacja – wznowienie programu zbiórki zużytych ogniwi i baterii
- 4) ekologia w aplikacjach smartfonu – seminarium plus cykl spotkań informacyjnych
- 5) przykłady dobrych praktyk ekologicznych w gospodarstwach domowych z terenu Chojnic – seminarium
- 6) eko problemy Chojnic. Konkurs dla młodzieży. Konkurs na projekty edukacyjne opracowane przez nauczycieli i zespoły młodzieżowe.
- 7) eko –Media – program popularyzacji wiedzy przyrodniczej i ekologicznej w lokalnych mediach.
- 8) LOP Chojnice oraz ChAdk opracowanie prezentacji komputerowej

Zakładane cele i zagadnienia jakie powinny być uwzględniane w programie edukacji ekologicznej mieszkańców Chojnic (wybór z strategii województwa pomorskiego)

- 1) Poprawa jakości powietrza, w tym eliminacja smogu poprzez rozwój gospodarki niskoemisyjnej w sektorze publicznym, mieszkalnictwie, energetyce (kogeneracja wraz z miejskimi systemami ciepłowniczymi oraz usługi zapewniania komfortu termicznego w budynkach) oraz przedsiębiorstwach

2) Podnoszenie wiedzy i świadomości wszystkich mieszkańców w szczególności: aktywności obywatelskiej i równego traktowania, kultury i tożsamości regionalnej, środowiska, klimatu zdrowego trybu życia racjonalnych zachowań komunikacyjnych, cyfryzacji oraz przedsiębiorczości.

3) Stymulowanie inicjatyw na rzecz rewitalizacji zdegradowanych obszarów miast oraz realizacja kompleksowych przedsięwzięć w tym zakresie

4) Zagospodarowanie przestrzeni publicznych w sposób integrujący społeczności lokalne

5) Ochrona i poprawa stanu zasobów przyrodniczych a także rozwój terenów zieleni

6) Redukcja presji działalności gospodarczej na środowisko

7) Doskonalenie narzędzi monitorowania stanu środowiska, zagrożeń naturalnych i szybkiego reagowania oraz ochrona terenów naturalnej retencji wodnej, zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych

8) Ochrona i poprawa stanu zasobów przyrodniczo cennych

9) Rozwój OZE, m.in. poprzez wzmacnianie energetyki obywatelskiej, w tym w połączeniu z likwidacją źródeł tzw. niskiej emisji, a także tworzenie wysp energetycznych, klastrów energii oraz spółdzielni energetycznych

10) Zapobieganie powstawaniu odpadów, ponowne użycie oraz maksymalizacja skali recyklingu odpadów zagospodarowanie odpadów

11) Zagospodarowanie odpadów niebezpiecznych

12) Zapewnienie wody pitnej dobrej jakości oraz rozwój i unowocześnianie gospodarki ściekowej i osadowej w sektorze komunalnym

13) Rozwój infrastruktury transportu zbiorowego (liniowej i węzłowej)

14) Tabor niskoemisyjny, w tym zeroemisyjny

15) Organizacyjna integracja transportu publicznego moderowanie popytu w transporcie indywidualnym

Hasła przewodnie do Strategii rozwoju Miasta Chojnice to:

1. Chojnice to miasto przyjazne mieszkańcom i turystom

2. Chojnice to miasto innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju realizujące Europejski Zielony Ład

3. Chojnice to miasto czystego środowiska – MIASTO OGÓRD

4. Chojnice to miasto ludzi przedsiębiorczych, świadomych i aktywnych

5. Zdrowe Miasto Chojnice

6. Chojnice to miasto społeczeństwa obywatelskiego

7. Chojnice stolicą Subregionu.

MONITOROWANIE I OCENA EFEKTÓW REALIZACJI STRATEGII

Proces realizacji Strategii powinien być monitorowany i okresowo oceniany. Przetwarzające oraz analizujące dane i informacje w celu monitorowania i oceny efektów powinny być poddawane systemowej obserwacji działań prowadzonych na rzecz realizacji Strategii oraz ich efektów. Winien obejmować analizę zmian społecznych, gospodarczych oraz zmian w zagospodarowaniu przestrzennym miasta, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które są związane z realizacją Strategii

8. Synteza analizy strategicznej

Najczęstszym narzędziem stosowanym w celu syntezy diagnozy wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego jest analiza SWOT (Parysek 1997, Dutkowski 2003, Dziemianowicz i in. 2012). Polega ona na podsumowaniu diagnozy poprzez określenie mocnych stron (*strengths*), słabych stron (*weaknesses*), szans (*opportunities*) i zagrożeń (*threats*) mogących wpłynąć na sytuację rozwojową obszaru (zob. Obłój 2014). Różnice pomiędzy tymi czterema elementami są często przedmiotem dyskusji i powodem wielu nieporozumień metodycznych. Nie budzi wątpliwości, że mocne strony oraz szanse to pewne pozytywne czynniki, natomiast słabe strony i zagrożenia – negatywne. Problem pojawia się jednak przy definiowaniu różnic między mocnymi stronami i szansami oraz między słabymi stronami i zagrożeniami. W tym celu stosuje się w praktyce trzy rozróżnienia, choć tylko jedno z nich jest zgodne z istotą tej metody (Dziemianowicz i in. 2012). W pierwszym przypadku (najczęściej stosowanym i jedynym w pełni poprawnym) mocne i słabe strony od szans i zagrożeń rozróżnia się z uwzględnieniem miejsca ich powstania – tym sposobem można wyodrębnić te czynniki, które identyfikujemy w obrębie danej jednostki (czynniki wewnętrzne) oraz te, które identyfikujemy w jej otoczeniu (czynniki zewnętrzne). Drugie z nich (nazywane analizą instytucjonalną) definiuje szanse i zagrożenia jako czynniki, na które analizowany obiekt nie ma bezpośredniego wpływu, natomiast mocne i słabe strony leżą w obszarze jego oddziaływania. Trzecim sposobem jest analiza dynamiczna, w świetle której czynnikiem różnicującym silne strony i szanse oraz słabe strony i zagrożenia jest czas ich występowania, tj. szanse i zagrożenia dotyczą przyszłości, natomiast mocne i słabe strony – teraźniejszości (Dziemianowicz i in. 2012).

W celu przeprowadzania analizy SWOT miasta Chojnice przyjmuje się następujące ustalenia definicyjne:

- **Mocne strony** – wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę Chojnic (sytuacja wewnętrzna);
- **Słabe strony** – wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę Chojnic (sytuacja wewnętrzna);
- **Szanse** – wszystko to, co stwarza Chojnicom szansę korzystnej zmiany (okoliczności zewnętrzne);
- **Zagrożenia** – wszystko to co stwarza Chojnicom, niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej (okoliczności zewnętrzne).

Tabela 8.1. Schemat analizy SWOT.

		Charakter oddziaływania czynnika	
		pozytywny	negatywny
Miejsce występowania czynnika	wewnętrzne	S mocne strony	W słabe strony
	zewnętrzne	O szanse	T zagrożenia

źródło: opracowanie własne.

Macierz SWOT miasta Chojnice (tab. 8.2) została sformułowana z uwzględnieniem wiedzy ekspertów zewnętrznych i lokalnych (badania społeczne, warsztaty strategiczne, wywiady pogłębione).

Tabela 8.2. Macierz SWOT dla miasta Chojnice

WAGA	MOCNE STRONY	WAGA	SŁABE STRONY
0,202	Przyroda, środowisko (lasek miejski, Park 1000-lecia i in.)	0,232	Korki i zbyt intensywny ruch samochodowy w centrum (szczególnie na kilku najważniejszych skrzyżowaniach)
0,140	Atrakcyjne, dobrze zagospodarowane Śródmieście	0,160	Zła jakość powietrza związana z tzw. niską emisją i nadmiernym ruchem samochodowym
0,133	Jakość infrastruktury i usług społecznych (szkoły, centrum kultury, obiekty sportowe i in.)	0,115	Starzenie się społeczności miasta i odpływ młodych osób, głównie do ośrodków regionalnych
0,126	Ponadlokalne funkcje usługowe (podmioty świadczące usługi dla obszaru znacznie szerszego niż powiat chojnicki)	0,106	Kumulacja problemów społecznych, technicznych i gospodarczych w Dzielnicy Dworcowej
0,103	Optymalna struktura przestrzenna - koncentracja wielu usług w Śródmieściu ("wszędzie blisko") oraz rozdzielenie strefy przemysłowej od mieszkalnych	0,104	Niewłaściwie rozwinięty układ drogowy (mała liczba dróg w kierunku wschód-zachód oraz ograniczenia wynikające z bariery jaką jest linia kolejowa)
0,093	Atrakcyjne tereny mieszkaniowe (pod budownictwo wielorodzinne i jednorodzinne)	0,090	Duża część terenów (głównie własność IHAR) wyłączona z inwestycji ze względu na odmienne od polityki przestrzennej miasta preferencje strategiczne tych podmiotów
0,077	Relatywnie dobrze rozwinięty sektor małych przedsiębiorstw i miejsc pracy oraz wolne tereny inwestycyjne na obszarze miasta	0,080	Brak miejsc integracji osiedlowej i zinstytucjonalizowanych form pobudzania aktywności obywatelskiej (np. budżet obywatelski)
0,072	System dróg rowerowych	0,063	Braki w infrastrukturze technicznej (np. system gospodarki odpadami komunalnymi) i społecznej (np. opieka żłobkowa)
0,054	Zintegrowana, „zakorzeniona” w mieście społeczność (w tym pochodzenie kaszubskiego)	0,050	Zły stan techniczny niektórych dróg osiedlowych
WAGA	SZANSE	WAGA	ZAGROŻENIA
0,230	Zewnętrzne środki finansowe, głównie na projekty środowiskowe związane z transformacją energetyczną, ochroną środowiska i rewitalizacją miast oraz infrastrukturę transportową	0,200	Peryferyjne położenie miasta z punktu widzenia krajowego układu drogowego i osadniczego (wymywanie kapitału ludzkiego do dużych ośrodków miejskich)
0,200	Wzrost poziomu świadomości ekologicznej wśród społeczeństwa oraz większe zainteresowanie zdrowym stylem życia (aktywne spędzanie wolnego czasu na łonie przyrody)	0,180	Zagrożenia dla środowiska przyrodniczego, w tym szczególnie zmiany klimatu i zwiększenie częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych
0,180	Programy zewnętrzne wspierające integrację miejskich obszarów funkcjonalnych oraz	0,175	Problemy na rynku wykonawców inwestycji budowlanych w najbliższych latach (kumulacja inwestycji przy zbyt niskiej podaży usług budowlanych będą skutkować wzrostem kosztów realizacji inwestycji)
0,160	Brak konkurencyjnych ośrodków miejskich w bezpośrednim sąsiedztwie miasta	0,165	Proces suburbanizacji i rozlewania się miasta
0,130	Zinstytucjonalizowane formy współpracy międzysamorządowej z sąsiednimi gminami	0,150	Problemy gospodarcze i społeczne wynikające z długofalowych konsekwencji pandemii
0,100	Plany inwestycyjne podmiotów kolejowych (modernizacja i rozbudowa linii)	0,130	Zmniejszenie poziomu autonomii finansowej samorządów w związku ze zmianami podatkowymi

Kolejnym etapem syntezy ustaleń diagnostycznych oraz propozycji rozwiązań strategicznych będzie analiza TOWS/SWOT, której celem jest identyfikacja głównych kierunków rozwoju strategicznego. Będzie ona wykonana na etapie projektu strategii rozwoju gminy.

9. Literatura

- Bajerski, A. (2011). Organizacja przestrzenna i funkcjonowanie usług edukacyjnych w aglomeracji poznańskiej. Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Churski, P. (2008). Czynniki rozwoju regionalnego i polityka regionalna w Polsce w okresie integracji z Unią Europejską. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Churski, P., & Kołsut, B. (2017). Potencjał rozwojowy gminy Powidz w okresie postępującej endogenizacji procesów rozwoju. *Rozwój Regionalny i Polityka Regionalna*, (40).
- Dolnicki B., 2002, *Samorząd Terytorialny*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o, Kraków.
- Fleszer, D. (2011). Tworzenie jednostek pomocniczych gminy jako forma realizacji zasady pomocniczości. *Samorząd Terytorialny*, (4), 26-37.
- Kołsut B., 2015. Zinstytucjonalizowane sieci współdziałania międzygminnego w Polsce. Poznań, Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Kołsut B., (red.) (2018). Czynniki i kierunki rozwoju gminy Powidz. Ekspertyzy i Raporty Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM, tom 1. Poznań, Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Kołsut, B. (red.) (2020). Społeczna strategia rozwoju gminy Murowana Goślina 2030. Ekspertyzy i Raporty Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM, tom 4. Poznań, Bogucki Wydawnictwo Naukowe.
- Kołsut B., Dyba W., (red.) (2014). Czynniki i kierunki rozwoju gminy Lubniewice. Poznań, Wydawnictwo Naukowe UAM.
- OECD (2017), *Education at a Glance 2017: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris.
- Okólski, M. (2005). *Demografia (Demography)*. Warszawa, Wydawnictwo naukowe SCHOLAR.
- Parysek, J. J. (1997). *Podstawy gospodarki lokalnej*. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Pęczkowski, R. (2016). Małe szkoły–duże problemy finansowe. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Pedagogika*, (12), 13-19.
- Radecki W., 2012. *Utrzymanie czystości i porządku w gminach*. Komentarz. Warszawa, Wolters Kluwer Polska.
- Standar A., 2013. Analiza wskaźnikowa sytuacji finansowej gmin województwa wielkopolskiego. *J. Agribus. RuralDev.*, 1(27), 219-232. Poznań.
- Taborek P., 2016. *Recycling w Polsce: segregacja 50 proc. odpadów do 2020 roku nierealna*. Portal samorządowy. <http://www.portalsamorzadowy.pl/gospodarka-komunalna/recycling-w-polsce-segregacja-50-proc-odpadow-do-2020-roku-nierealna,86098.html> (dostęp: 25.03.2018 r.).
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
- Strzelecki, A. (2010). Samodzielność jednostek pomocniczych samorządu terytorialnego. *Zarządzanie Publiczne*, 2010(Numer 4 (12)), 157-171.
- Strzelecki, Z. (2013). Demograficzne uwarunkowania rozwoju zrównoważonego w skali regionalnej i lokalnej. *Studia KPZK*.
- Śleszyński, P. (2018). Mapa przestrzennego zróżnicowania współczesnych procesów demograficznych w Polsce [Map of spatial diversity of contemporary demographic processes in Poland]. *Sytuacja demograficzna Polski jako wyzwanie dla polityki społecznej i gospodarczej*, 84-108.

Wong, C. (1998). Determining factors for local economic development: the perception of practitioners in the North West and Eastern regions of the UK. *Regional Studies*, 32(8), 707-720.

Wójcik K., (2019). Gminy chętniej dopłacają do opieki w żłobku. *Rzeczpospolita online*, 24.11.2019. <https://www.rp.pl/Zadania/311249936-Gminy-chetniej-doplacaja-do-opieki-w-zlobku.html> (dostęp: 20.12.2020 r.)